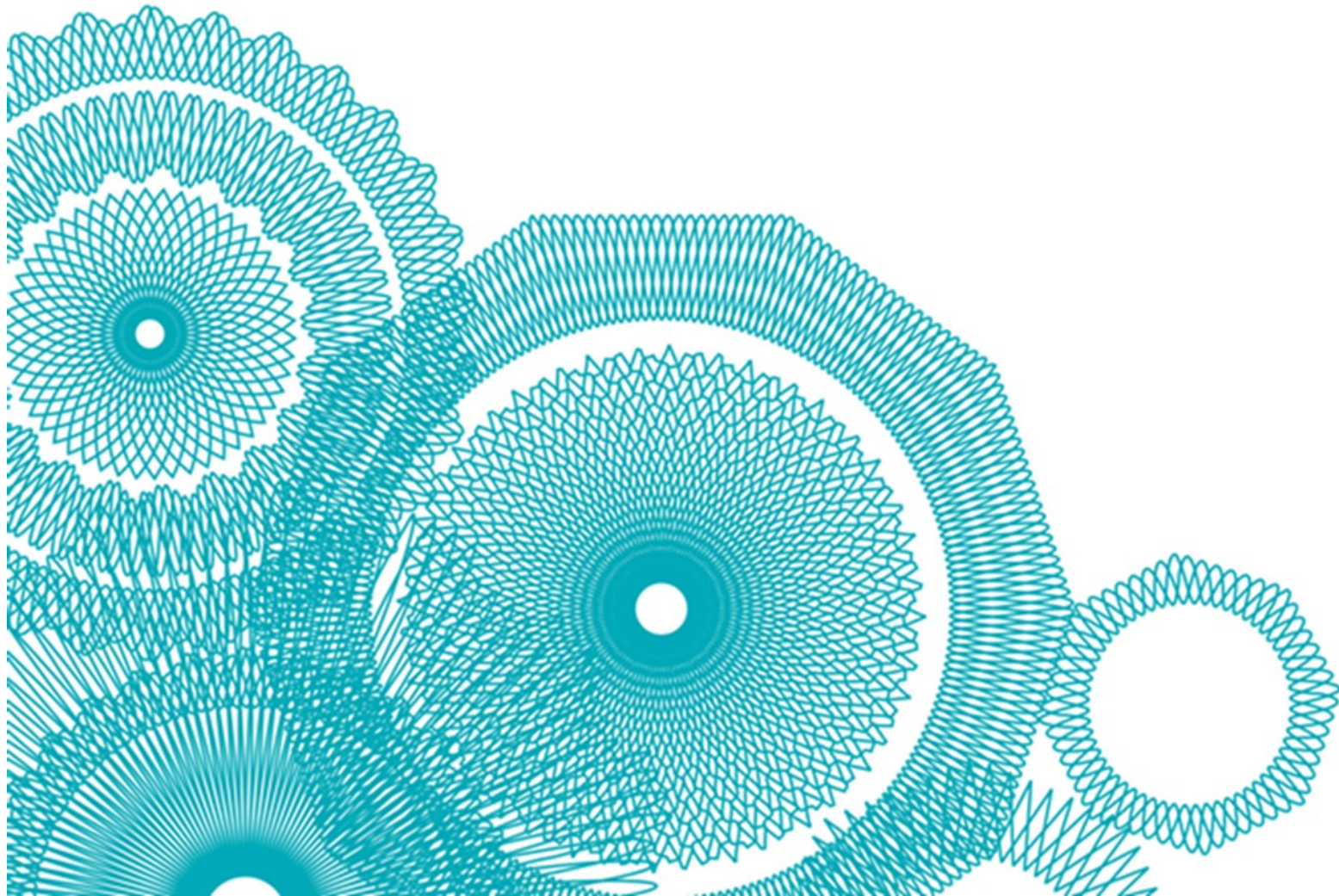

**HØRINGSNOTAT:
FORSLAG TIL NY FORSKRIFT OM
FOSTERHJEM**

Innhold

1 Hovedinnhold	4
2 Bakgrunn.....	5
2.1 Stortingsmelding, barnevernsreform og fosterhjemsutvalg	5
2.2 Ny barnevernslov.....	7
3 Menneskerettslige forpliktelser	8
4 Konsultasjoner med Sametinget.....	9
5 Innledende bestemmelser – forskriftsforslaget kapittel 1	10
5.1 Forskriftens formål.....	10
5.2 Virkeområde.....	12
5.3 Samarbeid.....	13
6 Valg og godkjenning av fosterhjem - forskriftsforslaget kapittel 2.....	15
6.1 Bakgrunn og hovedforslag.....	15
6.2 Krav til fosterforeldre	16
6.3 Omsorgskommunens valg av fosterhjem til det enkelte barn	20
6.4 Omsorgskommunens godkjenning av fosterhjem	27
6.5 Inngåelse av fosterhjemsavtale	29
7 Oppfølging av barn i fosterhjem og av fosterhjemmet – forskriftsforslaget kapittel 3.....	29
7.1 Bakgrunn og hovedforslag.....	29
7.2 Oppfølging av barnet.....	31
7.3 Oppfølging av fosterfamilien	35
7.4 Oppfølgingsbesøk	38
7.5 Informasjon til barnet og fosterhjemmet.....	39
7.6 Flytting av barnet fra fosterhjemmet	42
8 Fosterforeldres ansvar - forskriftsforslaget kapittel 4.....	43
8.1 Bakgrunn og hovedforslag.....	43
8.2 Omsorg for barnet	44
8.3 Informasjon til barnevernstjenesten og tilgang til fosterhjemmet.....	46
8.4 Taushetsplikt.....	49
9 Tilsyn - forskriftsforslagets kapittel 5.....	51
9.1 Bakgrunn og hovedforslag.....	51
9.2 Tilsyn med barn i fosterhjem.....	52
9.3 Tilsynsperson	55
9.4 Utføring av tilsyn.....	57

9.5 Tilsynsrapport.....	59
10 Ikrafttredelse.....	61
11 Økonomiske og administrative konsekvenser	61
11.1 Innledning.....	61
11.2 Oppfølging av barn i fosterhjem.....	61
11.3 Plan om oppfølging av fosterfamilier.....	61
11.4 Oppfølgingsbesøk	62
12 Utkast forskrift om fosterhjem	62

1 Hovedinnhold

Ny barnevernslov vil etter planen tre i kraft 1. januar 2023. Barne- og familiedepartementet sender med dette på høring forslag til ny forskrift om fosterhjem. Det tas sikte på at ny fosterhjemsforskrift vil tre i kraft i løpet av våren 2023.

Fosterhjem er det mest anvendte tiltaket for barn som av ulike årsaker ikke kan bo hjemme. I løpet av 2021 mottok om lag 50 500 barn og unge i alderen 0–24 år tiltak fra barnevernstjenesten. Dette utgjorde i overkant av tre prosent av befolkningen i aldersgruppen.¹ Per 31.12.2021 bodde ca. 13 500 barn og unge med tiltak fra barnevernet utenfor hjemmet, og om lag 10 500 av disse bodde i fosterhjem². Dette utgjør ca. 74 prosent av totalt antall barn og unge med plasseringstiltak utenfor hjemmet.³

Fosterforeldre utøver omsorgen for fosterbarnet på vegne av barnevernstjenesten eller på vegne av foreldrene. Barnevernstjenesten har det overordnede ansvaret for at barnet får den omsorgen og hjelpen det trenger i fosterhjemmet. Gjeldende forskrift regulerer blant annet generelle krav til fosterforeldre, valg og godkjenning av fosterhjem, plikten til å følge opp barn i fosterhjem og fosterhjemmet, og tilsyn med barn i fosterhjem.

I ny barnevernslov er fosterhjem synliggjort som tiltak i et eget kapittel 9 i loven, og flere gjeldende forskriftsbestemmelser er inntatt i kapittelet. Lovreguleringen innebærer både en videreføring av gjeldende rett, og har noen nye bestemmelser, se omtale i kap. 2.1.

I tillegg til regulering av fosterhjem i lov og forskrift, inngås det en fosterhjemsavtale mellom barnevernstjenesten og fosterforeldrene. Avtalen regulerer partenes rettigheter og plikter så lenge barnet bor i fosterhjemmet⁴. Flere av forslagene til nye forskriftsbestemmelser har utgangspunkt i dagens mal for fosterhjemsavtale. I tillegg er det sett hen til *Q-1072 B. Retningslinjer for fosterhjem*. Departementet vil komme tilbake til revidering av både fosterhjemsavtalen og retningslinjer for fosterhjem.

Formålet med forskriftsforslaget som nå sendes på høring er å revidere gjeldende forskrift i samsvar med lovendringene som trer i kraft 1. januar 2023, samt å forenkle og tydeliggjøre gjeldende rett. Både barnevernstjenesten og fosterforeldre har ansvar for at barn i fosterhjem får et trygt og godt hjem med forsvarlig omsorg. Forskriftsforslaget skal tydeliggjøre forholdet mellom barnevernstjenestens og fosterforeldrenes ansvar.

Forslaget til revidert fosterhjemsforskrift viderefører i stor grad gjeldende rett, men det foreslås også noen nye bestemmelser, noen presiseringer av gjeldende rett og noen materielle endringer.

Forskriftsforslaget inneholder flere henvisninger til og gjentakelser av regler som er inntatt i ny barnevernslov. Departementet har vurdert at det flere steder kan være hensiktsmessig å vise til eller gjenta lovens bestemmelse for å tydeliggjøre helheten i barnevernstjenesten og

¹ SSB: Barnevernsstatistikk tabell 09050 og Befolkningsstatistikk tabell 07459.

² Tallet inkluderer også beredskapshjem.

³ SSB: Barnevernsstatistikk tabell 11 600, beredskapshjem ikke medberegnet

⁴ [Fosterhjemsavtalen \(regjeringen.no\)](#) fra 2010, utarbeidet i samarbeid med Kommunenes Interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS) og Norsk fosterhjemsforening

fosterforeldrenes ansvar. Dette gjelder for eksempel kravene til fosterforeldre i forskriftsforslaget § 5, som i hovedsak er regulert i barnevernsloven. Én innvending mot en slik løsning er at det kan oppstå tvil om betydningen av at kun enkelte bestemmelser fra barnevernsloven er gjentatt i forskrift. En annen er at forskriftsbestemmelsene kan bli antatt å gi en uttømmende beskrivelse av fosterforeldrene og barnevernstjenestens ansvar. Forskriften må naturligvis uansett leses i sammenheng både med barnevernsloven og annet relevant regelverk. Departementet ber om høringsinstansenes innspill på utvalgt gjengivelse av lovbestemmelser i forskriftsforslaget.

Målet med forskriftsforslaget er å øke tilgjengeligheten for brukerne ved at regelverket blir klarere og mer pedagogisk oppbygget og fremstilt. Forskriftsforslaget viderefører endringene som følger av barnevernsreformen som trådte i kraft 1. januar 2022. Det gjelder blant annet kommunens helhetlige ansvar for oppfølging av barnet, og flytting av ansvar fra fosterhjemskommune til omsorgskommune for godkjenning av fosterhjem.

Høringsnotatet behandler blant annet følgende:

- En ny formålsbestemmelse
- En ny bestemmelse om virkeområde
- Innføring av en momentliste i vurderingen av fosterforeldres egnethet ved valg av fosterhjem
- Presisering av barnevernstjenestens ansvar for å gi informasjon til fosterhjemmet
- En bestemmelse om at hvert barn skal ha en kontaktperson i barnevernstjenesten
- Krav til at det utarbeides en plan for barnevernstjenestens oppfølging av fosterfamilien
- Et eget kapittel om fosterforeldrenes ansvar, herunder utøvelse av omsorg, informasjonsplikt og taushetsplikt

Forslagene beskrives nærmere i kapittel 5 til 9. Utkast til forskrift er inntatt i kapittel 12.

2 Bakgrunn

2.1 Stortingsmelding, barnevernsreform og fosterhjemsutvalg

Meld. St. 17 (2015-2016) *Trygghet og omsorg – fosterhjem til barns beste* la grunnlaget for en videreutvikling og kvalitetsheving av fosterhjemsomsorgen. Faglige og økonomiske rammebetingelser må ses i sammenheng for å lykkes med å få tilstrekkelige, riktige og stabile fosterhjem. Meldingen vektla også at forsterkning av fosterhjem i større grad bør skje gjennom oppfølging, veiledning og praktisk tilrettelegging, fremfor økt økonomisk godtgjøring og frikjøp. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har fulgt opp meldingen ved blant annet å utarbeide faglige anbefalinger om gjennomføring av besøk i fosterhjemmet, samtale med barn i fosterhjem, dokumentasjon av arbeidet og barnevernsfaglige vurderinger. I forlengelsen av meldingen ble det oppnevnt et offentlig utvalg (Fosterhjemsutvalget). Flere av Stortingets anmodningsvedtak ble tatt inn i utvalgets mandat, blant annet utredning av økonomiske rammevilkår og pensjon for fosterforeldre og tiltak for å legge bedre til rette for at fosterfamilier kan ta imot søsken.

Som en oppfølging fra fosterhjemsmeldingen, ble det i høringsnotatet til ny barnevernslov vurdert å innføre krav om at fosterforeldre skulle ta imot generell opplæring før barnet flytter inn, og at dette skulle reguleres i forskrift. Krav om generell opplæring ble inntatt i fosterhjemsforskriften og trådte i kraft 1. januar 2022.

Barnevernsreformen ble vedtatt i 2017, jf. Prop. 73 L (2016-2017) *Endringer i barnevernloven (barnevernsreform)* og trådte i kraft 1. januar 2022. Det overordnede målet med reformen er bedre tilpasset hjelp til barn og familier i barnevernet, og økt vekt på forebyggende tilbud, slik at flere barn kan vokse opp i sitt nærmiljø. Reformen har gitt kommunene et større faglig og økonomisk ansvar for barnevernet. Det innebærer blant annet fullt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem, og et mer helhetlig ansvar for oppfølging og veiledning av fosterhjem. Kommunenes ansvar for oppfølging av fosterhjem er presisert og utvidet til å omfatte generell veiledning, og ansvaret for å godkjenne fosterhjemmet er lagt til barnevernstjenesten i omsorgskommunen.

1. januar 2022 ble både gjeldende barnevernlov og fosterhjemsforskrift endret som følge av iverksettelse av barnevernsreformen. Kommunene fikk økt økonomisk ansvar, og også et helhetlig ansvar for oppfølgingen av barnet uavhengig av hvilket tiltak barnet mottar. Det ble blant annet gjort følgende endringer:

- Omsorgskommunen fikk et helhetlig ansvar for valg og godkjenning av fosterhjem. Tidligere var ansvaret delt mellom omsorgskommune og fosterhjemskommune.
- Omsorgskommunens ansvar for oppfølging av barn i fosterhjem, samt oppfølging av fosterhjem ble inntatt i barnevernloven og konkretisert i fosterhjemsforskriften
- Bufetats ansvar for å følge opp spesialiserte fosterhjem og fosterhjem som benyttes i akutsituasjoner ble inntatt i barnevernloven

Fosterhjemsutvalget, jf. NOU 2018:18 *Trygge rammer for fosterhjem* utredet rammevilkårene for ordinære fosterhjem og vurderte behovet for endringer for å gi barn og fosterfamilier større forutsigbarhet, mer trygghet og bedre tilpassede tiltak. Utvalget så på fosterfamilien først og fremst som «en familie som andre familier». Samtidig anerkjente utvalget at fosterhjemmet skiller seg fra andre familier på særegne måter, og at fosterhjemsomsorgen og rammebetingelsene for fosterhjemmene må ta høyde for oppgavens mangfoldige karakter.

Utvalget foreslo en rekke tiltak, blant annet forslag knyttet til økonomiske og faglige rammebetingelser for fosterhjem. Det er på bakgrunn av fosterhjemsutvalgets forslag utarbeidet faglige anbefalinger om økonomiske rammer for fosterhjem (Bufdir, 1. januar 2022)⁵. Anbefalingene innebærer en fast grunnstøtte, standardisert periode med frikjøp fra arbeid første tiden etter at barnet har flyttet inn og tydeligere kriterier for lengre perioder med frikjøp. Utvalget foreslo også å etablere en ny, rettighetsbasert stønadsordning som er lik for alle fosterforeldre i ordinære fosterhjem, og at stønaden bør være skattefri. Departementet vil fortsette arbeidet for at rammebetingelsene for fosterhjemmene skal være gode og forutsigbare, og vil vurdere alternative ordninger for godtgjørelse til fosterhjemmene, herunder om godtgjøringen bør gjøres om til en stønad.

⁵ [Faglige anbefalinger om økonomiske rammer for fosterhjem](#)

Videre er forslaget om at fosterforeldre gis uttalerett i saker om flytting av barn etter gjeldende barnevernlov § 4-17 fulgt opp i ny barnevernslov ved at fosterforeldre er gitt en rett til å uttale seg før det treffes vedtak om å flytte et barn fra fosterhjemmet etter § 5-5.

2.2 Ny barnevernslov

Stortinget vedtok i juni 2021 en ny barnevernslov, jf. lov av 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern (barnevernsloven). Loven skal etter planen tre i kraft 1. januar 2023, og avløser lov av 17. juli 1992 nr. 100 om barnevernstjenester (barnevernloven). Noen av lovforslagene fra Prop. 133 L (2021-2021) trådte i kraft 1. januar 2022. Beskrivelse av gjeldende rett i høringsnotatet her tar utgangspunkt i ny barnevernslov, med mindre annet fremgår.

Forslaget til ny barnevernslov bygget på flere forutgående prosesser, med hovedvekt på Barnevernslovutvalgets utredning i NOU 2016: 16 *Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Barnevernslovutvalget hadde i mandat å foreta en fullstendig språklig, teknisk og strukturell gjennomgang av loven, samt vurdere åtte nærmere angitte temaer: rettighetsfesting, barnevernets ansvarsområde, forebyggende arbeid, regulering av faglige prinsipper, tidsriktig barnevernslov, tiltakene i barnevernet, partsrettigheter og samvær. Barne- og familiedepartementet sendte på høring et forslag til ny barnevernslov i april 2019 og fremmet en proposisjon for Stortinget, Prop 133 L (2020-2021) *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*, i april 2021. Familie- og kulturkomiteen gav sin innstilling til Stortinget, Innst. 625 L (2020-2021), den 27. mai 2021.

Ny barnevernslov skal bidra til bedre barnevernsfaglig arbeid, styrke barns og foreldres rettssikkerhet og bidra til økt vekt på forebygging og tidlig innsats.

For å styrke fosterhjemsfeltet, er det gjort flere grep i ny barnevernslov. For det første er fosterhjem løftet fram i et eget kapittel 9 *Fosterhjem* i loven. Det er inntatt en egen rettighetsbestemmelse for barn i fosterhjem, jf. § 9-2, og deler av de generelle kravene til fosterforeldre, som tidligere fremgikk av forskrift, er nå inntatt i lovens § 9-3. De nærmere vilkår for godkjenning av fosterhjem er fortsatt presisert i forskrift. Fosterhjem i familie og nære nettverk løftes frem i en egen bestemmelse, § 9-4. I § 9-5 fremgår omsorgskommunens ansvar for å godkjenne fosterhjemmet, som ble innført ved endringer i barnevernloven etter gjennomføringen av barnevernsreformen i 2022.

Omsorgskommunens ansvar for å følge opp barn i fosterhjem er inntatt i lovens § 9-6. Kommunens ansvar for ordinære fosterhjem innebærer også oppfølging av fosterfamilien. Barne-, ungdoms- og familieetaten kan tilby spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem, og fikk fra 1. januar 2022 også ansvaret for oppfølgingen av disse.

Plikten til å inngå fosterhjemsavtale er løftet fra forskrift til lov, jf. § 9-7. Videre er fosterforeldre gitt uttalerett ved flytting av barnet etter barnevernsloven § 5-5, og kan gis klagerett ved flytting av barnet, jf. § 9-8. Bestemmelsen er en lovfesting av etablert praksis og tydeliggjør fosterforeldrenes rettigheter. Tilsyn med fosterhjem er regulert i § 9-10.

3 Menneskerettslige forpliktelser

Grunnloven, internasjonale menneskerettighetskonvensjoner og barnevernsloven setter rettslige skranker for fosterhjemsforskriftens regulering av barns opphold i fosterhjem.

Barn og foreldres *rett til familieliv* er vernet i Grunnloven § 102, og i flere internasjonale konvensjoner, som den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8. Tiltak som griper inn i retten til familieliv kan være tiltak etter barnevernloven som skiller barn og foreldre, som for eksempel akuttvedtak og vedtak om omsorgsovertakelse. Det er på det rene at tiltak som skal verne barn mot omsorgssvikt har et legitimt formål som kan begrunne inngrep i retten til familieliv.

Barnets rett til *omsorg og beskyttelse* følger av Grunnloven § 104 og av FNs barnekonvensjon (barnekonvensjonen) artikkel 3 og 19. Barns behov for omsorg og beskyttelse er også understreket av Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) i mange saker, og er anerkjent som et legitimt inngrepsformål ved inngrep i retten til familieliv etter EMK artikkel 8.

I de tilfellene staten overtar omsorgen for et barn, innebærer barns rett til omsorg og beskyttelse at staten må følge med på hvordan barnet har det, og iverksette nødvendige tiltak for at barnet skal få tilstrekkelig omsorg og beskyttelse. Barnekonvensjonen inneholder flere artikler med relevans for fosterhjem og for oppfølging av barnet og fosterhjemmet. Artikkel 19 forplikter staten til å *beskytte barn mot vold, overgrep og omsorgssvikt*. Artikkel 20 pålegger staten en plikt til å *beskytte og bistå barn som er fratatt sitt familiemiljø* eller der det ikke er til barnets beste å bli boende i familien.

Etter barnevernsloven kan barn bo i fosterhjem enten som hjelpetiltak fra barnevernstjenesten eller etter et tvangsvedtak fra barneverns- og helsenemnda. I begge tilfeller har barnevernstjenesten det overordnede ansvaret for at barnet får forsvarlig omsorg og nødvendig oppfølging.

Kravet til nødvendighet i menneskerettskonvensjonen innebærer at det må være forholdsmessighet mellom barnets behov for beskyttelse og barnevernets inngrep i familien. Det må derfor foretas en rimelig avveining mellom de ulike interessene i saken. Videre skal det *minst inngripende tiltaket* settes inn. Hvis andre, mindre inngripende tiltak kunne vært benyttet, vil inngrepet ikke anses som nødvendig. Dette omtales i norsk rett som minste inngreps prinsipp og også barnevernsloven bygger på dette. Det innebærer at barnevernet ikke kan bruke mer inngripende virkemidler overfor barnet og barnets foreldre enn det som er nødvendig for å ivareta barnets behov for omsorg og beskyttelse.

Artikkel 3 fastsetter at *barnets beste* skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. Dette gjelder også ved valg av fosterhjem og ved oppfølging av og tilsyn med barnet og fosterhjemmet.

Artikkel 12 gir *barn rett til å bli hørt* i alle saker som angår dem. Barnets synspunkter skal ha behørig vekt i samsvar med barnets alder og modenhet. Retten til å delta og bli hørt omfatter også blant annet retten til å få informasjon om egen sak, rett til informasjon om hvorfor barnet bor i fosterhjem, rett til å medvirke ved valg av fosterhjem samt ved oppfølging og ved tilsyn.

Den daglige omsorgen for barnet skal utøves av fosterforeldrene på vegne av barnevernstjenesten, eventuelt på vegne av foreldrene dersom oppholdet er frivillig. Barnevernstjenesten har dermed også et ansvar for å følge opp fosterforeldre og fosterfamilien, både gjennom oppfølging av fosterbarnet og fosterhjemmet.

Artikkel 9 nr. 3 gir barn under offentlig omsorg *rett til kontakt med foreldre*. Barnets rett til samvær med foreldre er regulert i barnevernsloven.

Artikkel 25 krever at statene har en effektiv *kontroll med situasjonen for barn som har et opphold utenfor hjemmet*. Det vil si at det må gjennomføres tilsyn med barn i fosterhjem og forhold som har betydning for oppholdet. Tilsyn med barnets situasjon i fosterhjemmet er en viktig kontroll av hvordan barnet har det i fosterhjemmet.

Utover at menneskerettighetene setter rammer for beskyttelse av barn samt barn og foreldres rett til familieliv, følger det også at *forholdet mellom fosterbarn og fosterforeldre kan utgjøre et familieliv* etter EMK artikkel 8. Plasseringens karakter og varighet samt fosterforeldrenes rolle ovenfor barnet er momenter i vurderingen av om forholdet utgjør et familieliv etter EMK artikkel 8⁶. EMD har i behandlingen av noen barnevernsklager mot Norge stadfestet denne praksisen og pekt på at barnet på adopsjonstidspunktet hadde et familieliv med fosterforeldre⁷. I en avgjørelse fra Grand Chamber i EMD viste domstolen til at når det gjaldt spørsmål om gjenåpning av den nasjonale adopsjonssaken etter en konstatering av brudd på EMK artikkel 8, så hadde blant annet adoptivbarnet og adopsjonsforeldre et familieliv og hvor ytterligere individuelle tiltak etter EMK artikkel 46, kunne gripe inn i denne retten⁸.

4 Konsultasjoner med Sametinget

Urfolk har rett til å bli konsultert i saker som berører dem, jf. ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater artikkel 6. Departementet har i forbindelse med arbeidet med forslag til ny forskrift om oppfølging av barn på institusjon igangsatt konsultasjoner med Sametinget i samsvar med Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget.

Departementet mottok før høring et posisjonsnotat fra Sametinget med følgende innspill:

«Sametinget har erfart at samiske barn ikke får ivaretatt sine rettigheter når det er under barnevernets omsorg. Samtidig viser det seg at det er manglende kunnskap om samiske barns rettigheter i barnevernsfeltet. Det er viktig at samiske barns rettigheter synliggjøres i forskrift slik at samiske barns særskilte rettigheter sikres. Sametinget er derfor fornøyd med at hensynet til barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn ivaretas i forskriften § 5.

Sametinget vil vise til § 10 i forskriften om fosterhjem hvor det fremkommer at barneverntjenesten har ansvar for å følge, og føre kontroll med barnets situasjon i

⁶ Sørensen, vedlegg 4 til NOU 2016:16 «*Barnevern og menneskerettighetene*»

⁷ Pedersen mfl. mot Norge (2020)

⁸ Abdi Ibrahim mot Norge (2021)

fosterhjemmet. For å kunne ivareta oppfølgingsansvaret må barneverntjenesten besøke fosterhjemmet så ofte som mulig og snakke med barnet.

Forskriften skal bidra til at både barnet og fosterhjemmet skal få hjelp til å håndtere de utfordringer i hverdagen, samt at barneverntjenesten ivaretar omsorgsansvaret sitt og følge med på hvordan det går med barnet.

Etter barnevernsretten, skal en avgjørelse rettet mot et barn, alltid være til beste for barnet. Den internasjonale og nasjonale barnets beste-vurderingen innebærer at det skal tas tilbørlig hensyn til barnets etniske, religiøse, språklige og kulturelle bakgrunn.

Sametinget mener dette også må fremkomme i forskriften § 10. Barnevernet må tilrettelegge for at samisktalende barn får tilbud om å snakke samisk i møte med kontaktpersonen. Det forutsettes at barnevernet tilrettelegger for at barnet forstår hva som sies, hva som skjer og at barnet får gitt uttrykk for sine meninger på eget språk og at barnets synspunkter kommer frem.

Sametinget mener at dette må ivaretas: § 10-2 ledd som følger:

Barnevernet skal legge til rette for at samisktalende barn l får snakke samisk i møte med kontaktpersonen»

5 Innledende bestemmelser – forskriftsforslaget kapittel 1

5.1 Forskriftens formål

Gjeldende rett

Dagens fosterhjemsforskrift har ingen formålsbestemmelse. Formålet med barnevernsloven er regulert i § 1-1:

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse.

Gjeldende forskrift § 1 inneholder definisjon av hva som menes med fosterhjem, jf. også barnevernsloven § 9-1. Det følger av barnevernsloven § 9-1 at fosterhjem er private hjem som ivaretar omsorgen for barn på grunnlag av vedtak etter barnevernsloven, og av § 9-2 at barnet skal få forsvarlig omsorg i fosterhjemmet. Også barnets rettigheter under opphold i fosterhjem er fremhevet i § 9-2:

Barnet skal få forsvarlig omsorg i fosterhjemmet, og det skal behandles hensynsfullt og med respekt for sin integritet. Barnet skal selv kunne bestemme i personlige spørsmål så langt det er mulig ut fra formålet med plasseringen og fosterforeldrenes ansvar for å gi barnet forsvarlig omsorg. Barnets alder og modenhet skal tillegges vekt.

I § 9-3 første ledd fremgår krav til fosterforeldre:

Fosterforeldre skal ha særlig evne, tid og overskudd til å gi barn et trygt og godt hjem.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår en ny formålsbestemmelse hvor det fremkommer hva som er forskriftens formål. Departementet mener det ikke er nødvendig å gjenta definisjonen av fosterhjem i forslaget til revidert forskrift.

I første ledd foreslår departementet å innta at formålet med forskriften er å gi barn i fosterhjem et trygt og godt hjem med forsvarlig omsorg. Formålet må ses i sammenheng med barnevernslovens formål, jf. § 1-1. Det er avgjørende for å sikre at barn og unge får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid at fosterhjemmet er trygt og godt og gir forsvarlig omsorg. Forslaget er i samsvar med barnevernsloven § 9-2, hvor det fremgår at barn har krav på forsvarlig omsorg i fosterhjemmet, og § 9-3 om at fosterforeldrene skal gi barn et trygt og godt hjem.

Dette innebærer at barnevernstjenesten systematisk og regelmessig må vurdere om hjelpen og omsorgen barnet får er tilpasset barnets behov eller om det er behov for endringer eller ytterligere tiltak. Barnevernstjenesten har ansvar for å følge opp barnet og fosterfamilien, jf. forskriftsforslaget kapittel 3, og fosterhjems kommunen har tilsynsansvar for barn i fosterhjem, jf. kapittel 5 i forskriftsforslaget.

Departementet foreslår i tillegg å fremheve at barn i fosterhjem skal behandles hensynsfullt og med respekt for sin integritet. Dette fremgår også av § 9-2 i loven. Forskriften skal videre bidra til at barnets rettigheter i fosterhjemmet blir ivaretatt. I barnevernsloven kapittel 1 er flere grunnleggende rettigheter fremhevet. Barnets beste, jf. barnevernsloven § 1-3 skal være et grunnleggende hensyn for alle tiltak barnevernet foretar, også ved bruk av fosterhjem. Barnets rett til medvirkning følger av § 1-4 og gjelder alle forhold som vedrører barnet etter barnevernsloven. Barnets rett til omsorg og beskyttelse følger av § 1-5, og følger av statens plikt til å beskytte barn mot omsorgssvikt, jf. barnekonvensjonen artikkel 19. Bestemmelsene i §§ 1-6 og 1-7 gjelder barnevernssaken mer direkte, herunder barnets rett til nødvendige barnevernstiltak og rett til forsvarlig saksbehandling, tjenester og tiltak. Barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn skal ivaretas i alle faser av saken, jf. § 1-8.

Departementet har vurdert om det er særskilte rettigheter som bør fremheves i formålsbestemmelsen i forskriften, men mener det er tilstrekkelig å vise til barnevernsloven hvor disse ovennevnte rettighetene er omtalt. For øvrig er barnets beste og barnets rett til medvirkning omtalt flere steder i forskriftsforslaget.

I annet ledd foreslår departementet å fremheve fosterforeldrenes ansvar. Forskriften skal bidra til at fosterforeldrene settes i stand til å utøve sitt ansvar for barnet, jf. første ledd. Det innebærer blant annet at fosterforeldre skal være egnet til å seg av barnet, jf. forskriftsforslagets kapittel 2 om valg og godkjenning av fosterhjem.

Departementet viser til forslaget i § 1.

5.2 Virkeområde

Gjeldende rett

I henhold til ny barnevernslov § 9-1 er fosterhjem «*private hjem som ivaretar omsorgen for barn på grunnlag av vedtak etter denne loven*». Definisjonen er en videreføring av tidligere barnevernlovs definisjon i § 4-22 første ledd. Dagens forskrift har ingen bestemmelse om virkeområde, men forskriften § 1 henviser til definisjonen i gjeldende barnevernlov §4-22. Dette innebærer at dagens forskrift i utgangspunktet gjelder for alle typer fosterhjem. Det finnes ulike typer fosterhjem, og barnevernsloven gjelder alle typer fosterhjem, uavhengig av betegnelse. Det innebærer at både fosterhjem den kommunale barnevernstjenesten har fullt ansvar for (ordinære fosterhjem), og fosterhjem som Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) har i sitt tiltaksapparat, omfattes, herunder spesialiserte fosterhjem, fosterhjem som tar imot barn på kort varsel i en akuttsituasjon (beredskapshjem) og fosterhjem med særlige forutsetninger, samt fosterhjem fra private aktører. Også etter ny barnevernslov omfattes alle typer fosterhjem.

I en særstilling står fosterhjem med særlige forutsetninger etter barnevernloven § 6-3 første ledd, som er en videreføring av dagens barnevernlov § 4-27. Det følger av denne bestemmelsen at et barn med vedtak om opphold i institusjon, med eller uten barnets samtykke, jf. lovens §§ 6-1 og 6-2, kan plasseres i fosterhjem med særlige forutsetninger. Tiltaket er å anse som et alternativ til barnevernsinstitusjon for barn med alvorlige atferdsvansker. Det fremgår av forarbeidene at disse fosterhjemmene blir å anse som institusjoner, institusjoner, men at de ikke går inn under de generelle institusjonsbestemmelsene.⁹ Hjemmene er verken å anse som institusjon eller fosterhjem fullt ut.¹⁰ Det følger av barnevernsloven § 6-3 første ledd annet punktum, at Bufetat skal utpeke slike hjem. Dette innebærer at Bufetat må foreta den nødvendige kvalitetssikringen av disse hjemmene¹¹. Det har ikke vært utbredt bruk av fosterhjem med særlige forutsetninger.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår en ny bestemmelse om virkeområde. Det vurderes som hensiktsmessig å presisere hvilke fosterhjem som omfattes av forskriften, og at forskriften gjelder uavhengig av årsak til at barnet er i fosterhjem.

Det presiseres i *første ledd* at forskriften gjelder alle typer fosterhjem som ivaretar omsorgen for barn på grunnlag av vedtak etter barnevernsloven, jf. barnevernsloven § 9-1.

Departementet foreslår også å innta i ordlyden hvilke fosterhjem som omfattes.

Forslaget innebærer at forskriften vil gjelde for alle private hjem. Dette inkluderer, i tillegg til ordinære fosterhjem, spesialiserte fosterhjem, hjem som tar imot barn på kort varsel som følge av en akuttsituasjon/beredskapshjem, og fosterhjem med særlige forutsetninger. Ordinære fosterhjem er hjem som har avtale med kommunen, og som i utgangspunktet ikke har behov

⁹ Ot.prp. nr. 44 (1991-1992) Om lov om barneverntjenester og Prop 106 L (2012-2013) Endringer i barnevernloven pkt. 21.1.1

¹⁰ Prop 106 L (2012-2013) Endringer i barnevernloven pkt. 21.1.1

¹¹ Prop 133 L Lov om barnevern (2020-2021) (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven s. 558

for omfattende oppfølgingstiltak. Flertallet av dagens fosterhjem er ordinære. Ordinære fosterhjem benyttes ikke som begrep i loven i dag, men brukes for eksempel i Prop 133 L om ny barnevernslov. Departementet mener det er naturlig å innta disse hjemmene i en ny virkeområdebestemmelse i fosterhjemsforskriften. Spesialiserte fosterhjem er hjem som Bufetat har i sitt tiltaksapparat, og som ofte er helt eller delvis frikjøp. Spesialiserte fosterhjem er fosterhjem som i særlige tilfeller kan tilbys når kommunen anmoder om institusjonsplass, jf. barnevernsloven § 16-3 annet ledd bokstav c. Hjem som tar imot barn på kort varsel som følge av en akuttsituasjon tilbys i akuttsituasjoner, jf. barnevernsloven § 16-3 annet ledd bokstav a, og har ofte avtale med Bufetat. Det er imidlertid ingenting i veien for at kommunen har egne beredskapshjem. Forslaget innebærer etter departementets vurdering i all hovedsak en forskriftsfesting av gjeldende rett.

Det er imidlertid nødvendig å gjøre noen unntak for fosterhjem med særlige forutsetninger. Dette tiltaket er et alternativ til plass i institusjon, for barn med alvorlige atferdsvansker. Dette innebærer blant annet at det er Bufetat som utpeker hvilke hjem som kan ta imot barn med vedtak etter barnevernsloven § 6-3 første ledd. Departementet vurderer det likevel som hensiktsmessig at deler av forskriften gjøres gjeldende for disse hjemmene, særlig hva gjelder de generelle krav som fremgår av forslaget § 5. Departementet har i merknad til barnevernsloven § 6-3 første ledd lagt til grunn tidligere forarbeider, og vist til at tiltaket blant annet er å anse som institusjon hva gjelder tilsyn. Tiltaket benyttes i svært liten grad, og departementet vurderer det ikke som hensiktsmessig å gjøre endringer fra etablert praksis for dette tiltaket på nåværende tidspunkt.

Det foreslås etter dette å gjøre unntak fra §§ 6 og 16 til 19 i forskriften for fosterhjem med særlige forutsetninger, jf. annet ledd. Øvrige bestemmelser foreslås å gjelde så langt de passer. For øvrige fosterhjem gjelder forskriften fullt ut.

Departementet viser til forslaget i § 2.

5.3 Samarbeid

Gjeldende rett

For å kunne følge opp barn i fosterhjem er det en forutsetning at det er god dialog og samarbeid mellom barnevernstjenesten, foreldre og fosterforeldre. I barnevernsloven § 1-9 er det inntatt en generell bestemmelse om barnevernets ansvar for samarbeid.

Barnevernstjenesten skal så langt som mulig samarbeide med både barn og foreldre og skal behandle dem med respekt. Videre skal barnevernstjenesten legge til rette for involvering av familie og nettverk. Barnets familie og nettverk vil i mange tilfeller kunne representere viktige ressurser for barnet og foreldrene, og formålet med bestemmelsen er å bidra til at disse ressursene blir brukt til barnets beste. Samtidig må det vurderes konkret ut fra barnets behov og omstendighetene i den enkelte sak om slik involvering er til barnets beste.

Det fremgår av fosterhjemsavtalen at fosterforeldre skal samarbeide med barnevernstjenesten om avtaler som er gjort med hensyn til mål, opplegg og tidsplan, og også om en eventuell tilbakeføring av barnet. Fosterforeldrene skal også samarbeide med andre, både med foreldre

og eventuelle andre som skal ha samvær med barnet, og med andre offentlige instanser og tjenester som skal bistå barnet og fosterforeldrene.

At det er et gjensidig behov for samarbeid, fremgår også av øvrige deler av fosterhjemsavtalen. Fosterforeldrene har plikt til å informere barnevernstjenesten dersom det oppstår forhold barnevernstjenesten bør kjenne til. Fosterforeldre skal også ifølge avtalen ta imot veiledning og tilbud om kurs og opplæring som vil sette dem bedre i stand til å ivareta sine oppgaver. Barnevernstjenestens ansvar for å følge opp barnet i fosterhjem forutsetter samarbeid med fosterfamilien.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår at det inntas en innledende bestemmelse om barnevernstjenestens og fosterforeldrenes plikt til å samarbeide med hverandre, og fosterforeldrenes plikt til å samarbeide med foreldre og øvrig familie og nettverk, samt tjenesteytere som skal bistå barnet og fosterfamilien, se forslaget i § 3.

Det følger selvfølgelig av det ansvaret barnevernstjenesten har for barn som bor i fosterhjem, at barnevernstjenesten må samarbeide med fosterforeldre når fosterforeldrene skal ivareta omsorg for barnet. Å innta en gjensidig samarbeidsplikt for barnevernstjenesten og fosterforeldrene i forskrift er nytt. Som nevnt over følger det av barnevernsloven at barnevernstjenesten skal samarbeide med barnet og barnets familie, og samarbeid er nevnt i fosterhjemsavtalen når det gjelder fosterforeldrenes plikt til samarbeid. Punktet om samarbeid i avtalen er imidlertid likelydende for alle fosterhjem og i praksis ikke gjenstand for forhandlinger. Et samarbeid mellom barnevernstjenesten og fosterforeldrene er nødvendig for å kunne gi barnet den hjelpen det trenger, og for at barnevernstjenesten og fosterforeldrene skal kunne ivareta sitt ansvar etter barnevernsloven. Vi viser i den forbindelse til barnevernstjenestens ansvar for forsvarlig saksbehandling, tjenester og tiltak, jf. barnevernsloven § 1-7, ansvaret for å ivareta omsorgen for barnet i samsvar med forutsetningene i vedtaket fra barnevernstjenesten eller barneverns- og helsenemnda, jf. barnevernsloven § 9-3 og ansvar for å følge opp barnet og fosterfamilien, jf. barnevernsloven kapittel 8 og § 9-6. Det stilles ikke krav til innholdet i plikten til samarbeid, utover at formålet med samarbeidet naturligvis er å ivareta omsorgen for barnet på best mulig måte.

Departementet vurderer at regulering av samarbeid i forskrift vil videreføre gjeldende praksis og er bedre egnet i forskrift enn i avtale.

I første ledd foreslås det å innta at barnevernstjenesten og fosterforeldrene skal samarbeide om å gi barn i fosterhjem et trygt og godt hjem med forsvarlig omsorg. Det innebærer at barnevernstjenesten og fosterforeldrene har en gjensidig plikt til å samarbeide av hensyn til barnet. Formålet med samarbeidet er å ivareta barnet, og sørge for at barnet får den omsorgen og hjelpen det trenger.

I annet ledd fremgår fosterforeldrenes ansvar for samarbeid. Fosterforeldrene skal så langt som mulig samarbeide med foreldrene og andre som skal ha samvær og kontakt med barnet. Fosterforeldrene må ofte forholde seg til andre hjelpeinstanser for å kunne gi barnet forsvarlig

omsorg, og departementet foreslår å innta at fosterforeldrene også må samarbeide med andre tjenesteytere som skal bistå barnet og fosterforeldrene.

Omfanget og innholdet i slikt samarbeid vil variere fra sak til sak.

Departementet viser til forslaget i § 3.

6 Valg og godkjenning av fosterhjem - forskriftsforslaget

kapittel 2

6.1 Bakgrunn og hovedforslag

Barnevernstjenesten i omsorgskommunen har ansvar for å velge et egnet fosterhjem og godkjenne et fosterhjem til det enkelte barn, jf. barnevernsloven § 9-5. Fosterhjemmet må oppfylle de krav som følger av barnevernsloven § 9-3. Kravene gjelder i utgangspunktet for alle typer fosterhjem, se imidlertid omtale av fosterhjem med særlig forutsetninger nedenfor. Kommunen skal både foreta en vurdering av om fosterhjemmet er egnet i det enkelte tilfellet, og formelt godkjenne fosterhjemmet.

Bufetat har ansvar for å rekruttere og gi grunnleggende opplæring til fosterhjem, jf. barnevernsloven § 16-3 tredje ledd bokstav a, og gjeldende forskrift § 2, og har plikt til å bistå kommunen med å finne et fosterhjem til et konkret barn når kommunen anmoder om det, jf. barnevernsloven § 16-3 annet ledd bokstav b. Forslagene i dette høringsnotatet endrer ikke på denne ansvarsdelingen. Bufetats opplæringsansvar gjelder all grunnleggende opplæring som fosterforeldre bør gjennomføre for å kunne ivareta sitt oppdrag, både før og etter at fosterbarnet har flyttet inn.

Formålet med bistandsplikten er å sørge for at barn som har behov for tiltak utenfor hjemmet får et egnet plasseringssted. Bistandsplikten er ikke oppfylt før kommunen har fått et fosterhjem de kan godkjenne. Kommunen kan bare godkjenne et fosterhjem som oppfyller lovens krav. En hensiktsmessig tilnærming for Bufetat i sin utøvelse av rekrutteringsansvaret og bistandsplikten er derfor å se hen til de krav som stilles til fosterhjem i lov og forskrift.

For at Bufetat skal kunne oppfylle bistandsplikten, må Bufetat ha tilgang til et tilstrekkelig antall fosterhjem, men også fosterhjem med ulike typer forutsetninger. Bufetats bistandsplikt har derfor nær sammenheng med Bufetats rekrutterings- og opplæringsansvar, jf. barnevernsloven § 16-3 tredje ledd bokstav a. Det følger også av barnevernsloven § 16-3 femte ledd at Bufetat skal ha et tilgjengelig og tilstrekkelig differensiert tiltaksapparat for å kunne oppfylle bistandsplikten.

At det er kommunen som godkjenner fosterhjemmet til det enkelte barnet innebærer at det er kommunen som avgjør om det tilbudte hjemmet er egnet eller ikke.

Det vil være et skjønnsmessig spørsmål om fosterforeldrene er egnet eller ikke, og denne vurderingen vil også ha sammenheng med barnets behov i den enkelte saken. Det er viktig at Bufetat videreformidler til kommunen relevante opplysninger om fosterforeldrene, som har fremkommet i løpet av rekrutterings- og opplæringsprosessen.

Departementet foreslår et eget kapittel om valg og godkjenning av fosterhjem i forskriftsforslaget kapittel 2. Det foreslås av pedagogiske grunner en gjentakelse av lovbestemte krav til fosterforeldre. Deretter følger en bestemmelse om barnevernstjenestens plikter ved valg av fosterhjem til det enkelte barn herunder hvilke vurderinger som må foretas, opplysninger som må hentes inn og relevante momenter det skal ses hen til. Kapittelet inneholder videre en bestemmelse om godkjenning av fosterhjem, og en bestemmelse om inngåelse av fosterhjemsavtale.

Reglene om valg og godkjenning av fosterhjem gjelder uavhengig av type fosterhjem, med unntak av fosterhjem med særlige forutsetninger. Dette tiltaket er å anse som institusjon ved anvendelse av barnevernsloven §§ 6-1 og 6-2, jf. 6-3 første ledd, men går ikke inn under de generelle institusjonsbestemmelser i loven, jf. forarbeider til loven.¹² Tiltaket skal verken kvalitetssikres eller godkjennes som institusjon eller fosterhjem. Tiltaket er imidlertid å anse som institusjon hva gjelder tilsyn, og er underlagt statsforvalterens tilsynsmyndighet. Det følger av forarbeidene at tiltaket skal kvalitetssikres av statlig regional barnevernmyndighet etter Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets (Bufetat) retningslinjer. Det følger av retningslinjer fra Bufetat at fosterhjem med særlige forutsetninger generelt sett må følge de alminnelige krav til fosterhjem. I tillegg skal hjemmene være særlig egnet til å ta imot barn med alvorlige atferdsvansker som har vedtak etter barnevernsloven § 6-1 og § 6-2, se omtale i Prop 106 L kapittel 21.1.

I gjeldende forskrift skilles det mellom krav til fosterforeldre og valg av fosterhjem til det enkelte barn. Dette skillet videreføres, men noen av de gjeldende krav til fosterforeldre foreslås flyttet til momentliste i vurderingen av om fosterforeldrene har de nødvendige forutsetninger for å ivareta det enkelte barns særlige behov. I tillegg foreslår departementet noen øvrige endringer i momentlisten i forskriftsforslaget § 6 andre ledd, se kap.6.3. Det foreslås at forslaget om generelle krav til fosterforeldre også skal gjelde fosterhjem med særlige forutsetninger.

6.2 Krav til fosterforeldre

Gjeldende rett

Krav til fosterforeldre er lovfestet i barnevernsloven § 9-3 første ledd. Fosterforeldre skal ha særlig evne, tid og overskudd til å gi barn et trygt og godt hjem. Formuleringen er hentet fra gjeldende forskrift § 3. Det følger av denne at fosterforeldre videre må ha stabil livssituasjon, alminnelig god helse og gode samarbeidsevner. De må også ha økonomi, bolig og sosialt nettverk som gir barn mulighet til livsutfoldelse. De generelle kravene til fosterforeldre i barnevernsloven § 9-3 første ledd stilles til samtlige fosterforeldre uavhengig av hvilket barn fosterforeldrene skal ha omsorgsansvar for, og uavhengig av hva slags type fosterhjem det er tale om. Kravene om at fosterforeldre må ha stabil livssituasjon, alminnelig god helse og gode samarbeidsevner, økonomi, bolig og sosialt nettverk som gir barn mulighet til livsutfoldelse, ble ikke inntatt i loven. Departementet besluttet i Prop 133 L (2020-2021) ikke å lovfeste de resterende kravene, og at de heller bør forstås som momenter som vil måtte inngå i en

¹² Prop. 106 L (2012-2013) *Endringer i barnevernsloven* kap. 21.1.1

vurdering av om fosterforeldrene har særlig tid, evne og overskudd til å gi barnet et godt og trygt hjem, herunder ved valg og godkjenning av fosterhjem:

«Sammenhengen i regelverket tilsier at slike, mer spesifikke krav, fortsatt bør reguleres i forskrift. De ulike momentene må videre kunne vektas mot særskilte behov det enkelte barn kan ha, for eksempel når det gjelder forutsigbarhet, tilknytning til sitt nærmiljø, familie og nettverk og kulturell identitet.»

I gjeldende forskrift § 3 annet ledd stilles det krav om at fosterforeldre må ha god vandel og må legge fram uttømmende og utvidet politiattest. Det er henvist til tidligere hjemmel i barnevernloven. I barnevernsloven er kravet om innhenting av politiattest videreført i § 12-11 fjerde ledd.

I gjeldende forskrift § 3 tredje ledd stilles det krav om at fosterforeldre skal gjennomføre opplæring før barnet flytter inn. Det følger videre at opplæringen skal være i tråd med nasjonale faglige anbefalinger. Denne opplæringsplikten ble inntatt i forskriften med virkning fra 1. januar 2022. Departementet foreslo i høringsnotatet til ny barnevernslov at det burde oppstilles en unntaksadgang for de tilfeller hvor fosterforeldre ikke får gjennomført opplæring før barnet flytter inn, men mente i høringsnotatet til endringer i fosterhjemsforskriften at det er hensiktsmessig at kravet om opplæring knyttes til godkjenningen av fosterhjemmet i gjeldende forskrift § 5. Der fremgår det at barnet ikke kan flytte inn i fosterhjemmet før fosterhjemmet er godkjent, med mindre godkjenning før plassering ikke lar seg gjennomføre. Det kan for eksempel være tilfeller i en akutt situasjon hvor en ikke rekker å godkjenne fosterhjemmet før etter at barnet har flyttet inn.

Det er Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) som har ansvar for å gi grunnleggende opplæring til fosterhjem, jf. barnevernsloven § 16-3 tredje ledd bokstav a. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) utarbeider nasjonale anbefalinger for opplæring av fosterforeldre.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår i forslaget til § 4 *første ledd* å gjenta de kravene fra gjeldende forskrift som ble inntatt i barnevernsloven § 9-3 første ledd om at fosterforeldre skal ha særlig evne, tid og overskudd til å gi barn et trygt og godt hjem. Selv om de generelle kravene er inntatt i barnevernsloven, er det av pedagogiske grunner hensiktsmessig at de gjentas, og slik samles i én felles bestemmelse, og også ses i sammenheng med momentene barnevernstjenesten i omsorgskommunen må vurdere ved valg av fosterhjem til det enkelte barn, jf. forslagets § 4.

Departementet foreslår i annet ledd å videreføre kravet i gjeldende § 3 annet ledd om at fosterforeldrene må legge frem uttømmende og utvidet politiattest og viser til hjemmelen i barnevernsloven § 12-11. Det er fosterforeldrene som plikter å legge frem politiattest, men omsorgskommunen har ansvar for å foreta vandelskontroll i forbindelse med godkjenning av fosterhjemmet, se om godkjenning av fosterhjemmet nedenfor. Dessuten vil Bufetat ofte foreta vandelskontroll i forbindelse med rekruttering av fosterhjem, se Prop 86 L (2021-2022). Det er nylig trådt i kraft hjemmel for Bufetat til å kreve fremlagt uttømmende og utvidet politiattest av personer som skal tilbys som fosterhjem til kommunen, jf.

politiattestforskriften § 3. Bestemmelsen omfatter også private virksomheter som tilbyr fosterhjemstjenester. Bestemmelsen medfører ingen endringer i plikten kommunen har i dag til å foreta vandelskontroll i forbindelse med godkjenning av fosterhjem til det enkelte barnet. Endringsforslaget trådte i kraft 1. mai 2022.

I gjeldende § 3 annet ledd er ordlyden «fosterforeldre må ha god vandel og må legge fram uttømmende og utvidet politiattest». Departementet foreslår å ta ut «god vandel» fra ordlyden, uten at dette medfører noen materiell endring i kravet. Vandelskontrollen i barnevernsloven § 12-11 innebærer i alle tilfelle at det må foretas en vurdering av hvilke konsekvenser anmerkningene medfører. Departementet viser til omtale av konsekvenser av anmerkninger på politiattest for fosterforeldre i Prop 86 L (2021-2022) *Endringer i barnevernsloven mv. (krav om politiattest ved ansettelser i barne-, ungdoms- og familieetaten mv.)* pkt. 3.1.3:

«Når det gjelder fosterforeldre som skal legge frem uttømmende politiattest, skal det i tillegg foretas en skjønsmessig vurdering dersom attesten viser anmerkninger knyttet til brudd på andre straffebud enn de som er omfattet av barneomsorgsattest, jf. barnevernloven § 6-10 femte ledd siste punktum. Vurderingstemaet er om anmerkningen kan skape tvil om vedkommende er egnet for oppgaven. I lovens forarbeider, jf Prop. 40 L (2010–2011) pkt. 5.2 understrekes at den skjønsmessige vurderingen av anmerkninger på politiattest blant annet har sammenheng med straffereaksjonens art, om det dreier seg om enkeltstående hendelser eller flere lovbrudd, samt om lovbruddet ligger langt tilbake i tid eller ikke. Også betydningen for barnet av å bli plassert hos personer i sitt nære nettverk vil etter omstendighetene kunne tillegges vekt, jf. Retningslinjer til forskrift om politiattest (Q34/2011) pkt. 2.7.2.3. Denne bestemmelsen er videreført i ny barnevernslov § 12-11 sjette ledd siste punktum.»

Også kravet om opplæring i tredje ledd er en utdyping av kravet om at fosterforeldre må ha særlig evne, tid og overskudd til å gi barn et trygt og godt hjem. Departementet uttalte i Prop 133 L (2020-2021) at det var mest hensiktsmessig at kravet til opplæring ble knyttet til godkjenningen av fosterhjemmet og at kravet til godkjenning fremgår av loven. De nærmere vilkårene for godkjenning, herunder kravet om grunnleggende opplæring utdypes i forskrift. Forskriftsforslaget er i hovedsak en videreføring av gjeldende forskrift § 3 tredje ledd. Fosterforeldrene skal gjennomføre opplæringen før barnet flytter inn i fosterhjemmet. Det fremgår av høringsnotatet som var på høring høsten 2020:

«Hovedregelen er at plassering i fosterhjem ikke skal foretas før fosterhjemmet er godkjent, med mindre godkjenning før plassering ikke lar seg gjennomføre, jf. fosterhjemsforskriften § 5 første ledd. Unntak fra hovedregelen om at fosterhjemmet må være godkjent før barnet flytter inn kan bare gjøres i spesielle tilfeller, eksempelvis ved akutt plasseringer der det ikke lar seg gjøre å godkjenne hjemmet før plassering. Departementet mener det ikke er behov for et eget unntak knyttet til kravet om opplæring ettersom kravet er knyttet direkte til godkjenningen, og dermed vil komme inn under unntaket i § 5 første ledd. I tilfeller der barnet plasseres akutt, særlig i barnets familie eller nære nettverk, vil det ikke være mulig for fosterforeldrene å gjennomføre opplæringen før barnet flytter inn. Opplæringen må i slike tilfeller gjennomføres så snart som mulig etter at barnet har flyttet inn. Fosterhjemmet kan likevel ikke godkjennes før opplæringen er gjennomført.»

Departementet foreslår å videreføre denne adgangen til i særlige tilfeller å gjøre unntak fra at opplæring må skje før barnet flytter inn, og at dette fortsatt knyttes til godkjenningen, jf. omtalen over, og forskriftsforslaget § 6. Departementet foreslår imidlertid en justering av dagens ordlyd i kravet om opplæring. Et vilkår for å kunne godkjenne et fosterhjem, er at de generelle kravene er oppfylt, herunder kravet om opplæring før barnet flytter inn. Kravet om at opplæring skal skje *før barnet flytter inn* kan etter ordlyden oppfattes absolutt. Ordlyden kan derfor være til hinder for at det gjøres unntak i akutte situasjoner, dersom opplæring faktisk ikke er gjennomført. Dette har ikke vært departementets intensjon. Departementet foreslår derfor å ta ut «før barnet flytter inn», slik at opplæringskravet ikke er til hinder for at barnet flytter inn i et ellers egnet fosterhjem når det i akutte situasjoner er til barnets beste. Se forslag til unntak fra godkjenning i forskriftsforslaget § 6. Departementet mener dette er i tråd med forslaget slik det ble presentert i høringen høsten 2020, og vil understreke at den klare hovedregel fortsatt vil være at opplæring skal gjennomføres *før* barnet flytter inn. Dette kommer til uttrykk i godkjenningsbestemmelsen, jf. forskriftsforslaget § 6, hvor det fremgår at den klare hovedregel er at fosterhjemmet skal godkjennes før barnet flytter inn.

Det er Bufetat som har ansvar for å gi fosterforeldrene grunnleggende opplæring, jf. barnevernsloven § 16-3 tredje ledd bokstav a. I forbindelse med endringer i barnevernsloven som følge av barnevernsreformen, ble ansvaret for generell veiledning flyttet fra Bufetat til kommunene, og det ble slik avgrenset mot Bufetats ansvar for å gi fosterforeldrene grunnleggende opplæring, se omtale i jf. Prop 73 L (2016-2017):

«Bestemmelsen gir Bufetat ansvar for å rekruttere og gi grunnleggende opplæring til fosterhjem. Dagens begrep «nødvendig opplæring» er erstattet med «grunnleggende opplæring». Dette er kun en språklig endring, for å tydeliggjøre at Bufetats opplæringsansvar gjelder grunnleggende opplæring alle fosterforeldre bør gjennomføre for å være egnet som fosterforeldre. «Grunnleggende opplæring» omfatter ikke generell veiledning. Denne oppgaven inngår i kommunens ansvar, se merknad til § 4-22 fjerde ledd første punktum.»

Departementet foreslår på denne bakgrunn å ta inn «grunnleggende» i ordlyden i § 4 tredje ledd. Ansvaret for generell veiledning som ligger til omsorgskommunen, inngår i barnevernstjenestens oppfølgingsansvar, jf. forskriftsforslaget § 9 og kap. 7.3 nedenfor.

Departementet understreker at hovedregelen om at fosterhjemmet skal godkjennes før barnet flytter inn videreføres, og at fosterhjemmet bare kan godkjennes dersom fosterhjemmet oppfyller kravene i § 4. Departementet foreslår å videreføre en adgang til å gjøre unntak i akutsituasjoner, se omtale over og i omtale av forskriftsforslaget § 6.

Departementet foreslår at § 4 om generelle krav til fosterforeldre også skal gjelde fosterhjem med særlige forutsetninger. Slik departementet forstår det følger det allerede av retningslinjer fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet at fosterhjem med særlige forutsetninger generelt sett må følge de alminnelige krav til fosterhjem, og at hjemmene i tillegg skal være særlig egnet til å ta imot barn med alvorlige atferdsvansker.

Departementet viser til forslaget i § 4.

6.3 Omsorgskommunens valg av fosterhjem til det enkelte barn

Gjeldende rett

Barnevernstjenesten i omsorgskommunen har ansvar for å velge et fosterhjem som er egnet til å ivareta det enkelte barns behov, jf. barnevernsloven § 9-5 første ledd. Gjeldende forskrift § 4 beskriver hva barnevernstjenesten skal vurdere ved valg av fosterhjem til det enkelte barn, herunder at barnevernstjenesten må vurdere om fosterforeldrene har de nødvendige forutsetninger til å ivareta det enkelte barns behov, og hvilke krav som stilles til fosterforeldre, jf. også barnevernsloven § 9-3, se omtale over. Det videre innholdet i § 4 beskriver hvilke vurderinger barnevernstjenesten må foreta ved valg av fosterhjem til det enkelte barn. Barnets egenart, formålet med plasseringen, plasseringens forventede varighet og barnets behov for samvær og annen kontakt med familie er nevnt. I tillegg fremgår det at barnevernstjenesten skal ta tilbørlig hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn. Dette siste kommer også til uttrykk i barnevernsloven § 1-4 som en generell regel om at barnevernstjenesten i sitt arbeid skal ta hensyn til barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn i alle faser av saken.

Det følger videre av barnevernsloven § 9-4 at barnevernstjenesten alltid skal vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Bestemmelsen er inntatt fra gjeldende § 4. I at barnevernstjenesten *alltid skal vurdere* ligger det at barnevernstjenesten må kartlegge muligheten for at barnet kan bo hos noen barnet kjenner fra før og har en etablert og trygg relasjon til. I utgangspunktet gjelder vurderingsplikten både der medlemmer av barnets familie eller nære nettverk selv ber om å bli vurdert som mulige fosterhjem, og der det ikke blir satt frem noe slikt ønske. I tilfeller der det er åpenbart at barnets familie eller nære nettverk ikke vil kunne godkjennes som fosterforeldre av hensyn til barnets beste, er det ikke nødvendig å bruke mye tid på kartleggingen, men vurderingen må dokumenteres av barnevernstjenesten. Plikten ligger til kommunen. Det betyr at kommunen ikke kan henvende seg til Bufetat for bistand til å finne fosterhjem før de har foretatt denne vurderingen selv.

I gjeldende forskrift er det videre regulert at fosterhjemmet bør bestå av to fosterforeldre, men at enslige fosterforeldre kan velges dersom barnevernstjenesten finner at det vil være til det aktuelle barnets beste. I retningslinjer for fosterhjem står det om dette at det kan være krevende å være fosterforeldre og at de fleste fosterbarn har behov for mer enn en voksenperson. Når det gjelder bruk av fosterhjem hos enslige står det at dette stiller ekstra store krav til vedkommende, samtidig kan enslige ha ressurser som gjør dem særlig godt egnet for oppgaven. Det viktige er at barnevernstjenesten finner fosterforeldre som i størst mulig grad ivaretar det aktuelle barnets behov.

Det følger av gjeldende § 4 femte ledd at foreldrene skal ha anledning til å uttale seg om barnevernstjenestens valg av fosterhjem og at foreldrenes mening skal tas med i barnevernstjenestens vurderinger. Hensikten med å la foreldrene uttale seg, er at de skal ha en reell mulighet til å påvirke valget. Barnevernstjenesten kan ikke kreve at foreldrene uttaler seg, men det skal fremgå av sakens dokumenter at foreldrene er gitt anledning til å uttale seg, og det bør skje så tidlig som mulig i prosessen.

Siste ledd i § 4 omhandler barnets rett til medvirkning ved valg av fosterhjem, og bestemmer at barn som er fylt 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før fosterhjem velges. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet. Barnets rett til medvirkning er også lovfestet i barnevernsloven § 1-4 og gjelder medvirkning i alle forhold som vedrører barnet etter barnevernsloven, herunder også ved fosterhjem. Barnet har en rett, men ikke en plikt til å medvirke.

I gjeldende §5 annet ledd om godkjenning av fosterhjem ble det inntatt endringer i tråd med beslutningen i Prop. 73 L (2017-2017) *Endringer i barnevernsloven (barnevernsreform)* om at ansvaret for godkjenning av fosterhjem skulle overføres til omsorgskommunen. Dette innebærer at ansvaret for valg og godkjenning av fosterhjem nå er samlet hos omsorgskommunen. Dersom fosterhjemmet ligger i en annen kommune enn omsorgskommunen er det en forutsetning at omsorgskommunen undersøker om barnevernstjenesten i fosterhjems kommunen har informasjon som tilsier at fosterhjemmet ikke bør godkjennes. Videre må omsorgskommunen alltid sørge for å informere fosterhjems kommunen om fosterhjems plasseringen. Det ble derfor inntatt en undersøkelses- og informasjonsplikt for omsorgskommunen i tilfeller hvor barnet plasseres i en annen kommune.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår i hovedsak å videreføre gjeldende § 4, men med noen nye momenter i vurderingen av om fosterforeldrene har de nødvendige forutsetninger til å ivareta det enkelte barns behov. Vi foreslår også språklige og strukturelle endringer, som å synliggjøre hva som skal vurderes i en momentliste. I tillegg foreslår vi at nåværende tredje ledd om at fosterhjemmet bør bestå av to fosterforeldre, ikke videreføres, se omtale nedenfor.

I første ledd foreslår departementet i hovedsak en videreføring av dagens bestemmelse, men at momentene som skal vurderes flyttes ned til momentlisten i annet ledd. Videre foretas noen språklige justeringer ved at leddet tar utgangspunkt i barnevernstjenestens oppgave: å velge et fosterhjem som er egnet til å ivareta det enkelte barns behov. I annet punktum videreføres at barnevernstjenesten i sin vurdering skal legge avgjørende vekt på hensynet til barnets beste. I tredje punktum fremgår at barnevernstjenesten i sin vurdering skal ta hensyn til barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn. Departementet foreslår å ta ut «tilbørlig», slik at det ikke videreføres at barnevernstjenesten skal ta «tilbørlig» hensyn til dette. Begrepet er i dag mindre i bruk. Endringen er også i tråd med ordlyden i § 1-8 i barnevernsloven hvor det fremgår at barnevernstjenesten i sitt arbeid skal «ta hensyn til» barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn. Endringen er ikke ment å innebære at barnevernstjenesten i mindre grad skal ta hensyn til disse forholdene. Barnevernstjenesten må i den enkelte sak gjøre en konkret vurdering av i hvilken grad hensyn til barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn skal vektlegges ved valg av fosterhjem.

I gjeldende forskrift er barnets rett til medvirkning fremhevet i siste ledd. Departementet foreslår ingen materiell endring av barnets rett til medvirkning ved valg av fosterhjem, men fordi det i barnevernsloven er inntatt en bestemmelse om barns rett til medvirkning i § 1-4,

foreslår departementet at ordlyden forenkles og at regulering av medvirkning tas inn i første ledd, samt at det henvises til barnevernslovens bestemmelse om barns medvirkning i § 1-4. Det tas også inn en presisering at barnet skal få forståelig informasjon, ettersom det vil være avgjørende at barnet er informert om saken sin og valgmulighetene, for å kunne si sin mening.

I *annet ledd* foreslår departementet en momentliste ved vurderingen av om fosterforeldrene har nødvendige forutsetninger for å ivareta det enkelte barns særlige behov. Flere av momentene er en språklig forenkling og justering av momentene som følger av første ledd i gjeldende forskrift. Det avgjørende ved valg av fosterhjem er om fosterforeldrene har de nødvendige forutsetninger til å ivareta det enkelte barns behov, slik det også er fremhevet i annet ledd, første punktum. Også denne overordnede vurderingen er en videreføring av gjeldende rett. Det er i tilknytning til en slik vurdering av fosterforeldrenes egnethet overfor det aktuelle barnet, at det foreslås å oppstille en momentliste. Listen er ment å favne de relevante forhold i vurderingen av om et fosterhjem er egnet til å ivareta barnets behov. Omsorgskommunen må foreta en helhetlig vurdering av om fosterforeldrene har de nødvendige forutsetningene for å utøve omsorgen for barnet. Barnevernstjenesten skal vurdere alle momentene, men det kan variere hvilken vekt de ulike momentene skal ha, selv om de alltid vil være relevante i vurderingen av hvilket fosterhjem som er egnet til det aktuelle barnet. For eksempel er det relevant å vurdere fosterforeldrenes bolig og økonomi, selv om det ikke er gitt at liten bolig og/eller dårlig økonomi er til hinder for at fosterhjemmet kan godkjennes. Det samme gjelder de øvrige momentene, som fosterforeldrenes alder og helse, eller om det bor andre barn i fosterhjemmet. Det kan også hende at barnets behov for eksempelvis kontakt med søsken eller andre barn må veies opp mot andre behov barnet har, som egenskaper hos fosterforeldrene som gjør de særlig egnet til å ivareta det aktuelle barnets behov for omsorg. I et slikt tilfelle må barnevernstjenesten vurdere og begrunne hva de ut fra en konkret avveining mener vil være det beste for barnet.

Departementet mener å liste opp de forhold som vil være relevante når barnevernstjenesten vurderer valg av fosterhjem til det enkelte barn. Vi har likevel vurdert om det bør åpnes for at også andre forhold, som ikke anses omfattet av momentlisten, kan være relevante. En innvending mot en slik løsning er at det kan skape tvil om hvilke momenter som er vektlagt i vurderingen. Samtidig kan det være en garanti for at ikke relevante forhold utelates når det ville vært hensiktsmessig. Det kan i så fall for eksempel presiseres i første ledd annet punktum at barnevernstjenesten når de vurderer dette, «blant annet» eller «særlig» må se hen til disse momentene. Departementet ber om høringsinstansenes syn på dette.

Bokstav a. barnets egenart er en videreføring fra gjeldende § 4. Med barnets egenart menes alle forhold ved barnet som kan ha betydning for hva som kreves av fosterforeldrene som omsorgspersoner og for hva som kreves av fosterhjemmet. Barn som skal plasseres i fosterhjem har forskjellige livshistorier og utgangspunkt. Det å ta ansvar for barn kan kreve spesielle egenskaper og særskilt kompetanse hos fosterforeldre, sett opp mot hva som er utfordringene for det konkrete barnet. Uavhengig av om barnets behov er svært spesielle og sammensatte eller mindre utfordrende, må barnevernstjenesten vurdere forhold ved barnet og hvilken betydning det bør ha for valg av fosterhjem.

Med barnets egenart menes også andre forhold enn eventuelle fysiske og/eller psykiske forutsetninger. Barnet kan være sjenert eller svært sosial, veldig inaktiv eller ha et stort aktivitetsbehov. Dette er forhold ved barnet som ikke handler om nedsatt funksjon, men som likevel med fordel bør tas med i vurderingen av hva som er et egnet fosterhjem. For eksempel kan det være et barn med stort sosialt behov, som vil ha glede av å bo sammen med andre barn, eller barnet kan ha særlige interesser, egenskaper eller ressurser som kan være relevante i vurderingen av egnet fosterhjem. Det avgjørende er at det gjøres konkrete vurderinger av hva det aktuelle barnet trenger ved valg av fosterforeldre og fosterhjem.

I *bokstav b.* heter det at barnevernstjenesten skal ta hensyn til *barnets behov for å opprettholde samvær og annen kontakt med familie, nettverk og nærmiljø.* Også dette er en delvis videreføring av momenter fra gjeldende § 4 første ledd, men nettverk og nærmiljø er nytt. Å vurdere barnets behov for kontakt med familie innebærer for eksempel at et barn som forutsettes å ha mye samvær med sine foreldre bør få et fosterhjem som ligger så nær foreldrehjemmet som mulig. Når nettverk og nærmiljø er tatt inn, er det for å understreke at barnet kan ha behov for tilknytning til sitt hjemsted også uavhengig av kontakt med familie. Barnevernstjenesten må også vektlegge barnets behov for kontakt med venner, skole og annet nettverk. Det er viktig å legge til rette for kontinuitet i skolegangen og for at barnet får et opplæringstilbud tilpasset sine behov. Tilknytning til nærmiljø kan dessuten henge sammen med barnets behov for kontakt med sin etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn, jf. første ledd. Dette innebærer blant annet at barnevernstjenesten må vurdere fosterhjemmets geografiske beliggenhet i forhold til hjemstedet.

Bokstav c. formålet med plasseringen og plasseringens forventede varighet er også en videreføring fra gjeldende § 4 første ledd. Ved valg av fosterhjem til det enkelte barn må barnevernstjenesten søke å finne fram til fosterforeldre som er egnet til, og innstilt på, å ta oppdraget ut ifra de forutsetningene som ligger til grunn for plasseringen. For eksempel er det sentralt at fosterforeldrene er forberedt på at plasseringen er midlertidig og kanskje ment for en kortere periode, men samtidig må de være innstilte på at forutsetningene kan endres underveis.

De momentene som til nå er listet opp handler om forhold ved barnet og grunnlaget for plasseringen. De neste handler om forhold ved fosterforeldrene og fosterhjemmet.

Bokstav d. fosterforeldrenes omsorgs- og samarbeidsevner som samlet moment er nytt. I gjeldende forskrift er samarbeidsevner inntatt som krav til fosterforeldre i § 3. Kjernen i valg av fosterhjem er å vurdere barnets behov opp mot hva fosterforeldrene kan tilby, altså deres tid, evner og overskudd til å gi barnet et trygt og godt hjem, jf. barnevernsloven § 9-3.

Omsorgsevner er uttrykk for at fosterforeldrenes emosjonelle evner og egenskaper er relevante og vil på mange måter være en forutsetning for at de er egnet til å ta seg av et barn. Samtidig kan fosterforeldrene ha særlige egenskaper som kan være sentrale for vurderingen av om fosterforeldrene har de nødvendige forutsetningene for å ivareta det enkelte barns behov. Departementet foreslår derfor at omsorgsevner også løftes fram som et moment.

Å flytte samarbeidsevner fra krav til moment innebærer at det må foretas mer konkrete vurderinger av hvordan kravet til samarbeidsevner skal vektes opp mot andre egenskaper ved

fosterforeldrene. Dessuten kan evne til samarbeid varierer med hvem det skal samarbeides med. Dersom det er til barnets beste å ha samvær og annen kontakt med foreldrene og slekten for øvrig, er det sentralt å vurdere fosterforeldrenes evne og vilje til å samarbeide om slik kontakt. Dersom det er vedtatt at barnet ikke skal ha kontakt med sine foreldre, vil slike samarbeidsevner være mindre relevante. Det vil imidlertid være viktig å vurdere fosterforeldrenes evner og vilje til å samarbeide med barnevernstjenesten og andre offentlige instanser som er involvert i barnets omsorgssituasjon.

Bokstav e. fosterforeldres familie- og livssituasjon, herunder alder, helse, økonomi, bolig og sosialt nettverk er en samlekategori for fosterforeldrenes situasjon. Alle forhold rundt fosterforeldrene som kan påvirke et fosterhjemsoppdrag kan være relevante, jf. «herunder». For eksempel vil det være relevant om det er én eller to fosterforeldre, om de har et stabilt samliv, hvordan familiesituasjonen er ellers (egne barn mv.).

I gjeldende forskrift står det i § 3 at fosterforeldre må ha alminnelig god helse. I forslaget her er helse flyttet til momentlisten som et relevant forhold ved fosterforeldrenes situasjon. Endringen medfører altså at fosterforeldrenes helse fortsatt er relevant å vurdere, men synliggjør at hva som vil være god nok helse til å være fosterhjem innebærer en skjønsmessig vurdering, og vil variere med forhold ved det enkelte barnet. Det er viktig å understreke at helseutfordringer i seg selv ikke bør medføre at noen automatisk utelukkes som fosterforeldre, for eksempel dersom en av fosterforeldrene er kronisk syk eller gjennomgår medisinsk behandling. Også i dag fremgår det av blant annet retningslinjer for fosterhjem (Q-1072B) at personer med helsemessige plager ikke utelukkes som fosterforeldre uten en konkret vurdering av fosterhjemmet som omsorgsenhet. Sykdom og plager må vurderes i en totalvurdering av fosterforeldrenes evne til å gi det aktuelle barnet tilstrekkelig omsorg og trygghet. For eksempel vil det ha betydning hvor gammelt barnet er og om barnet har utfordringer som stiller særlige krav til fosterforeldres omsorgsevner. Momentet må ses i sammenheng med barnevernstjenestens plikt til å innhente informasjon om fosterforeldrenes helsetilstand, se forskriftsforslaget § 5 tredje ledd.

Også fosterforeldrenes økonomi og bolig er nevnt som relevante momenter. Det stilles ikke krav verken til størrelse på inntekt eller boligstandard. Spørsmålet er om økonomien og boligforholdene taler sterkt for eller mot en plassering. Boforholdene bør for eksempel ikke være slik at de virker hemmende på barnets utviklingsmuligheter, men i en konkret sak kan et bestemt fosterhjem anses å være til barnets beste til tross for at boforholdene ikke er optimale.

Sosialt nettverk er også nevnt i bokstav e. Fosterforeldrenes nettverk kan ha stor betydning for barnet, både ved plassering hos familie eller hos andre kjente, men også ellers. Det er for eksempel en fordel for mange barn om fosterforeldrene har barn på samme alder i sitt nettverk. Dersom barnet har annen etnisk, kulturell, språklig eller religiøs bakgrunn enn fosterforeldrene, bør barnet, dersom det er vurdert å være til barnets beste, også få anledning til å ha kontakt med personer med samme bakgrunn.

I *tredje ledd* foreslår departementet at det fremgår at barnevernstjenesten skal innhente opplysninger om fosterforeldrenes helsetilstand. I praksis innebærer det innhenting av en helseattest fra fastlege og eventuelle spesialister. I gjeldende forskrift fremgår dette av

bestemmelsen om godkjenning av fosterforeldre, jf. § 5 femte ledd. Departementet mener det er ryddigere å samle krav og momenter i vurderingen av om fosterforeldrene er egnet, i § 4 og § 5 her, men slik at godkjenningsbestemmelsen i forskriftsforslaget § 6 viser til bestemmelsene om krav og valg av fosterhjem. Forslaget har også sammenheng med at det nå er omsorgskommunen som både skal velge og godkjenne fosterhjemmet. Flyttingen innebærer ingen materiell endring.

Departementet foreslår ikke å videreføre den delen av gjeldende femte ledd om at barnevernstjenesten har ansvaret for at fosterforeldrene legger fram politiattest og skal vurdere om andre som bor i fosterhjemmet må legge fram politiattest. Dette fremgår allerede av barnevernsloven § 12-11 fjerde ledd, samt forskrift om politiattest i barnevernet § 3. Departementet ser at det kan være en fordel å samle alle vurderinger knyttet til valg av fosterhjem på ett sted, og kunne av den grunn foreslått å videreføre bestemmelsen her. For å unngå dobbeltregulering foreslår imidlertid departementet å ta det ut. Henvisning til både bestemmelse om politiattest i barnevernsloven og til politiattestforskriften foreslås dessuten inntatt i forskriftsforslaget § 4 om fosterforeldres plikt til å legge fram politiattest, se over. Å tydeliggjøre i forslaget til § 5 hvem som har ansvaret for at fosterforeldre legger frem politiattest, vurderes videre ikke som nødvendig, når ansvaret for å velge og godkjenne fosterhjem ikke lenger er fordelt på omsorgskommune og fosterhjemskommune, men ligger til barnevernstjenesten i omsorgskommunen alene.

I *fjerde ledd* foreslår departementet å videreføre barnevernstjenestens plikt til å dokumentere vurderingen av om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem, jf. gjeldende forskrift § 4 annet ledd. Grundig og god dokumentasjon er avgjørende for å ivareta partenes rettssikkerhet og for å etterprøve avgjørelser i barnevernet. At barnevernstjenesten alltid skal vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem er inntatt i barnevernsloven § 9-4.

Departementet mener det ikke er behov for å videreføre bestemmelsen i nåværende § 4 tredje ledd om at fosterhjemmet bør bestå av to fosterforeldre, og at enslige fosterforeldre kan velges dersom barnevernstjenesten finner at dette vil være til det aktuelle barnets beste, se omtale over under gjeldende rett. Departementet mener for det første at det i dag er mer åpenhet for ulike typer familier og familiesammensetninger også ved valg av fosterhjem. For det andre mener departementet at i de tilfeller barnevernstjenesten mener det er relevant, så kan momentet vektlegges som en del av vurderingen av fosterforeldrenes familie- og livssituasjon, jf. bokstav e.

I *femte ledd* foreslår departementet å videreføre bestemmelsen om at dersom barnevernstjenesten velger et fosterhjem utenfor omsorgskommunen, må de undersøke om barnevernstjenesten der har informasjon om fosterhjemmet. I høringsnotat i 2020¹³ skrev departementet følgende «*Dersom fosterhjemmet ligger i en annen kommune enn omsorgskommunen er det en forutsetning at omsorgskommunen undersøker om barnevernstjenesten i fosterhjemskommunen har informasjon som tilsier at fosterhjemmet ikke*

¹³ [høringsnotat-om-endringer-i-forskrift-om-fosterhjem-.pdf \(regjeringen.no\)](#)

bør godkjennes. Videre må omsorgskommunen alltid sørge for å informere fosterhjemskommunen om fosterhjems plasseringen.»

Bestemmelsen er i gjeldende forskrift plassert i § 5 om godkjenning av fosterhjem, men fordi den er knyttet til valg av fosterhjem og ansvaret for valg og godkjenning ligger til samme kommune (omsorgskommunen), er det mer naturlig at bestemmelsen plasseres her. Departementet foreslår en noe justert ordlyd sammenliknet med gjeldende forskrift, uten at dette innebærer noen materiell endring.

I *sjette ledd* videreføres bestemmelsen om at barnevernstjenesten skal informere barnets foreldre om mulig valg av fosterhjem slik at de får anledning til å uttale seg før barnevernstjenesten foretar sin beslutning. Formålet med bestemmelsen er at foreldrene skal ha en reell mulighet til å påvirke valget av fosterhjem. Foreldrene bør derfor få si sin mening så tidlig som mulig i utvelgelsesprosessen, og senest når barnevernstjenesten har funnet ette eller flere fosterhjem å velge blant. Hvor stor vekt det skal legges på foreldrenes uttalelse vil avhenge av situasjonen i det enkelte tilfellet, og også av om barnet skal bo i fosterhjem som frivillig hjelpetiltak eller etter et tvangsvedtak. Det vil også avhenge av hvilken evne foreldrene har til å sette barnets behov framfor sine egne, og vilje og evne til å samarbeide med barnevernstjenesten og det aktuelle fosterhjemmet. Foreldrenes mening skal inngå i barnevernstjenestens samlede vurdering av hvilket fosterhjem som velges for barnet. Valg av fosterhjem som foreldrene klart motsetter seg, for eksempel av religiøse eller kulturelle grunner, bør unngås dersom det er mulig.

I *siste ledd* foreslår departementet at det ansvar som følger av bestemmelsens første til tredje ledd, skal ivaretas av Bufetat når det gjelder fosterhjem med særlige forutsetninger. Det følger som nevnt av forarbeidene at dette tiltaket kvalitetssikres av statlig regional barnevernsmyndighet etter Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets retningslinjer, og at det følger av retningslinjene at fosterhjem med særlige forutsetninger generelt sett må følge de alminnelige krav til fosterhjem. I tillegg skal hjemmene være særlig egnet til å ta imot barn med alvorlige atferdsvansker som har vedtak etter barnevernsloven §§ 6-1 og 6-2. Departementet vurderer det som viktig å presisere at de krav som fremgår av § 5 første til tredje ledd om valg av fosterhjem til det enkelte barn, og fosterforeldrenes egnethet, må gjelde tilsvarende ved Bufetats valg av fosterhjem med særlige forutsetninger til det enkelte barn.

Det følger av forslag til § 2 annet ledd, at øvrige bestemmelser i forskriften gjelder så langt de passer. Departementet vurderer at kravet om å vurdere fosterhjem i familie eller nære nettverk, ikke passer for fosterhjem med særlige forutsetninger. Tiltaket er et reelt alternativ til institusjon, og tar kun imot barn med alvorlige atferdsvansker. Det fremstår lite hensiktsmessig å ha et krav om å vurdere fosterhjem i familie eller nære nettverk for plasseringer etter barnevernsloven § 6-3. Når det gjelder femte og sjette ledd, vurderer departementet at de må gjelde så langt de passer.

Departementet viser til forslaget i § 5.

6.4 Omsorgskommunens godkjenning av fosterhjem

Gjeldende rett

Det følger av barnevernsloven § 9-5 første ledd at barnevernstjenesten i omsorgskommunen har ansvaret for å godkjenne fosterhjemmet. Det er følger videre av annet ledd at fosterhjems kommunen og omsorgskommunen kan inngå avtale om at fosterhjems kommunen skal godkjenne fosterhjemmet. Tidligere var hovedregelen at fosterhjems kommunen var godkjenningsmyndighet. Den materielle endringen av godkjenningsmyndighet fra fosterhjems kommune til omsorgskommune ble tatt inn som følge av barnevernsreformen og har vært gjeldende siden 1. januar 2022.

Alle fosterhjem skal godkjennes av omsorgskommunen. Kravet gjelder likevel ikke fosterhjem med særlige forutsetninger, jf. barnevernsloven § 6-3 første ledd (tidligere barnevernlov § 4-27), se omtale under kap. 6.1.

Hovedregelen i gjeldende forskrift § 5 første ledd er at fosterhjemmet skal godkjennes før barnet kan flytte inn i fosterhjemmet «med mindre slik plassering ikke lar seg gjennomføre».

Unntak fra hovedregelen om at fosterhjemmet må være godkjent før barnet flytter inn kan bare gjøres i spesielle tilfeller, eksempelvis ved akutt plasseringer der det ikke lar seg gjøre å godkjenne hjemmet før plassering.

Vilkårene for godkjenning av fosterhjemmet er inntatt i forskrift. § 5 fjerde ledd lyder: «Fosterhjemmet kan bare godkjennes dersom barnevernstjenesten har undersøkt fosterhjemmet og funnet at fosterforeldrene oppfyller de generelle kravene etter § 3 og at plassering i fosterhjemmet er til det aktuelle barnets beste, jf. § 4 første ledd.» Det innebærer at omsorgskommunen må foreta en vurdering av om fosterforeldrene oppfyller kravene til fosterforeldrene, og at de må ha foretatt en vurdering av om fosterforeldrene har de nødvendige forutsetninger til å ivareta det enkelte barns særlige behov.

Det fremgår også i bestemmelsen om godkjenning, jf. § 5 femte ledd at barnevernstjenesten skal ha innhentet opplysninger om fosterfamiliens helsetilstand og at de har ansvaret for at fosterforeldrene legger fram politiattest og vurderer om andre som bor i fosterhjemmet skal legge fram politiattest.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår i § 6 *første ledd* å videreføre gjeldende hovedregel om at fosterhjemmet skal godkjennes før barnet flytter inn, og at det er barnevernstjenesten i omsorgskommunen som har ansvaret for godkjenningen. Omsorgskommunens ansvar for godkjenning følger også av barnevernsloven § 9-5 første ledd. Departementet understreker at dette er den klare hovedregel, slik at barnevernstjenesten må vurdere om de generelle kravene til fosterforeldre i forskriftsforslaget § 4 er oppfylt før barnet flytter inn.

Videre foreslår departementet å videreføre en adgang til i særlige tilfeller å gjøre unntak fra kravet om å godkjenne fosterhjemmet før barnet flytter inn. Departementet foreslår imidlertid en ny ordlyd for å tydeliggjøre hvilke særlige tilfeller som gir anledning til å utsette godkjenningen. Det står i dag at fosterhjemmet skal godkjennes før barnet flytter inn «*med*

mindre godkjenning før plassering ikke lar seg gjennomføre». Det må forstås som en snever unntaksadgang som åpner for å vente med godkjenning kun dersom det ikke er mulig å godkjenne før barnet flytter inn i fosterhjemmet, typisk på grunn av en akuttsituasjon. Departementet viser til omtale av dette i høringsnotat om endringer i fosterhjemsforskriften høsten 2020:

«Unntak fra hovedregelen om at fosterhjemmet må være godkjent før barnet flytter inn kan bare gjøres i spesielle tilfeller, eksempelvis ved akutt plasseringer der det ikke lar seg gjøre å godkjenne hjemmet før plassering.

Departementet foreslår at det inntas at det kun er i de tilfellene hvor det på grunn av en «akuttsituasjon ikke lar seg gjennomføre» å godkjenne fosterhjemmet før innflyttingen, at det kan gjøres unntak fra kravet. Ordlyden «ikke lar seg gjennomføre» videreføres. Med akuttsituasjon menes både der det er fattet et akuttvedtak, og i andre akutte situasjoner, som at foreldre samtykker til flytting til familie eller nettverk, og det er ønskelig at barnet flytter raskt. Dersom barnevernstjenesten vurderer at det utvilsomt vil være til barnets beste å flytte inn i det aktuelle fosterhjemmet fremfor å bli hjemme eller flytte inn i et annet, midlertidig hjem, bør det være adgang til at barnet i slike tilfeller flytter inn og at godkjenningen gjennomføres så snart som mulig etter at barnet har flyttet inn.

Departementet foreslår i tilknytning til unntaket å presisere i bestemmelsen at godkjenning i slike tilfeller skal skje så snart som mulig etter at barnet har flyttet inn. Dersom barnet flytter etter et akuttvedtak og fosterforeldrene har vært gjennom en rekrutteringsprosess, bør det ikke være behov for å utsette godkjenningen mer enn høyst noen dager. Dersom godkjenningen utsettes fordi opplæringskravet ikke er oppfylt, bør det snarest mulig settes tid for opplæring og for når godkjenning kan skje, og de øvrige vurderingene i godkjenningsprosessen, jf. § 6, skal foretas slik at utsatt godkjenning ikke omfatter mer enn det som er strengt nødvendig.

Departementet foreslår å videreføre vilkårene for godkjenning av fosterhjemmet, herunder at fosterhjemmet bare kan godkjennes dersom fosterforeldrene oppfyller kravene i forskriftsforslaget § 4 og dersom fosterforeldrene har de nødvendige forutsetninger til å ivareta barnets behov i henhold til forskriftsforslaget § 5 om valg av fosterhjem til det enkelte barn. Departementet viser til omtale av §§ 4 og 5 over.

Krav om innhenting av helseopplysninger fra gjeldende godkjenningsbestemmelse videreføres, men er flyttet til bestemmelsen om valg av fosterhjem til det enkelte barn, se i kap. 6.3 over. Fosterhjemmet kan ikke godkjennes dersom disse opplysningene ikke er innhentet og tatt med i barnevernstjenestens vurdering av fosterhjemmet.

Forslaget til *annet ledd* viderefører informasjonsplikten ved plassering utenfor omsorgskommunen, se omtale over.

Departementet viser til forslaget i § 6.

6.5 Inngåelse av fosterhjemsavtale

Gjeldende rett

Det er lovfestet i barnevernsloven § 9-7 at barnevernstjenesten og fosterforeldre skal inngå skriftlig avtale om deres forpliktelser. Bestemmelsen tilsvarende deler av gjeldende forskrift § 6. I tillegg fremgår det av § 6 når avtalen bør inngås, at partene skal benytte skjema utarbeidet av Barne- og familiedepartementet ("fosterhjemsavtalen"), og at barnevernstjenesten og fosterforeldrene skal gjennomgå avtalen minimum en gang i året og foreta eventuelle endringer.

Det følger av forarbeidene til § 9-7 at kravet om en skriftlig avtale mellom barnevernstjenesten og fosterforeldrene gjelder uavhengig av hva som er grunnlaget for plasseringen. Etter gjeldende § 6 fremgår det at skjemaet skal benyttes ved omsorgsovertakelse, mens den ved bruk av fosterhjem som hjelpetiltak skal benyttes «så langt den passer». Det samme gjelder når privat plassering blir godkjent som fosterhjem, jf tidligere barnevernlov § 4-7. Sistnevnte bestemmelse (om at privat plassering kan godkjennes som fosterhjem) ble ikke videreført i ny barnevernslov.

Ved plassering i beredskapshjem og i spesialiserte fosterhjem tilbudt av Bufetat, må fosterforeldrene i tillegg til avtalen med kommunen, inngå avtale med Bufetat. Kommunen har imidlertid alltid ansvaret for å følge opp barnet. Dette fremgår av § 9-6 første ledd.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår i *første ledd* å videreføre et krav om en bestemt avtalemal, men foreslår å endre ordlyden fra "skjema" til "mal". Departementet foreslår videre å videreføre at avtalen skal benyttes så langt den passer ved bruk av fosterhjem som hjelpetiltak.

Annet ledd sier at avtalen om mulig skal inngås før barnet flytter inn i fosterhjemmet. Typiske tilfeller hvor det ikke er mulig eller uhensiktsmessig er ved akutt plasseringer i beredskapshjem eller i slekt og nettverk. I slike tilfeller kan avtalen inngås i etterkant av flyttingen, men det bør tas sikte på å få på plass en avtale så snart det lar seg gjøre.

Departementet foreslår også å videreføre at barnevernstjenesten skal gjennomgå avtalen med fosterforeldrene minimum én gang i året og foreta eventuelle endringer.

Departementet viser til forslaget i § 7.

7 Oppfølging av barn i fosterhjem og av fosterhjemmet – forskriftsforslaget kapittel 3

7.1 Bakgrunn og hovedforslag

God oppfølging er viktig for å kunne gi barnet riktig hjelp og vurdere om barnet får forsvarlig omsorg i fosterhjemmet. Fosterforeldrene trenger god oppfølging for å klare den viktige omsorgsoppgaven de har påtatt seg. Det er videre en forutsetning for å iverksette nødvendige tiltak rundt barnet, at både barnet og fosterhjemmet får tilpasset og tilstrekkelig oppfølging. God oppfølging av barn og fosterfamilie vil kunne bidra til å forebygge utilsiktede flyttinger.

Barnevernsloven § 9-6 regulerer oppfølging av barn i fosterhjem, og oppfølging av fosterfamilien. Oppfølgingen er nærmere konkretisert i gjeldende forskrift § 7. Tidligere var oppfølging av fosterhjem og barn i fosterhjem kun regulert i forskriften § 7. Fra 1. januar 2022 er kommunens plikt til å følge opp både fosterhjem og barnet løftet inn i loven.¹⁴

Barnevernstjenesten i barnets omsorgskommune har et løpende og helhetlig ansvar for å følge opp og føre kontroll med hvert enkelt barns situasjon i fosterhjem. Ansvarer innebærer å følge med på hvordan barnet har det i fosterhjemmet, og iverksette tiltak og gjøre endringer som er nødvendige for at barnet skal få best mulig omsorg. Oppfølgingsansvaret for barnet gjelder uavhengig av grunnlaget for at barnet flytter inn i fosterhjem, og uavhengig av type fosterhjem. Det følger av lovens § 9-6 første ledd, at lovens kapittel 8 gjelder ved oppfølging av barn i fosterhjem. Kapittel 8 har relevante bestemmelser om barnevernstjenestens ansvar for oppfølging av barn og foreldre blant annet etter vedtak om hjelpetiltak, akuttvedtak, vedtak om omsorgsovertakelse, og vedtak om hjelpetiltak til ungdom over 18 år.

Omsorgskommunen har også ansvar for å følge opp fosterfamilien, jf. barnevernsloven § 9-6. Det gjelder alle fosterhjem med unntak av fosterhjem Bufetat tilbyr, jf. barnevernsloven § 16-3 annet ledd bokstav a og c. Bufetat har ansvar for å følge opp spesialiserte fosterhjem, beredskapshjem og fosterhjem med særlige forutsetninger, jf. barnevernsloven § 9-6 annet ledd.

Omsorgskommunens ansvar for å følge opp fosterhjemmet er utvidet etter at ansvaret for generell veiledning ble flyttet fra Bufetat til kommunen, jf. Prop 73 L (2016-2017) *Endringer i barnevernloven (barnevernsreform)*. Utvidelsen innebærer at omsorgskommunen har et helhetlig ansvar for all veiledning av fosterhjem, både individuell og generell veiledning. Et samlet ansvar for veiledning kan bidra til at kommunene får hevet sin veiledningskompetanse, og vil gi omsorgskommunen større innsikt i den enkelte fosterfamilies behov for støtte. Dette er viktig for at kommunene kan sette inn riktig tiltak i fosterhjemmene.

Selv om ansvaret for oppfølging av barn og av fosterfamilien til en viss grad er delt, må oppfølgingen i stor grad ses i sammenheng. Det er derfor viktig at Bufetat og omsorgskommunen har et godt samarbeid om oppfølging når det gjelder fosterhjem som Bufetat har ansvaret for å følge opp.

Departementet foreslår i forskriftsforslaget én bestemmelse om oppfølging av barn i fosterhjem, og én bestemmelse om oppfølging av fosterfamilien, samt en egen bestemmelse om oppfølgingsbesøk.

Departementet foreslår å forskriftsfeste at hvert barn skal ha sin egen kontaktperson i barnevernstjenesten. Det vises til tilsvarende forslag om kontaktperson i utkast til forskrift om oppfølging av barn på institusjon.¹⁵ Bakgrunnen for forslaget er blant annet funn i rapporten «De tror vi er shitkids»¹⁶ om barn som bor på institusjon. Flere av ungdommene fortalte Barneombudet hvor viktig tilliten til kontaktpersonen er, og hvor vanskelig det er å bytte kontaktperson ofte. Enkelte av ungdommene fortalte at de hadde hatt så mange som syv ulike

¹⁴ Prop. 73 L (2016-2017) Endringer i barnevernloven (barnevernsreform)

¹⁵ [Høring forslag til forskrift om oppfølging av barn på institusjon](#). Høringsfrist var 8. juli.

¹⁶ [De-tror-vi-er-shitkids.pdf \(barneombudet.no\)](#)

kontaktpersoner. Selv om rapporten gjelder barn på institusjon, vurderes funnene som relevante også for barn i fosterhjem.

Oppfølgingen av barn og fosterfamilier krever at barnevernstjenesten involverer og samarbeider med både barn, foreldre og fosterforeldre. Det følger av barnevernsloven § 1-9 at barnevernet så langt det er mulig, skal samarbeide med både barn og foreldre, og skal behandle dem med respekt, se også omtale i kap. 5 om en ny samarbeidsbestemmelse i forskriftsforslaget § 3. Barnevernet skal også legge til rette for at barnets familie og nettverk involveres. Departementet foreslår en egen bestemmelse i forskriften om barnevernstjenestens plikt til å gi nødvendig informasjon til fosterforeldre, barnet og ev. andre.

Departementet foreslår videre egne bestemmelser om at barnevernstjenesten skal informere fosterforeldrene så tidlig som mulig, dersom de vurderer det aktuelt å flytte barnet ut av fosterhjemmet, og dersom de vurderer at barnet kan tilbakeføres til foreldrene, eventuelt at foreldrene krever tilbakeføring av barnet.

7.2 Oppfølging av barnet

Gjeldende rett

Barnevernstjenesten skal følge opp barn som mottar tiltak etter barnevernsloven. Lovens § 5-4 første ledd fastsetter at barnevernstjenesten har ansvaret for omsorgen for barnet etter en omsorgsovertakelse, og skal gi barnet forsvarlig omsorg. Det følger videre av barnevernsloven § 8-3 første ledd at barnevernstjenesten etter en omsorgsovertakelse skal følge opp barnet, og følge med på hvordan barnet utvikler seg, og om det får forsvarlig omsorg. Barnevernstjenesten skal utarbeide en plan for barnets omsorgssituasjon og oppfølgingen av barnet og foreldrene, jf. bestemmelsens fjerde ledd. Ved frivillige tiltak utenfor hjemmet, har barnevernstjenesten ikke overtatt omsorgen, og foreldrene beholder omsorgsansvaret. Barnevernstjenesten skal likevel følge med på hvordan det går med barnet, og utarbeide en plan for oppfølgingen av barnet når barnet mottar tiltak utenfor hjemmet, jf. § 8-1.

Etter at et barn har flyttet inn i et fosterhjem, er barnevernstjenestens oppfølgingsansvar presisert i barnevernsloven § 9-6 første ledd, og nærmere konkretisert i forskrift om fosterhjem § 7. Ansvaret ligger til barnevernstjenesten i omsorgskommunen.

Barnevernstjenesten skal følge opp og føre kontroll med hvert enkelt barns situasjon i fosterhjemmet, jf. forskriften § 7 første ledd, og det skal ses hen til de planer som er utarbeidet om oppfølging av barnet og foreldrene, jf. lovens kapittel 8.

Barnevernstjenestens oppfølgingsansvar innebærer å følge med på hvordan barnet utvikler seg, om barnet får forsvarlig omsorg, og iverksette tiltak og gjøre de endringer som er nødvendige. Formålet med oppfølgingen er at både barnet og fosterfamilien skal få hjelp til å håndtere mulige utfordringer i hverdagen, samt at barnevernstjenesten ivaretar omsorgsansvaret sitt og følger med på hvordan det går med barnet.

Fosterhjemsutvalgets gjennomgang¹⁷ viser at det er behov for mer differensiert og bedre tilpasset oppfølging ut fra fosterhjemmenes særegne behov, og det har etter dette blitt gjort endringer i fosterhjemsforskriften fra 1. januar 2022. Det ble inntatt i forskriften at kommunens oppfølging av fosterhjemmet skal være helhetlig og tilpasset til den enkelte fosterfamilie. Dette omfatter både fosterbarnet, fosterforeldrene og eventuelt fosterforeldrenes barn. Krav til oppfølgingen skal bidra til mer stabile og trygge fosterhjem for barna ved blant annet å redusere kvalitetsutfordringer og vilkårlige forskjeller mellom kommunene.

Det følger av barnevernsloven § 1-7 at barnevernstjenestens saksbehandling, tjenester og tiltak skal være forsvarlige. Et barn som følges opp av barnevernstjenesten, enten det er i fosterhjem eller på annen måte, har som regel en saksbehandler i barnevernstjenesten, men dette kommer ikke til uttrykk i lovverket i dag.

Barnevernsloven § 12-4 inneholder en bestemmelse om barnevernets journalplikt. Journalen skal inneholde alle vesentlige faktiske opplysninger og barnevernsfaglige vurderinger som barnevernet bygger sin saksbehandling på, og som kan ha betydning for de beslutninger og vedtak som treffes.

For å sikre et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag i barnevernssaker, må barnevernet dokumentere de vurderinger og avveininger som er gjort av både barnets og foreldrenes interesser og behov. Å dokumentere opplysninger og faglige vurderinger er sentralt også ved oppfølging og evaluering av igangsatte tiltak.

Utgangspunktet er at alle sentrale opplysninger og vurderinger i en barnevernssak skal nedtegnes i barnets journal. Journalen skal inneholde nødvendig informasjon om barnet og barnets omsorgssituasjon samt beskrivelser av de barnevernsfaglige vurderinger som er gjort.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår i all hovedsak å videreføre gjeldende rett når det gjelder oppfølging av barn i fosterhjem. Det foreslås imidlertid flere strukturelle og språklige endringer i forskriftsforslaget.

God oppfølging er viktig for å skape trygghet for barna og fosterfamiliene, og bidra til å skape stabile rammer for barnet. Barnevernstjenesten må som en del av sin oppfølging og sitt omsorgsansvar, også være pådriver for, og koordinere, bistand fra andre tjenester som barnet har behov for.

Departementet foreslår to separate bestemmelser om henholdsvis oppfølging av barnet og oppfølging av fosterfamilien. Dette for å tydeliggjøre skillet mellom oppfølgingen av barnet, som omsorgskommunen alltid har ansvar for, og oppfølging av fosterfamilien, som ligger til enten kommunen eller Bufetat, avhengig av type fosterhjem. Det vises til forslaget § 8 om oppfølging av barnet.

¹⁷ NOU 2018: 18 Trygge rammer for fosterhjem

Selv om oppfølging av barnet og oppfølging av fosterhjemmet ikke kan ses helt isolert, er det etter departementets vurdering viktig å tydeliggjøre at det er to forskjellige oppgaver som krever ulik tilnærming fra barnevernstjenesten.

Første ledd presiserer at barnevernstjenesten skal følge opp det enkelte barns situasjon i fosterhjemmet, og at oppfølgingsansvaret gjelder alle barn som bor i fosterhjem. Ansvaret gjelder uavhengig av type fosterhjem barnet bor i. Innholdet tilsvarer dagens § 7 første ledd, første punktum.

I *annet ledd* foreslår departementet å presisere at oppfølgingen av barnet skal være helhetlig og tilpasset barnets behov. Forslaget må ses i sammenheng med gjeldende forskrift § 7 annet ledd om at barnevernstjenestens oppfølging av fosterhjemmet skal være helhetlig og må tilpasses den enkelte fosterfamilie, som trådte i kraft 1. januar 2022. Gjeldende forskrift gjelder både barnet og fosterhjemmet. En presisering av oppfølgingsansvaret for barnet må dermed også innebære helhetlig og tilpasset oppfølging. Forslaget er en videreføring av gjeldende rett.

Departementet foreslår å innta at oppfølgingen må ta utgangspunkt i plan for oppfølging av barnet, jf. barnevernsloven kapittel 8. Begrepene omsorgsplan og tiltaksplan, jf. dagens forskrift § 7 første ledd, er ikke videreført i ny barnevernslov, og det foreslås derfor å vise til lovens kapittel 8 om oppfølging av barn og foreldre. Forslaget tilsvarer dagens § 7 første ledd annet punktum.

Departementet foreslår videre at barnevernstjenesten må ha regelmessig kontakt med barnet, og tett kontakt hvis barnets situasjon tilsier det. Dette er en presisering av barnevernstjenestens ansvar for å følge opp barnet i fosterhjemmet, jf. barnevernsloven § 9-6 første ledd. Det foreslås også at barnet skal få medvirke ved valg av kommunikasjonsform og hyppighet i kontakt med barnevernstjenesten, jf. barnevernsloven § 1-4 om barnets rett til medvirkning. Likelydende forslag for barn på institusjon var på høring våren 2022. Det er etter departementets syn nødvendig for å kunne ivareta sitt oppfølgings- og omsorgsansvar, at barnevernstjenesten har regelmessig kontakt med barnet. Kontakten etter forslaget her, trenger ikke skje ved fysiske besøk. Kontakten må tilpasses behovet, og barnets ønsker. Det vises til omtalen i høringsnotatet¹⁸ om oppfølging av barn på institusjon:

«Med "kontakt" menes ulike former for verbal og skriftlig kommunikasjon, som telefon, SMS, videomøter, e-post o.l. Det må vurderes konkret hvor ofte barnevernstjenesten skal ha kontakt med barnet, men departementet legger til grunn at det bør være relativt hyppig kontakt mellom barnevernstjenesten og barnet. Det er viktig at det tas høyde for at det i perioder kan være behov for tettere dialog, mens barnet andre ganger ikke har behov for eller ønsker om tett dialog. Barnevernstjenesten må være fleksibel og kunne tilrettelegge for dialog på flere plattformer. Det må avtales med barnet hvordan kontakten med kontaktpersonen skal være. Det er viktig at barnet får uttale seg om hvilken kontakt det ønsker, både med hensyn til hyppighet og kommunikasjonsform, se forslag til § 3 annet ledd annet punktum. Noen barn vil foretrekke videosamtaler, andre vil foretrekke SMS. Alle barn er forskjellige, og det må

¹⁸ [regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

tilstrebes at kontakten med barnet skjer på barnets foretrukne måte og med barnets ønskede hyppighet.»

Videre foreslås det å innta at barnevernstjenesten må ha tett kontakt med fosterhjemmet for å kunne følge opp barnet. Departementet vurderer at det er nødvendig for å kunne følge opp barnet, at barnevernstjenesten også har tett kontakt med fosterfamilien, selv om ansvaret for å følge opp fosterhjemmet i noen tilfeller kan ligge til Bufetat, jf. barnevernsloven § 9-6 annet ledd, og forslaget i denne forskriften § 9 fjerde ledd. Ordlyden er ny, men er ikke ment å innebære en materiell endring.

Barnevernstjenesten må gjøre en konkret vurdering av det enkelte barns behov for oppfølging, støtte og tilrettelegging, og differensiere oppfølgingen i tråd med dette.

Departementet foreslår i *tredje ledd* at barnet skal ha en kontaktperson i barnevernstjenesten. Departementet legger til grunn at de aller fleste barn i fosterhjem i dag har en egen saksbehandler i barnevernstjenesten. Dette kan også utledes av det forvaltningsrettslige kravet til forsvarlig saksbehandling. Det er imidlertid nytt å innta i fosterhjemsforskriften at barnet har rett til en kontaktperson hos barnevernstjenesten. Departementet foreslår å presisere at kontaktpersonen aktivt skal arbeide for å etablere og opprettholde en god relasjon til barnet. Dette kravet kan utledes av barnevernstjenestens plikt til å følge opp barnet i fosterhjemmet, jf. barnevernsloven § 9-6 første ledd.

Å arbeide for å opprettholde gode relasjoner er sentralt for å kunne følge opp barnet på en god måte, og må etter departementets vurdering ses som en forutsetning for at barnevernstjenesten skal være i stand til å ivareta sitt oppfølgingsansvar, og for å kunne ivareta sitt omsorgsansvar i de tilfellene barnevernstjenesten har overtatt omsorgen.

Departementet har hatt på høring forslag til forskrift om oppfølging av barn på institusjon. Det ble her foreslått en bestemmelse om barnets kontaktperson. Det vises til omtale i høringsnotatet, som gjør seg gjeldende også for barn i fosterhjem:

«En god relasjon mellom barnet og kontaktpersonen er viktig for å sikre at barnet har tillit til barnevernstjenesten, og at barnevernstjenesten har god nok kunnskap om barnet til å treffe riktige beslutninger og vedtak. I forslaget ligger en plikt for barnevernstjenesten til å aktivt jobbe med relasjonen til barnet, selv om barnet i noen tilfeller ikke ønsker en slik relasjon. Plikten innebærer ikke at barnet skal tvinges inn i en relasjon, men at barnevernstjenesten skal kunne dokumentere hva som er gjort for å etablere, vedlikeholde og bedre relasjonen til barnet gjennom hele oppholdet.

Det er naturlig at barnets kontaktperson har en sentral rolle i oppfølgingen av barnet og er med på å utføre de fleste av barnevernstjenestens oppgaver etter forskriften. Departementet foreslår likevel ikke å stille et eksplisitt krav om dette. Barnevernstjenesten bør ha anledning til å tilrettelegge oppfølgingen av barnet både ut fra hvordan den enkelte tjeneste er organisert og av hensyn til det enkelte barnet.

Bakgrunnen for forslaget om kontaktperson er blant annet funn i "De tror vi er shitkids" der flere av ungdommene fortalte Barneombudet hvor viktig tilliten til kontaktpersonen er, og

hvor vanskelig det er å bytte kontaktperson ofte. Enkelte av ungdommene fortalte at de hadde hatt så mange som syv ulike kontaktpersoner.

Departementet har forståelse for at det ikke er mulig å hindre bytter av kontaktperson. Sykdom, permisjoner, flytting og bytting av jobb vil forekomme i alle tjenester. Så langt det er mulig bør det imidlertid tilstrebes å velge en kontaktperson som ikke skal forlate stillingen innen kort tid og å ha et bevisst forhold til hvem i den kommunale barnevernstjenesten som skal følge opp barnet.

Forslaget innebærer at barnet og institusjonen til enhver tid skal vite hvem som er barnets kontaktperson og hvordan barnet og institusjonen kan komme i kontakt med vedkommende. Kontaktpersonen må være tilgjengelig for barnet og institusjonen, og besvare henvendelser uten ugrunnet opphold. Det bør oppnevnes en midlertidig kontaktperson dersom barnets kontaktperson blir utilgjengelig for en periode, eksempelvis i forbindelse med lengre ferier, permisjoner eller sykefravær. Barnet og institusjonen skal informeres så raskt som mulig om eventuelle bytter av kontaktperson.

Ved bytte av kontaktperson er det særlig viktig at ny kontaktperson prioriterer å besøke barnet så raskt som mulig.»

Departementet foreslår i *fjerde ledd* å innta at barnevernstjenesten skal dokumentere oppfølgingen av barnet og sine vurderinger av om barnet får hjelp og omsorg i samsvar med barnevernsloven § 12-4 om barnevernstjenestens plikt til å føre journal. Forslaget er en presisering av lovens journalplikt. Departementet mener at plikten bør synliggjøres, og viser i denne sammenheng til at rapporter og tilsyn viser at det er oppdaget stor svikt på dette området. Det vises også til tilsvarende forslag om dokumentasjon for oppfølging av barn på institusjon i forslag til forskrift som var på høring våren 2022.

Departementet viser til forslaget i § 8.

7.3 Oppfølging av fosterfamilien

Gjeldende rett

Det følger av barnevernsloven § 9-6 annet ledd at barnevernstjenesten i omsorgskommunen har ansvar for å følge opp fosterfamilien, så lenge barnet er i fosterhjemmet. Det gjøres unntak fra kommunens ansvar for oppfølging for fosterhjem Bufetat kan tilby etter barnevernsloven § 16-3 annet ledd bokstav a og c (beredskapshjem og spesialiserte fosterhjem). Disse hjemmene har Bufetat ansvar for å følge opp.

Oppfølgingsansvaret er nærmere konkretisert i gjeldende forskrift § 7 annet ledd. Det fremgår her at barnevernstjenestens oppfølging skal være helhetlig og tilpasset den enkelte fosterfamilie. Oppfølgingen omfatter nødvendig råd, veiledning og støtte til fosterforeldrene, og gjelder så lenge barnet er i fosterhjemmet. Et krav om helhetlig oppfølging innebærer at barnevernstjenesten må se både økonomiske, praktiske og faglige virkemidler og tiltak overfor fosterhjemmene i sammenheng. Kommunenes ansvar for oppfølging omfatter all veiledning av fosterhjemmet og all annen hjelp og støtte til hjemmet som er nødvendig og hensiktsmessig for å ivareta fosterbarnet.

Ansvar for å gi fosterforeldrene generell veiledning ble fra 1. januar 2022 overført fra Bufetat til omsorgskommunen. Barnevernstjenesten har med dette fått et utvidet og samlet ansvar for å følge opp fosterhjemmene. Kommunenes ansvar for generell veiledning av fosterforeldre inngår som en del av det samlede ansvaret for oppfølging av fosterhjemmene.

Ansvar for generell veiledning avgrenses mot Bufetats ansvar for rekruttering og grunnleggende opplæring av fosterhjem, herunder den opplæringen som fosterforeldre bør gjennomføre for å kunne ivareta sitt fosterhjemsoppdrag, både før og etter at fosterbarnet har flyttet inn.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår i all hovedsak å videreføre innholdet i dagens bestemmelse, men med tydeliggjøring og presisering av gjeldende rett. Det foreslås at Barne-, ungdoms- og familieetats ansvar for å følge opp spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem skal fremkomme av forskriften, og at det skal lages en plan for oppfølging av fosterfamilien.

Av *første ledd* fremkommer barnevernstjenestens ansvar for å følge opp fosterfamilien. Dette følger også av barnevernslovens § 9-6 annet ledd. Departementet vurderer imidlertid at det av pedagogiske hensyn bør gjentas innledningsvis i § 9.

I *annet ledd* foreslår departementet å videreføre dagens § 7 annet ledd første punktum som trådte i kraft 1. januar 2022 om at oppfølging av fosterfamilien skal være helhetlig og tilpasset fosterfamiliens behov. Det vises til utdrag fra høringsnotatet til endringer i fosterhjemsforskriften:

«Kommunens oppfølgingsansvar omfatter flere ulike elementer. I tillegg til råd og veiledning til fosterforeldrene, innebærer oppfølging praktisk støtte, økonomiske støtte og ulike former for tilrettelegging. Et krav om helhetlig oppfølging innebærer at barnevernstjenesten må se både økonomiske, praktiske og faglige virkemidler og tiltak overfor fosterhjemmene i sammenheng. I tilfeller der barnevernet har overtatt omsorgen for barn som bor i fosterhjem, innebærer dette at barnevernstjenesten må være pådriver for, og koordinere, bistand fra andre tjenester som barnet har behov for.»

Departementet mener også at barneverntjenestens oppfølging bør bli bedre tilpasset de særskilte behovene som barna og fosterhjemmene har. Dette innebærer å skreddersy oppfølgingen og ulike tiltak til ulike målgrupper, slik at både barna og fosterforeldrene får støtte på de områdene de strever med eller opplever som mest relevante. Det kan for eksempel være veiledning og hjelp til å håndtere problemstillinger knyttet til fosterforeldrenes egne barn, søsken som ikke bor sammen eller oppfølging av barn med minoritetsbakgrunn.»

Departementet foreslår å endre «fosterhjemmet» til «fosterfamilien» i første punktum i annet ledd. Dette er en språklig endring, for å presisere at oppfølgingen gjelder hele familien som bor i fosterhjemmet. Departementet foreslår å videreføre at barnevernstjenesten skal gi nødvendig råd, veiledning og støtte til fosterforeldrene, jf. gjeldende forskrift § 7 annet ledd, annet punktum. Det foreslås å presisere at dette også gjelder fosterforeldrenes egne barn. Videre foreslås det å presisere at barnevernstjenesten jevnlig må vurdere om det er behov for økonomiske, praktiske eller faglige virkemidler. Det er viktig at barnevernstjenesten jevnlig

vurderer om familien har behov for tiltak som kan sette de i bedre i stand til å ivareta sitt omsorgsoppdrag. At oppfølgingen av fosterfamilien skal være helhetlig og tilpasset fosterfamiliens behov, innebærer at barnevernstjenesten må se ulike tiltak i sammenheng overfor fosterhjemmet

Fosterhjemsutvalget foreslo at fosterhjemsavtalen skulle inneholde en konkret plan for oppfølgingen, og at planen skulle brukes aktivt og evalueres jevnlig. Departementet foreslår i *tredje ledd* å forskriftsfeste at barnevernstjenesten skal lage en plan for oppfølging av fosterfamilien. Det vurderes at en plan med oversikt over nødvendige tiltak og støtte som settes inn, kan bidra til å gi fosterforeldrene økt forutsigbarhet om oppfølgingen som skal skje. Barnevernstjenesten bør også se hen til plan for gjennomføring av samvær og kontakt som barnevernstjenesten skal lage etter at barneverns- og helsenemnda har truffet vedtak om samvær, jf. barnevernsloven § 7-6. Det følger av bestemmelsen at barnevernstjenesten ut fra en konkret vurdering av barnets behov, skal utarbeide en plan for gjennomføring av samvær med og kontakt med foreldre, søsken og andre nærstående, når barneverns- og helsenemnda har truffet vedtak om samvær. Gjennomføring av samvær berører fosterfamilien i stor grad, og bør derfor være tema i planen for oppfølging av fosterfamilien.

En plan for oppfølging av fosterfamilien vil bidra til at barnevernstjenestens vurderinger blir dokumentert, og til at barnevernstjenestens arbeid med oppfølgingen blir strukturert. Barnevernstjenestens vurderinger av fosterfamiliens oppfølgingsbehov bør fremgå av planen, samt fosterforeldrenes egne meninger om behov for støtte, veiledning og annen oppfølging. Planen bør inneholde en oversikt over blant annet oppfølgingsbesøk og annen kontakt mellom fosterfamilien og barnevernstjenesten, samt eventuelle forsterkningstiltak. Planen skal endres ved behov, i samarbeid med fosterforeldrene. At det skal lages en plan for oppfølging av fosterfamilien, er nytt. Oppgavene som vil fremgå av planen er imidlertid ikke nye. Barnevernstjenestens oppfølgingsansvar følger av barnevernsloven § 9-6.

Fjerde ledd regulerer Barne-, ungdoms- og familieetatens ansvar for å følge opp fosterhjem som etaten tilbyr etter barnevernsloven § 16-3 annet ledd bokstav a og c (beredskapshjem og spesialiserte fosterhjem). Dette er fosterhjem Bufetat har i sin tiltaksportefølje. Disse hjemmene er ofte frikjøpt fra ordinært arbeid, og Bufetat følger opp fosterfamiliene både før, under og etter at et fosterbarn har bodd i hjemmet. Ansvaret for å følge opp fosterhjem lå tidligere kun til kommunen. Bufetat fulgte imidlertid i praksis opp fosterhjem i sin tiltaksportefølje. Denne oppgavefordelingen er nå lovfestet. Det er likevel slik at kommunen har ansvaret for å følge opp barn i *alle* fosterhjem. Departementet foreslår derfor å tydeliggjøre i forskrift at Bufetat må gi nødvendig informasjon om fosterhjemmet til omsorgskommunen som har ansvaret for å følge opp barnet. Kommunen og Bufetat må for eksempel sørge for nødvendig kommunikasjon om barnets og fosterfamiliens behov, for slik å kunne følge opp barnet og fosterfamilien.

Departementet viser til forslaget i § 9.

7.4 Oppfølgingsbesøk

Gjeldende rett

Det følger av dagens forskrift § 7 tredje ledd, at barnevernstjenesten skal besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig, for å kunne oppfylle sitt ansvar for å følge opp barnet og fosterhjemmet etter § 7 første og andre ledd. Det stilles krav til minimum fire årlige besøk. Antall besøk kan reduseres dersom barnevernstjenesten vurderer forholdene som gode, og barnet har bodd i fosterhjemmet i mer enn to år.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet forslår ikke materielle endringer i kravet til oppfølgingsbesøk, men foreslår noen presiseringer og språklige og strukturelle endringer, se forslaget i § 10.

I dag reguleres oppfølging av barnet, oppfølging av fosterhjem og oppfølgingsbesøk i én felles bestemmelse, jf. dagens forskrift § 7. Departementet foreslår nå å regulere disse tre oppgavene i hver sin bestemmelse, slik at også oppfølgingsbesøk får en egen bestemmelse, jf. forslaget § 10. Departementet vurderer at det er mer oversiktlig å ha én felles bestemmelse om oppfølgingsbesøk, enn at krav til oppfølgingsbesøk gjentas i bestemmelsene om oppfølging av barnet og oppfølging av fosterfamilien.

I *første ledd* videreføres barnevernstjenestens ansvar for å besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig for å kunne ivareta sitt ansvar for å følge opp barnet og fosterfamilien etter §§ 8 og 9. Kravet til besøk minimum fire ganger i året videreføres. I høringsnotat¹⁹ til endringer i forskriften om blant annet oppfølging av barn i fosterhjem, uttalte departementet:

«Departementet foreslår at kravene til innhold innføres som et supplement til dagens minstekrav om antall oppfølgingsbesøk, og ikke som en erstatning for dette slik flertallet i fosterhjemsutvalget foreslo. Departementet ser at dagens minstekrav kan være uheldig. Barnevernstjenesten kan bli mer opptatt av antall besøk enn innholdet i oppfølgingen. Det er også en fare for at minstekravet til antall besøk blir oppfattet som normen, heller enn et minimum uten at det foretas reelle vurderinger av behovet for oppfølgingsbesøk. En uheldig konsekvens kan for eksempel være at besøkene gjennomføres innenfor en kort periode, kun for å oppfylle kravene til antallet besøk. Mindre vekt på slike aktivitetskrav kan gjøre at omfanget av oppfølgingsbesøk i større grad kan justeres etter barnets behov og barnevernstjenestens risikovurderinger, slik at både innsats og ressurser kan fordeles mer konstruktivt der behovene er størst. Departementet er likevel enig med høringsinstansene i at krav til antall oppfølgingsbesøk er viktig for at fosterhjemsarbeidet blir tilstrekkelig prioritert. Departementet legger særlig vekt på at barnevernets oppfølgingsbesøk er det viktigste møtetpunktet mellom barn, fosterfamilien og barnevernstjenesten. Særlig i tilfeller der barnevernet har overtatt omsorgen for barn må det forutsettes at barnevernstjenesten jevnlig har direkte kontakt med barn og fosterforeldre. Besøkene er også avgjørende for å kunne avdekke endringer i barnas behov og for å kunne gi fosterfamilien adekvat oppfølging og støtte.»

¹⁹ [høringsnotat-om-endringer-i-forskrift-om-fosterhjem-.pdf \(regjeringen.no\)](#)

I *annet ledd* foreslås det å innta at barnevernstjenesten skal legge til rette for at barnet fritt kan uttale seg om alle sider ved oppholdet i fosterhjemmet, og gi barnet informasjon om hvordan opplysninger fra barnet kan bli benyttet.

Dette er nytt, men innebærer ikke en materiell endring. Det følger allerede av barnevernsloven § 1-4 at et barn som er i stand til å danne seg egne meninger, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet, samt at barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon, og har rett til fritt å gi uttrykk for sine meninger. Det er viktig at barnevernstjenesten har en bevisst tilnærming til hvordan de kan legge til rette for at barnet kan fortelle om hvordan det har det i fosterhjemmet. Det følger også av lovbestemmelsen at barn skal informeres om hva opplysninger fra barnet kan brukes til.

I *tredje ledd* foreslås det å videreføre dagens adgang til å redusere antall oppfølgingsbesøk til minimum to ganger i året, dersom forholdene i fosterhjemmet anses som gode, og barnet har bodd i fosterhjemmet i mer enn to år. Departementet foreslår imidlertid å presisere at barnevernstjenesten skal legge til rette for at barnet fritt får gi uttrykk for sine meninger, før antall besøk reduseres, jf. barnevernsloven § 1-4. Dette er nytt i form av at det presiseres at barnet skal få medvirke. Det vurderes således å være en presisering av gjeldende rett.

Departementet vurderer at det å redusere antall fysiske besøk, som anses som en viktig del av barnevernstjenestens oppfølging av både barnet og fosterhjemmet, bør skje i tett samarbeid med barnet. Departementet mener det derfor er hensiktsmessig å tydeliggjøre at barnet må få medvirke før det fattes beslutning om å redusere antall oppfølgingsbesøk. Det må tas hensyn til barnets alder og modenhet med hensyn til hvordan barnet medvirker, og hvordan barnets mening vektlegges, jf. barnevernsloven § 1-4

I *fjerde ledd* foreslår departementet å innta at bestemmelsen gjelder tilsvarende for Bufetat, slik at krav til oppfølgingsbesøk også gjelder for Bufetat i deres oppfølging av fosterhjem etaten tilbyr, jf. forslaget § 9 tredje ledd. Det er ingen tilsvarende bestemmelse om dette i dag, men det følger allerede av loven at Bufetat har ansvar for å følge opp spesialiserte fosterhjem og hjem som tilbys i akuttsituasjoner. Det må i så fall etter departementets syn foreligge noen særlige grunner for å gjøre unntak, dersom forskriftsbestemmelser om ansvar for oppfølging og oppfølgingsbesøk ikke skulle gjelde for Bufetat overfor disse fosterhjemmene. Departementet kan ikke se at det er tilfelle. Selv om det er nytt å innta et krav til oppfølgingsbesøk for Bufetat, legger departementet til grunn at kravet ikke vil pålegge Bufetat økte byrder. Antall besøk i forslaget antas ikke å overstige det Bufetat i dag tilbyr av oppfølging overfor hjemmene de har oppfølgingsansvar for.

Departementet viser til forslaget i § 10.

7.5 Informasjon til barnet og fosterhjemmet

Gjeldende rett

Det følger av barnevernsloven § 1-4 at barnet har rett til å bli informert for å kunne medvirke i saker som angår dem. Barnet skal gis tilstrekkelig og tilpasset informasjon, og barnet har rett til fritt å gi uttrykk for sine meninger. Videre må barnevernstjenesten i kraft av sitt omsorgsansvar etter barnevernsloven § 5-4, og oppfølgingsansvar etter barnevernsloven § 9-

5, sørge for å gi fosterforeldrene den informasjonen de trenger for å kunne følge opp barnet på en god måte.

Barnevernstjenestens ansvar for å gi barnet og fosterforeldre nødvendige opplysninger fremgår ikke direkte av dagens forskrift, men er nærmere omtalt i punkt 4.1 i fosterhjemsavtalen.

Det fremgår av avtalen at fosterforeldre må få alle opplysninger om fosterbarnet som er nødvendig for at fosterforeldrene skal kunne ivareta omsorgen for barnet. Det listes opp eksempler på hva som er nødvendige opplysninger; barnets forhistorie, helseopplysninger, tidligere hjelpetiltak, tilhørighet, spesielle problemer, ressurser og interesser. Det fremgår også av avtalen at vesentlige opplysninger skal forelegges skriftlig for fosterforeldrene.

Barnevernstjenestens ansvar for å informere barnet om hvorfor det er flyttet i fosterhjem følger også av avtalen, jf. avtalens pkt. 4.1.2. Det følger også av avtalen at barnevernstjenesten skal avklare hvilke opplysninger om barnet som kan gis til fosterforeldrenes familie og nettverk, samt øvrige samarbeidspartnere.

Buudir har utgitt en sjekkliste for barnevernstjenesten om informasjon til fosterhjem.²⁰

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår en bestemmelse i forskriften om barnevernstjenestens ansvar for å gi informasjon til barnet og til fosterhjemmet, jf. forslag til § 11. Det fremgår i dag av fosterhjemsavtalen at barnevernstjenesten må informere fosterforeldrene om barnet og barnets situasjon. Ansvar for å gi informasjon gjelder alle barnevernstjenester overfor alle fosterhjem. En bestemmelse om informasjon er derfor etter departementets syn bedre egnet regulert i forskrift enn i avtale. Forslaget er nytt, men viderefører gjeldende praksis. Informasjonsdelingen er nødvendig for å kunne ivareta omsorgen for barnet i samsvar med forutsetningene i vedtaket, jf. barnevernsloven § 9-3 annet ledd. Tilstrekkelig informasjon til barnet er også en nødvendig forutsetning for at barnet skal kunne medvirke i sin egen sak, jf. barnevernsloven § 1-4.

Første ledd regulerer barnevernstjenestens plikt til å gi informasjon direkte til barnet. For å være i stand til å utøve sin rett til å medvirke, er det en grunnleggende forutsetning at barnet forstår hva som skjer i saken, og den informasjonen som blir gitt. Det fremgår av bestemmelsen at barnevernstjenesten har et ansvar for at barnet får tilstrekkelig og tilpasset informasjon om bakgrunnen for fosterhjemsoppholdet. Det overordnede målet er at barnet gis anledning til å eie sin egen historie, og at barnet hele veien er informert om hva som skal skje, og hvorfor. God informasjon til barnet vil bidra til at barnet forstår sin egen situasjon, og støttes til å være en aktiv deltager i sin egen barnevernssak. Forståelse for situasjonen vil også bidra til økt forutsigbarhet og en følelse av kontroll for barnet. For å øke tryggheten hos barnet er det av særlig betydning å gi tilrettelagt og forståelig informasjon om saken, og forklare hva som foregår i barnets livssituasjon. Informasjon må tilpasses barnets alder og

²⁰ [Fosterhjem - informasjon til barnet ved flytting - sjekkliste for barnevernstjenesten | Buudir](#)

modenhet. Videre følger det av første ledd at barnevernstjenesten skal avklare med fosterforeldrene hvordan barnet skal bli informert.

Det vises til barnevernsloven § 1-4 om barnets rett til medvirkning og § 9-2 om barnets rettigheter under opphold i fosterhjem.

Departementet foreslår i *annet ledd* å forskriftsfeste at barnevernstjenesten skal gi fosterforeldrene informasjon om barnet. Informasjonsplikten gjelder alle forhold om barnet som er nødvendige for at fosterforeldrene skal kunne ivareta omsorgen for barnet. Fosterforeldre er avhengige av å få informasjon om barnet for å kunne ivareta omsorgen for barnet på vegne av barnevernstjenesten eller foreldrene. Det kan være behov for å gi fosterforeldrene opplysninger blant annet om barnets forhistorie, helseopplysninger, tidligere hjelpetiltak, barnets forhold til familie og nettverk, barnets interesser og ressurser, barnets reaksjon på vedtak om plassering i fosterhjem mv. Departementet foreslår imidlertid ikke å forskriftsfeste eksempler på relevante forhold å opplyse om. Det må alltid gjøres en konkret vurdering av hvilke opplysninger som er nødvendig å gi til fosterforeldrene, for at de skal kunne utøve omsorgen for barnet på en god måte.

Opplysninger til fosterforeldre og andre om barnet og barnets familie må ses i lys av at både barnevernstjenesten og fosterforeldre er omfattet av taushetsplikten etter barnevernsloven § 13-1. Taushetsplikten omfatter alle opplysninger om fosterbarnet og om foreldrene. Barnevernstjenesten kan likevel, uten hinder av taushetsplikt, gi fosterforeldrene alle opplysninger som er nødvendige for at barnevernstjenesten skal kunne ivareta sitt ansvar for barnet, jf. forvaltningsloven § 13 b nr. 2 og 4.

Departementet foreslår ikke å videreføre kravet i dagens fosterhjemsavtale om at vesentlige opplysninger skal forelegges skriftlig for fosterforeldrene. Bakgrunnen er blant annet at det kan være utfordrende for fosterforeldre å oppbevare taushetsbelagte opplysninger på en tilfredsstillende måte, og at det av hensyn til personvernet til barnets foreldre, ikke bør stilles krav om skriftlig dokumentasjon. Etter departementets vurdering er det tilstrekkelig at fosterforeldrene får nødvendige opplysninger muntlig.

Barnevernstjenesten har et løpende ansvar for at fosterforeldrene har den informasjonen de trenger, av hensyn til barnets omsorgssituasjon. Det innebærer at barnevernstjenesten må sørge for å gi fosterforeldrene den informasjonen som er nødvendig for at fosterforeldrene kan ivareta sitt ansvar for å gi barnet god omsorg.

Av *tredje ledd* fremgår at barnevernstjenesten skal gi nødvendige opplysninger til barnehage, skole og andre instanser som fosterforeldrene skal samarbeide med. Det er viktig at de som er rundt barnet til daglig settes i stand til å følge opp barnet best mulig. Videre foreslås det at barnevernstjenesten skal orientere fosterforeldrene om opplysninger som er formidlet til barnehage, skole og andre instanser fosterforeldrene skal samarbeide med. Avslutningsvis foreslås det at det kan avtales at det er fosterforeldrene som skal formidle denne informasjonen.

Departementet foreslår i *fjerde ledd* å forskriftsfeste at barnevernstjenesten skal avklare hvilke opplysninger om barnet som kan gis til fosterforeldrenes egne barn, familie og øvrig nettverk.

Departementet viser til forslaget i § 11.

7.6 Flytting av barnet fra fosterhjemmet

Gjeldende rett

Fosterforeldre er i ny barnevernslov § 9-8 gitt rett til å uttale seg før det treffes vedtak om flytting etter lovens § 5-5 om barnevernstjenestens adgang til å flytte barnet etter vedtak om omsorgsovertakelse. Barnevernsloven § 9-8 viderefører også fosterforeldres uttalerett før et vedtak om omsorgsovertakelse oppheves etter lovens § 5-7.

Dersom det fattes vedtak om flytting etter lovens § 5-5, følger det av bestemmelsen at barneverns- og helsenemnda kan gi fosterforeldrene adgang til å klage på vedtaket.

Departementet vurderte i arbeidet med ny barnevernslov om fosterforeldre alltid bør være part i sak om flytting fra fosterhjemmet, men mente i likhet med fosterhjemsutvalget at dette bør bero på en konkret vurdering. Barnevernstjenesten må imidlertid vurdere partsstatus konkret i den enkelte sak. Fosterforeldre er som hovedregel ikke part i barnevernssaker. En barnevernssak retter seg først og fremst mot barnet, og barnets foreldre. Dersom fosterforeldre etter en konkret vurdering likevel gis status som part, vil de ha partsstatus på lik linje med foreldre som er part.

Departementets forslag

Departementet foreslår å innta en bestemmelse i forskriften om at fosterforeldrene skal få informasjon så tidlig som mulig dersom det vurderes å flytte barnet fra fosterhjemmet, jf. barnevernsloven § 9-8, jf. § 5-5. Videre foreslås det å angi relevante momenter i barneverns- og helsenemndas vurdering av om fosterforeldrene skal kunne klage på et flyttevedtak.

Departementet foreslår i § 12 *første ledd* at barnevernstjenesten så tidlig som mulig informerer fosterforeldrene dersom de vurderer å flytte barnet fra fosterhjemmet. Dette er ment som en presisering av barnevernsloven § 9-8, om at fosterforeldrene skal gis anledning til å uttale seg før det treffes vedtak om å flytte barnet. For fosterforeldre kan det oppleves svært inngripende dersom barnevernstjenesten vurderer at barnet bør flyttes ut av fosterhjemmet. Det vurderes derfor som hensiktsmessig å presisere at barnevernstjenesten så tidlig som mulig skal informere fosterforeldrene dersom det kan være aktuelt å flytte barnet. Barnevernstjenesten må gjøre en konkret vurdering av når fosterforeldrene bør informeres.

Av *annet ledd* fremgår hva som er sentrale momenter i barneverns- og helsenemnda sin vurdering av om fosterforeldrene skal gis klageadgang på vedtak om å flytte barnet.

Departementet foreslår å forskriftsfeste at sentrale momenter i nemndas vurdering blant annet er tilknytning mellom barnet og fosterforeldrene, hvor lenge barnet har bodd i fosterhjemmet og årsak til flyttingen. Departementet vurderer at det ikke er hensiktsmessig å angi en uttømmende momentliste, og har derfor inntatt «blant annet» i ordlyden.

Det er viktig at det foretas en reell vurdering av om fosterforeldrene skal gis adgang til å klage eller ikke, jf. Prop 133 L (2020-2021). Departementet viste i lovproposisjonen til at spørsmålet om klageadgang må vurderes konkret i hver enkelt sak, og at tilknytning mellom barnet og fosterforeldrene og varighet av plasseringen er sentrale momenter. Videre uttalte

departementet at «Dersom fosterforeldrenes og barnets forhold, etter en konkret vurdering, anses som et familieliv etter EMK artikkel 8, kan dette tilsi at fosterforeldrene gis klageadgang.» Departementet uttalte også at «Dersom vedtaket om flytting er begrunnet i forhold i fosterhjemmet, kan dette tale for at fosterforeldrene bør gis klageadgang. Det følger av juridisk litteratur at barnets alder i praksis vil bli tillagt stor vekt, både i vurderingen av tilknytningen mellom barnet og fosterforeldrene og i vurderingen av varigheten av plasseringen.²¹ Har barnet bodd kort tid i fosterhjemmet, eller barnet har liten tilknytning til fosterforeldrene, vil fosterforeldrene som et utgangspunkt ikke ha klagerett. Tilknytningen mellom barnet og fosterforeldrene vil ofte bli sterkere jo lenger barnet har bodd i fosterhjemmet. Ble barnet plassert som spedbarn, kan for eksempel to år i fosterhjemmet bety at det er etablert en sterk tilknytning mellom barnet og fosterforeldrene, mens det kan stilles seg annerledes om barnet var ungdom ved plasseringstidspunktet. Dette må imidlertid alltid vurderes konkret i den enkelte sak. Graden av kontakt mellom barnet og barnets foreldre kan også ha betydning ved vurderingen av om tilknytningen mellom barnet og fosterforeldrene er så sterk at de bør gis klagerett.»

Departementet viser til forslaget i § 12.

8 Fosterforeldres ansvar - forskriftsforslaget kapittel 4

8.1 Bakgrunn og hovedforslag

Felles for alle fosterforeldre, er at de ivaretar omsorgen for sårbare barn, på vegne av barnevernstjenesten eller barnets foreldre. Noen fosterforeldre tar imot barn i midlertidige akutsituasjoner, andre tar imot barn med sikte på langvarige plasseringer, noen har små barn, og andre tar imot ungdom frem til overgangen til voksenlivet. Fosterforeldre er uansett en viktig del av barnets liv. Fosterforeldrene er normalt ikke part i barnevernssakene, samtidig er det helt sentralt at barnevernstjenesten samarbeider godt med fosterforeldrene, og sikrer en god oppfølging og involvering av fosterforeldre til det beste for barnet. Barnevernstjenesten må samarbeide tett med fosterfamilien for å kjenne til barnets og fosterfamiliens behov. Fosterforeldrene har viktig kunnskap om barnet, og barnevernstjenesten bør innhente deres synspunkter før det tas viktige beslutninger om barnet. Departementet viser til omtale av dette i Prop 133 L (2020-2021) kapittel 15.

Det fremgår av barnevernsloven at fosterforeldrene ved omsorgsovertakelse utøver omsorgen for barnet på vegne av barnevernstjenesten og innenfor de rammene som barnevernstjenesten fastsetter, jf. barnevernsloven § 5-4 annet ledd. Fosterforeldrenes ansvar må også avgrenses mot foreldrenes foreldreansvar. Ved omsorgsovertakelse er foreldreansvaret begrenset til avgjørelser om barnets grunnleggende personlige forhold. Der barn bor i fosterhjem etter vedtak om hjelpetiltak utøves omsorgen på vegne av foreldrene.

Utover dette reguleres oppdraget som fosterhjem i avtalen mellom barnevernstjenesten og fosterhjemmet (Fosterhjemsavtalen).

²¹ Ofstad/Skar, Barnevernsloven med kommentarer, side 171.

Flere av elementene i fosterhjemsavtalen utgjør regulering av ansvar og plikter som påhviler samtlige fosterforeldre, uavhengig av det enkelte oppdraget. På denne bakgrunn foreslår departementet noen nye forskriftsbestemmelser. Forslagene innebærer ikke at ansvaret fosterforeldrene har utvides, men er ment for å tydeliggjøre ansvarsdelingen mellom barnevernstjenesten, foreldrene og fosterforeldrene.

Departementet foreslår en bestemmelse om omsorg for barnet, og også et ledd om barns rett til medvirkning i fosterhjemmet, herunder fosterforeldrenes ansvar for å legge til rette for barnets medvirkning. Videre foreslås det en bestemmelse om fosterforeldres plikt til å gi informasjon til barnevernstjenesten og til å gi tilgang til fosterhjemmet for barnevernstjenesten og tilsynsperson. Bestemmelsene supplerer samarbeidsplikten som også fosterforeldrene er bundet av, og som foreslås inntatt i § 3 i forskriftsforslaget, se over. Forslagene er delvis også en konkretisering av kravene som stilles til fosterforeldrene i medhold av barnevernsloven § 9-3 og i medhold av forskriftsbestemmelsene om krav til fosterforeldre og valg av fosterhjem til det enkelte barn, jf. kapittel 6 over. Til slutt i kapitlet foreslår departementet en bestemmelse om fosterforeldrenes taushetsplikt.

8.2 Omsorg for barnet

Gjeldende rett

Gjeldende forskrift har ingen regulering av hvem som har omsorgen for barn i fosterhjem. I definisjonen av fosterhjem i barnevernsloven § 9-1, fremkommer det at fosterhjem er private hjem som ivaretar omsorgen for barn på grunnlag av vedtak etter barnevernsloven. Videre fremgår det av § 9-3 annet ledd at fosterforeldre skal ivareta omsorgen for barnet i samsvar med forutsetningene i vedtaket fra barnevernstjenesten eller barneverns- og helsenemnda. Det følger av barnevernsloven § 5-4 annet ledd at barnevernstjenesten har omsorgsansvaret for barnet etter en omsorgsovertakelse, og at fosterforeldrene utøver omsorgen for barnet på vegne av barnevernstjenesten, og innenfor de rammene som barnevernstjenesten fastsetter. Hva som ligger til den daglige omsorg er nærmere omtalt i forarbeidene til barnevernsloven. Til den daglige omsorg hører spørsmål om den generelle oppdragelse av barnet, vanlig oppfølging av barnets skolegang og nødvendige tiltak ved sykdom.

Barn kan som nevnt bo i fosterhjem både som følge av et tvangsvedtak og som et frivillig hjelpetiltak. Det følger av barnevernsloven § 5-1 at barnevernstjenesten overtar omsorgen for barn etter vedtak om omsorgsovertakelse, og at barnevernstjenesten kan beslutte at barnet skal bo i fosterhjem. Etter barnevernsloven § 3-2 kan barnevernstjenesten også tilby fosterhjem som hjelpetiltak når vilkårene i § 3-1 er til stede og barnets behov ikke kan ivaretas på annen måte. Det innebærer at barnet på grunn av sin omsorgssituasjon eller atferd har særlig behov for hjelp. I slike tilfeller kan barnet bo i fosterhjem uten at omsorgen overføres til barnevernstjenesten. Fosterforeldrene utøver da omsorgen for barnet på vegne av foreldrene, men i samarbeid med barnevernstjenesten. Men barnevernstjenestens har også ved frivillige opphold i fosterhjem et overordnet ansvar for barnet, og skal følge med på hvordan det går med barnet og foreldrene. Det gjelder også uavhengig av type fosterhjem.

Hva som inngår i fosterforeldrenes ansvar, er for øvrig regulert i avtale mellom barnevernstjenesten og fosterforeldre, ev. med Barne- og familieetaten som tredjepart for fosterhjemmene Barne- og familieetaten har ansvaret for.

Omsorgsansvaret for barnet er ikke bare et spørsmål om ansvarsdeling mellom barnevernstjenesten, foreldrene og fosterforeldrene. Barnet har også rett til å medvirke og til å bestemme selv. Barnets rett til medvirkning i fosterhjemmet er ikke regulert direkte. Det følger imidlertid av barnevernsloven § 1-4 at barnet har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter barnevernsloven, dette inkluderer naturligvis også når barnet bor i fosterhjem. I tillegg er det inntatt i en rettighetsbestemmelse om barn i fosterhjem i barnevernsloven § 9-2 at barn i fosterhjem har rett til å bestemme selv i personlige spørsmål så langt det er mulig ut fra formålet med plasseringen og fosterforeldrenes ansvar for å gi barnet forsvarlig omsorg.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår i § 13 *første ledd* å presisere hvem som utøver omsorgen for barnet når et barn bor i fosterhjem. Uavhengig av bakgrunnen for at barnet bor i fosterhjem, er det fosterforeldrene som utøver den daglige omsorgen for barnet. Forslaget viderefører gjeldende rett. Fosterforeldrene utøver omsorgen for barnet på vegne av foreldrene eller på vegne av barnevernstjenesten. Når fosterhjem benyttes som hjelpetiltak, utøver fosterforeldrene omsorgen på vegne av foreldrene. Når barnevernstjenesten har fattet akuttvedtak, og når barneverns- og helsenemnda har fattet vedtak om omsorgsovertakelse, utøver fosterforeldrene omsorgen på vegne av barnevernstjenesten.

Det følger videre at omsorgen skal utøves innenfor de rammene barnevernstjenesten fastsetter. Dette er i tråd med barnevernsloven § 5-4 annet ledd. Det følger av forarbeidene til barnevernsloven at barnevernstjenesten kan bestemme at fosterforeldre også skal avgjøre andre spørsmål enn de spørsmål som gjelder den daglige oppfølgingen av barnet. Rammene som fastsettes må tilpasses det enkelte tilfelle. Ved frivillige opphold i fosterhjem, skal fosterforeldrene samarbeide med foreldrene om utøvelsen av omsorgen.

I *annet ledd* foreslås det at barnevernstjenesten skal kontaktes dersom det oppstår tvil om hvem som har kompetanse til å avgjøre et spørsmål som gjelder barnet. Dette må anses som en presisering av at barnevernstjenesten har det overordnede ansvaret. Ved tvil er det naturlig at fosterforeldrene tar kontakt med barnevernstjenesten. Spørsmål av større betydning hører inn under barnevernstjenestens ansvar, slik som spørsmål om barnet skal i barnehage, benytte skolefritidsordning eller delta i fritidsaktiviteter, jf. barnevernsloven § 5-4 første ledd. Også hvordan fosterforeldre skal følge opp barnets helse må avklares med barnevernstjenesten. Ved frivillige opphold i fosterhjem, må slike spørsmål avklares med barnets foreldre.

I *tredje ledd* foreslår departementet å tydeliggjøre fosterforeldrenes ansvar for å legge til rette for at barnet får medvirke i alle forhold vedrørende barnet i fosterhjemmet. Fosterforeldrene skal høre hva barnet har å si, og legge vekt på barnets synspunkter i samsvar med barnets alder og modenhet. Barnets rett til medvirkning om forhold som vedrører barnet etter barnevernsloven er regulert i barnevernsloven § 1-4 og barnets rett til å bestemme selv i fosterhjemmet er inntatt i barnevernsloven § 9-2. Departementet foreslår å henvise til disse

bestemmelsene i forskriftsforslaget. Barnets rett til medvirkning innebærer at barnet skal bli lyttet til, og barnets meninger skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet. Som et ansvar for fosterforeldrene, foreslår departementet dette formulert som at fosterforeldrene skal høre hva barnet har å si.

Departementet viser til forslaget i § 13.

8.3 Informasjon til barnevernstjenesten og tilgang til fosterhjemmet

Gjeldende rett

Gjeldende forskrift har ingen bestemmelse om det nærmere innholdet i fosterforeldres ansvar for å utøve omsorgen for barnet. Barnevernstjenesten har ansvar for å følge opp barnet og fosterhjemmet, jf. barnevernsloven § 9-6 og gjeldende forskrift § 7. For at barnevernstjenesten skal kunne gi barnet og fosterhjemmet nødvendig oppfølging, er det avgjørende at fosterforeldrene informerer barnevernstjenesten om forhold i fosterhjemmet som barnevernstjenesten bør kjenne til. Fosterhjemsavtalen punkt 5.5 omtaler samarbeid mellom barnevernstjenesten, foreldrene og andre. Det følger av omtalen der at fosterforeldrene så snart som mulig skal melde fra til barnevernstjenesten dersom det inntreffer forhold i fosterhjemmet eller knyttet til barnet eller dets familie som barnevernstjenesten bør kjenne til. Det står videre at fosterforeldrene skal gi barnevernstjenesten og barnets tilsynsfører adgang til hjemmet og til de opplysninger som er nødvendige for at de skal kunne føre kontroll og tilsyn.

I Fosterhjemsavtalen punkt 5.8 og 5.9 er det omtalt noen slike forhold som barnevernstjenesten bør kjenne til, herunder flytting, ferier, barnevakt og samlivsbrudd. Fosterforeldrene skal ta det opp med barnevernstjenesten dersom de planlegger å flytte. Det samme gjelder dersom de planlegger feriereiser eller likende med mer enn tre ukers varighet. Det er videre regulert i avtalen at fosterforeldrene kan overlate barnet til personer de har tillit til for kortere perioder, og at de også kan la barnet delta på kortere turer eller liknende med slike personer. Utover dette kan ikke fosterforeldrene overlate barnet til andre uten etter avtale med barnevernstjenesten.

Hva slags forhold det for øvrig vil være relevant at fosterforeldre gir informasjon om til barnevernstjenesten, må vurderes opp mot at barnevernstjenesten har det overordnede omsorgsansvaret for barnet, jf. barnevernsloven § 5-4 og forskriftsforslaget § 13.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår en ny bestemmelse om informasjon til barnevernstjenesten og tilgang til fosterhjemmet, jf. forskriftsforslaget § 14. Forslaget bygger på omtale i Fosterhjemsavtalen, se over. Bestemmelsen må også ses i sammenheng med forslaget til en overordnet samarbeidsbestemmelse i § 3, jf. kap. 5.3. Et godt samarbeid forutsetter god dialog mellom barnevernstjenesten og fosterforeldrene, herunder gjensidig informasjonsutveksling om relevante forhold. Se også forskriftsforslaget § 11 om informasjon fra barnevernstjenesten til barnet og fosterhjemmet og omtale i kap.7.5. Departementet mener det er hensiktsmessig å tydeliggjøre i forskriften at fosterforeldre skal informere barnevernstjenesten om relevante forhold om barnet. En slik plikt til å gi informasjon må også ses i lys av barnevernstjenestens

ansvar for å følge opp barnet og ha tilstrekkelig informasjon om barnets situasjon, samt for å kunne gi relevant informasjon til barnets foreldre.

Første ledd angir regelen om at fosterforeldrene må informere barnevernstjenesten om forhold i fosterhjemmet som barnevernstjenesten bør kjenne til. Fosterforeldrene må informere både om forhold knyttet til barnet, herunder også eventuelle forhold knyttet til barnets familie og nettverk, og forhold knyttet til fosterhjemmet for øvrig, for eksempel vedrørende fosterforeldres egne barn, som kan ha betydning for omsorgssituasjonen til barnet. Hvilke forhold som er relevante må vurderes konkret, og opp mot barnevernstjenestens ansvar for barnet. Ved frivillige opphold i fosterhjem er det viktig at foreldrene informeres om relevante forhold.

For eksempel vil forhold vedrørende barnets helse kunne være relevant. Det er viktig at det avklares hvordan fosterforeldrene skal følge opp barnets helsebehov. Barnets helsebehov kan være kjent ved innflytting, eller det kan oppstå særlige behov underveis. Dersom det inntreffer forhold ved barnets helse som har betydning for barnets omsorgssituasjon, er det viktig at fosterforeldrene informerer barnevernstjenesten om dette slik at barnet kan få nødvendig oppfølging. Det er også nødvendig at barnevernstjenesten får opplysninger, for å kunne ivareta sitt omsorgsansvar, i de tilfellene de har overtatt omsorgen for barnet. Fosterforeldrene må holde barnevernstjenesten løpende orientert om barnets helse og eventuelle behov for helsehjelp.

Departementet viser også til at Bufetat kan tilby tverrfaglig helsekartlegging dersom barnevernstjenesten har besluttet å fremme sak for fylkesnemnda eller nemnda har truffet vedtak om omsorgsovertakelse eller atferdsplassering, eller barnevernstjenesten har truffet vedtak om frivillige plasseringer utenfor hjemmet, jf. barnevernloven § 2-3 tredje ledd bokstav c som trådte i kraft 1. juli 2022. Tverrfaglig helsekartlegging skal bidra til å identifisere hjelpe- og helsebehov hos barn som flyttes ut av hjemmet. Formålet med tverrfaglig helsekartlegging er å skaffe barnevernet tilstrekkelig informasjon om barnet. Tilstrekkelig informasjon om barnets hjelpe- og helsebehov vil bidra til mer treffsikker hjelp og oppfølging av barn som skal flytte ut av hjemmet.

De to neste leddene omhandler mer spesifikke forhold som fosterforeldrene uansett skal informere barnevernstjenesten om. Departementet mener det er hensiktsmessig å se forslagene i sammenheng med barnevernstjenestens oppfølgingsansvar både overfor barnet og fosterfamilien, se forskriftsforslaget §§ 8 og 9.

I *annet ledd* presiseres først at fosterforeldrene for kortere perioder kan la barnet være hos personer de har tillit til, og at barnet kan dra på kortere turer og lignende med slike personer. Departementet foreslår videre at feriereiser, barnepass eller lignende utover dette må avklares med barnevernstjenesten. Spørsmål om barnet skal dra på lengre feriereiser eller på turer utenlands, antas å ha så stor betydning for barnet at de etter departementets vurdering hører under barnevernstjenestens ansvar for omsorgen i sin helhet, og ikke et ansvar som går over på fosterforeldrene uten at barnevernstjenesten har tatt stilling til det. Det kan for eksempel gjelde spørsmålet om barnet skal kunne reise utenlands eller om barnet skal kunne bo utenfor fosterhjemmet i kortere eller lengre perioder.

Det er mange forhold som spiller inn i vurderingen av behovet for tett kontakt med og løpende avklaringer mellom barnevernstjenesten og fosterforeldrene, herunder om det holder med generelle avklaringer og når det må avklares fra sak til sak. For eksempel vil det ha stor betydning hvor lenge barnet har bodd i fosterhjemmet og hva som er barnets situasjon. I saker hvor det er bekymring for hvordan barnet fungerer i det daglige, er det særlig viktig at barnevernstjenesten er godt informert om valg fosterforeldre tar for barnet. Det vil også ha betydning hvilken tilknytning barnet har til fosterhjemmet, herunder om barnet bor hos familie eller nettverk.

Turer av lengre varighet og turer utenlands vil det være behov for å avklare med barnevernstjenesten. I fosterhjemsavtalen står det spesifisert at det skal tas opp med barnevernstjenesten dersom fosterforeldrene planlegger å ta med barnet på feriereiser eller lignende med mer enn tre ukers varighet. Departementet mener imidlertid en slik tidsangivelse ikke bør inntas i forskrift. Det kan være nødvendig å informere også om feriereiser av kortere varighet avhengig av reisens formål og hvor det planlegges å reise til. Formålet er å sørge for at barnevernstjenesten har nødvendig oversikt over barnets situasjon og anledning til å kontakte både fosterhjemmet og barnet. Det må også ses i sammenheng med barnevernstjenestens ansvar for å ivareta foreldrenes behov for informasjon. Det vil likevel som regel ikke være naturlig at fosterforeldre informerer om enhver helgetur, men barnevernstjenesten bør være kjent med om fosterfamilien har faste feriesteder eller liknende som de jevnlig besøker, og skal informere barnevernstjenesten dersom de planlegger feriereiser. Fosterforeldrene må utvise skjønn, og eventuelt ta det opp med barnevernstjenesten dersom det er tvil om behovet for informasjon.

Andre forhold enn feriereiser omfatter både andre reiser med barnet, og tilfeller hvor fosterforeldrene på grunn av behov for barnepass overlater barnet til familie eller nettverk. Fosterforeldre kan, så lenge det er vurdert opp mot barnets behov, på samme måte som andre foreldre ha barnepass for kortere tidsrom. Departementet foreslår heller ikke her noen tidsangivelse, slik at også kortere barnepass må være avklart med barnevernstjenesten. Formålet er å sikre at barnets behov blir ivaretatt i fosterhjemmet. At barnepass skal være avklart, innebærer ikke at barnevernstjenesten må samtykke for hver gang barnet skal passes av andre, men at barnepass mv. må ha vært et tema før fosterforeldrene overlater barnet til andre. Om og i hvilke tilfeller det vil være behov for avklaringer, kommer an på flere forhold, herunder sårbarhet hos barnet, hvor lenge barnet har bodd i fosterhjemmet og hvor godt fosterforeldrene kjenner barnet. Dersom barnet har bodd lenge i fosterhjem, vil det neppe være behov for løpende dialog om slike spørsmål. Det sentrale er at fosterforeldrene ikke kan overlate barnet til andre uten at det er avklart med barnevernstjenesten.

Departementet foreslår videre i annet punktum å presisere at fosterforeldrene må informere barnevernstjenesten i god tid dersom de skal flytte til nytt bosted. Det er nødvendig for barnevernstjenesten å vurdere om barnets omsorgssituasjon blir like godt ivaretatt i fosterhjemmet på et nytt bosted.

Tredje ledd presiserer at barnevernstjenesten så tidlig som mulig skal informeres dersom fosterforeldrene skal gå fra hverandre, både for å kunne ivareta barnets behov i en slik situasjon og for å avklare den videre omsorgssituasjonen. Barnevernstjenesten kan vurdere

om barnet fortsatt kan bo i fosterhjemmet og også fortsatt ha kontakt med begge fosterforeldre. Departementet mener det ikke er hensiktsmessig i forskrift å si noe om eventuelt opphør av fosterhjemsavtalen, dette bør reguleres i avtalen.

Departementet foreslår også å innta at barnevernstjenesten ved samlivsbrudd må vurdere kontakten barnet skal ha med fosterforeldrene og eventuelt inngå avtale med partene om dette. Det er viktig at barnets tilknytning til fosterforeldrene vurderes i lys av hva som er det beste for barnet.

Fjerde ledd handler om tilgang til fosterhjemmet og til opplysninger om barnet. Både barnevernstjenesten og tilsynsperson i kommunen må ha adgang til fosterhjemmet for å kunne ivareta sitt oppfølgingsansvar overfor fosterhjemmet og barnet, og for at fosterhjems kommunen skal kunne ivareta sitt tilsynsansvar overfor barnet.

Departementet viser til forslaget i § 14.

8.4 Taushetsplikt

Gjeldende rett

Barnevernets taushetsplikt og adgangen til å gi opplysninger er nærmere regulert i barnevernsloven § 13-1. Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av taushetspliktbestemmelsen i dagens barnevernlov § 6-7, men med enkelte justeringer og endringer mv. (se omtale i Prop 133 L kapittel 19.) Det følger av bestemmelsens første ledd at «enhver som utfører tjeneste eller arbeid» etter barnevernsloven, har taushetsplikt etter forvaltningslovens alminnelige bestemmelser (§§ 13 til 13 e). Taushetsplikten etter barnevernsloven er imidlertid noe mer omfattende enn den alminnelige forvaltningsmessige taushetsplikten. Det fremgår av annet ledd at den omfatter opplysninger om fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted. Taushetsplikten etter barnevernsloven omfatter dermed alle opplysninger som kan knyttes til bestemte personer, uavhengig av om opplysningene i det konkrete tilfellet regnes som personlige. Taushetsplikten omfatter dermed alle opplysninger om fosterbarnet og om foreldrene, herunder at barnet bor i fosterhjemmet med hjemmel i barnevernsloven.

Tredje ledd regulerer barnevernets adgang til å gi opplysninger underlagt taushetsplikt til andre forvaltningsorganer og til helsepersonell. Bestemmelsen gjelder derfor ikke ved formidling av opplysninger til fosterforeldrene.

Fosterforeldre er omfattet av taushetsplikten etter § 13-1 første og annet ledd i barnevernsloven. Fosterforeldrenes taushetsplikt er ikke nærmere presisert i loven eller i dagens forskrift om fosterhjem, men er omtalt i fosterhjemsavtalen. Der fremgår det at fosterforeldrene har taushetsplikt om de forhold de får kjennskap til om barnet og barnets familie, og at taushetsplikten også gjelder etter at barnet har flyttet fra fosterhjemmet.

Fosterforeldrenes taushetsplikt må også ses opp mot fosterforeldrenes behov for og adgang til å videreformidle opplysninger om barnet.

For å kunne ivareta den daglige omsorgen for barnet vil fosterforeldrene for det første i mange tilfeller være avhengig av å samarbeide med andre offentlige tjenester som barnehage, skole,

helsetjenestene og andre instanser som har et ansvar for å følge opp barnet. Taushetsplikten er ikke til hinder for at fosterforeldrene i den sammenhengen gir disse instansene de opplysningene som er nødvendige for at skole, barnehage eller andre instanser skal kunne følge opp barnet på en god måte, se også forvaltningsloven § 13 b nr. 2 og 4. I fosterhjemsavtalen er dette omtalt slik:

«Taushetsplikten er ikke til hinder for at fosterforeldrene i samråd med barnevernstjenesten gir nødvendig informasjon til barnehage, skole, helsepersonell og lignende offentlige etater dersom dette anses som det beste for barnet.»

For det andre vil det i enkelte tilfeller også være et visst behov for at fosterforeldrene deler enkelte opplysninger om barnet med egen familie og andre i barnets nettverk. Disse har imidlertid ikke taushetsplikt om de opplysningene de mottar. Ved formidling av opplysninger om barnet til andre er det derfor svært viktig at dette skjer på en måte som ivaretar hensynet til barnets og foreldrenes personvern.

Det fremgår av forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysninger brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for. Bestemmelsen viser til at opplysninger blant annet kan brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll.

Bestemmelsen gjelder for barnevernet, jf. barnevernsloven § 13 -1 første ledd. Departementet legger til grunn at bestemmelsen åpner for at fosterforeldre i en viss utstrekning kan gi opplysninger om barnet til familie og nettverk.

Departementets vurderinger og forslag

Etter departementets vurdering bør fosterforeldrenes taushetsplikt og adgang til å gi opplysninger reguleres i en egen bestemmelse i den nye fosterhjemsforskriften, se forslag i § 15. Bestemmelsen er i hovedsak en presisering av barnevernsloven § 13-1 første og annet ledd.

I *første ledd* presiseres at fosterforeldre er omfattet av taushetsplikten i barnevernsloven § 13-1 første og annet ledd. Det presiseres også at taushetsplikten gjelder opplysninger om både barnet og barnets familie, og at taushetsplikten ikke faller bort når barnet flytter ut av fosterhjemmet. Dette er en tydeliggjøring av at fosterforeldre omfattes av taushetsplikten etter barnevernsloven.

For å kunne ivareta omsorgen for barnet på en god måte, vil fosterforeldre i dagliglivet ofte måtte formidle opplysninger om barnet som er underlagt taushetsplikt. Det er viktig at det er klart hvilken adgang fosterforeldrene har til å gi slike opplysninger om barnet til andre. I *annet ledd* foreslår departementet å innta en bestemmelse om at fosterforeldre kan formidle opplysninger om barnet eller om fosterhjemsforholdet til barnehage, skole, andre offentlige instanser og helsepersonell når dette er nødvendig for at fosterforeldrene skal kunne utøve omsorgen for barnet i det daglige.

Etter departementets vurdering er det ikke nødvendig eller hensiktsmessig at slike opplysninger kun kan gis i samråd med barnevernstjenesten. Departementet har derfor justert

ordlyden sammenlignet med dagens fosterhjemsavtale slik at det avgjørende er om videreformidling av opplysninger er nødvendig for fosterforeldrenes utøving av omsorg for barnet.

Reglene om taushetsplikt må også ses i sammenheng med barnevernstjenestens ansvar for å gi informasjon til fosterforeldrene og andre om barnet. Det fremgår av departementets forslag til bestemmelse om slik informasjonsplikt, se forskriftsforslaget § 11 og omtale i kap. 7.5 over, at barnevernstjenesten må vurdere hvilke opplysninger om barnet som kan videreformidles til barnets familie og nettverk. I motsetning til videreformidling til offentlige instanser og helsepersonell, jf. forslaget til annet ledd her, må slike opplysninger vurderes i lys av fosterforeldrenes taushetsplikt om forhold ved barnet og barnets familie. Departementet foreslår i *tredje ledd* at barnevernstjenesten må avklare hvilke opplysninger om barnet som i lys av taushetsplikten kan gis til fosterforeldrenes familie og øvrige nettverk. Departementet vil understreke at dette ikke er en hjemmel til å dele taushetsbelagte opplysninger, men en presisering av at fosterforeldrene må avklare deling av opplysninger med barnevernstjenesten for å ivareta barnets personvern. Departementet foreslår også å presisere at det ved frivillige opphold i fosterhjem må avklares med barnets foreldre hvilke opplysninger som kan gis.

Departementet viser til forslaget i § 15.

9 Tilsyn - forskriftsforslagets kapittel 5

9.1 Bakgrunn og hovedforslag

Tilsyn med barn i fosterhjem er et sentralt virkemiddel for å ivareta rettssikkerheten til barna. Tilsynet er en viktig, uavhengig kontroll av barnets situasjon i fosterhjemmet. Barn som bor i fosterhjem er i en sårbar situasjon fordi de av ulike årsaker ikke kan bo med sine foreldre, og kan mangle mulighet til selv å gi uttrykk for hvordan de har det i fosterhjemmet. I tillegg innebærer det at barnet bor i et privat hjem at det er begrenset mulighet for åpenhet om og innsyn i hvordan barnet har det i dagliglivet. Formålet med tilsynet er å føre kontroll med at barnet får forsvarlig omsorg i fosterhjemmet og at de forutsetninger som ble lagt til grunn for plasseringen blir fulgt opp. Tilsynet er et viktig tillegg til barnevernstjenestens oppfølging av barnet i fosterhjemmet.

I 2014 ble det gjort endringer i tilsynsordningen for barn i fosterhjem.²² Formålet med lovendringen var å styrke tilsynet med barn i fosterhjem gjennom et mer profesjonalisert og tydelig kommunalt forankret tilsynsansvar.

En av endringene var at ansvaret for tilsynet ble flyttet fra barnevernstjenesten til kommunen som sådan. Videre ble ordningen med at det skulle oppnevnes tilsynsfører for barn i fosterhjem opphevet. Endringen innebærer at det ikke lenger stilles krav om at tilsynet skal utføres av bestemte personer som oppnevnes for det enkelte barn. Denne endringen er en forutsetning for fleksibiliteten i valg av organisatoriske løsninger som loven åpner for. Når fosterhjems kommunen skal ta stilling til hvilken instans i kommunen som skal ha ansvaret for tilsynet, åpnes det for å organisere tilsynsarbeidet tilpasset forholdene i den enkelte kommune.

²² Prop. 106 L (2012-2013) *Endringer i barnevernloven*

Det gis stor frihet for kommunen til å velge hvem som skal utøve tilsynet på kommunens vegne. Kommunen kan velge å legge ansvaret for tilsynet til en av de andre tjenestene i kommunen, for eksempel til den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Kommunene kan videre ansette egne personer som har ansvar for å føre tilsyn. Kommunen kan også velge å benytte eksterne aktører til å gjennomføre tilsynsbesøkene på kommunens vegne, eller at kommuner inngår samarbeid om gjennomføringen av tilsynsbesøkene. Kommunen kan også legge tilsynsansvaret til barneverntjenesten.²³

Tilsynsordningen har vært evaluert av Menon Economics, som i oktober 2018 leverte rapporten "Evaluering av tilsynsordning for barn i fosterhjem". Rapporten inneholder ikke konkrete anbefalinger om lovendringer når det gjelder ansvar for tilsyn eller hovedinnholdet i dagens tilsynsordning. Det ble ikke gjort endringer i tilsynsordning med barn i fosterhjem i ny barnevernslov.

Departementet foreslår i all hovedsak å videreføre gjeldende rett, men med forslag til strukturelle og språklige endringer. Det foreslås å videreføre fosterhjems kommunens plikt til å føre tilsyn med barn i fosterhjem, at kommunen skal velge personer som kan føre tilsyn, og ha ansvar for nødvendig opplæring av tilsynspersoner, samt en bestemmelse om rapportering. Det foreslås å dele dagens §§ 8 og 9 opp i fire bestemmelser. Det vises til forslaget §§ 16, 17, 18 og 19.

9.2 Tilsyn med barn i fosterhjem

Gjeldende rett

Ansvaret for å føre tilsyn med barn i fosterhjem følger av barnevernsloven, og er lagt til kommunen der fosterhjemmet ligger, jf. ny barnevernslov § 9-10. Ansvaret er utdypet i forskrift om fosterhjem § 8.

Det skal føres tilsyn med at det enkelte barn får forsvarlig omsorg i fosterhjemmet, og at forutsetningene for plasseringen blir fulgt opp, jf. barnevernsloven § 9-10 og forskrift om fosterhjem § 8 annet ledd. Det skal føres tilsyn med barnets situasjon i fosterhjemmet fra barnet flytter inn i fosterhjemmet, og til barnet fyller 18 år, jf. barnevernsloven § 9-10 og forskrift om fosterhjem § 8 første ledd. Fosterhjems kommunen har et helhetlig ansvar for planlegging, gjennomføring og oppfølging av tilsynet. Kommunen har ansvar for at tilsynet blir utført på en forsvarlig måte, og for at de som skal utøve tilsynet gis nødvendig opplæring og veiledning, jf. barnevernsloven § 9-10 og forskrift om fosterhjem § 8 femte ledd.

Dersom fosterhjemmet er i en annen kommune enn omsorgskommunen, kan fosterhjems kommunen og omsorgskommunen inngå avtale om at omsorgskommunen skal ha ansvaret for at det blir ført tilsyn, jf. forskrift om fosterhjem § 8 tredje ledd. En slik avtale skal være skriftlig. Dersom det blir inngått slik avtale plikter omsorgskommunen å melde fra til barnevernstjenesten i fosterhjems kommunen om eventuelle misforhold i fosterhjemmet.

Når det gjelder fosterhjem med særlige forutsetninger, jf. barnevernsloven § 6-3 første ledd, følger det av forarbeidene til ny og gammel barnevernslov at det er statsforvalteren som skal

²³ Q-1/2014 Merknader til forskrift om fosterhjem §§ 8 og 9 – tilsyn med barn i fosterhjem

føre tilsyn med disse hjemmene. Slike fosterhjem anses som institusjon med hensyn til tilsyn.²⁴

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår å videreføre innholdet i dagens § 8 første, andre, tredje og sjette ledd, i ny § 16 i forskriftsforslaget. Forslaget innebærer ikke materielle endringer i kommunens plikt til å føre tilsyn. Det gjøres imidlertid språklige og strukturelle endringer.

Departementet vurderer blant annet at det vil være hensiktsmessig å fordele innholdet i dagens § 8 på flere bestemmelser, slik at fosterhjems kommunens ansvar for å føre tilsyn med barn i fosterhjem reguleres i en egen bestemmelse, mens forhold knyttet til tilsynspersonen reguleres for seg. Et slikt forslag vil etter departementets syn gjøre innholdet lettere tilgjengelig, og ansvarsforholdet tydeliggjøres.

I første ledd reguleres fosterhjems kommunens ansvar for å føre tilsyn med at barnet får forsvarlig omsorg, og at forutsetningene i vedtaket fra barnevernstjenesten eller barneverns- og helsenemnda følges opp. Innholdet tilsvarende dagens forskrift om fosterhjem § 8 annet ledd, og ny barnevernlov § 9-10 tredje setning. Tilsynet supplerer omsorgskommunens oppfølging av barnets situasjon i fosterhjemmet. I annet punktum videreføres at det også skal føres tilsyn med at barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn ivaretas på en hensiktsmessig måte, herunder samiske barns særskilte rettigheter. Det er gjort noen språklige endringer, slik at ordlyden er mer i samsvar med barnevernslovens § 1-8.

Andre ledd tilsvarende dagens § 8 første ledd, og ny barnevernlov § 9-10 andre setning. Forslaget viderefører fosterhjems kommunens ansvar for å føre tilsyn med barn i fosterhjem fra barnet flytter inn, og frem til barnet fyller 18 år. Et fosterhjemsopphold kan vare også etter at barnet har fylt 18 år, men det skal ikke føres tilsyn med barnet etter at barnet er blitt myndig. Det samlede ansvaret for barnet og oppfølging av barnets situasjon i fosterhjemmet, ligger da hos barnevernstjenesten i omsorgskommunen. Departementet foreslår å videreføre at det skal gå klart frem av fosterhjems kommunens delegasjonsreglement hvilken instans i kommunen som skal føre tilsynet. Det er stor frihet for kommunene med hensyn til hvordan de organiserer tilsynet. Kommunene kan for eksempel velge å legge ansvaret for tilsynet til en av de andre tjenestene i kommunen og de kan velge å ansette egne personer til å føre tilsyn. Det er imidlertid viktig at det ved valg av organisasjonsmodell tas hensyn til uavhengighet overfor barnevernstjenesten og fosterforeldrene, slik at det blant annet kan skapes troverdighet i tilsynssituasjonen.²⁵

I tredje ledd foreslås det å videreføre at fosterhjems kommunen og omsorgskommunen kan inngå en skriftlig avtale om at omsorgskommunen skal føre tilsyn. Omsorgskommunen overtar i slike tilfeller det ansvaret som forskriften §§ 16 til 19 legger til fosterhjems kommunen. Innholdet tilsvarende dagens forskrift om fosterhjem § 8 tredje ledd. Det følger av gjeldende § 8 tredje ledd andre punktum, at omsorgskommunen plikter å melde fra til barnevernstjenesten i fosterhjems kommunen om eventuelle misforhold i fosterhjemmet,

²⁴ Prop. 133 L (2020-2021) *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*

²⁵ Rundskriv Q-1/2014 Merknader til forskrift om fosterhjem §§ 8 og 9 – Tilsyn med barn i fosterhjem

dersom det inngås avtale om at omsorgskommunen skal føre tilsyn. Dette henger sammen med at det tidligere var fosterhjems kommunen som hadde ansvar for å godkjenne fosterhjem. Dette ansvaret ligger i dag til omsorgskommunen. Departementet foreslår derfor å ikke videreføre dette.

Fjerde ledd bestemmer at barnet og fosterforeldrene skal orienteres om kommunens ansvar for tilsynet og hvem som skal føre tilsyn. Barnet skal få informasjon om at det når som helst kan ta opp problemer i fosterhjemmet, eller i forholdet til barnevernstjenesten. Departementet foreslår, til forskjell fra i dag, at det skal være omsorgskommunen som skal sørge for at barnet og fosterforeldrene får informasjon om fosterhjems kommunens ansvar for tilsynet, og hvem som skal føre tilsyn med barnet. Departementet foreslår å overføre ansvaret for å gi denne informasjonen til omsorgskommunen, siden ansvaret for å godkjenne fosterhjem nå er lagt til omsorgskommunen. En forutsetning for dette, er at omsorgskommunen samarbeider med fosterhjems kommunen og innhenter nødvendig informasjon om fosterhjems kommunens organisering av tilsynet, og hvem som skal føre tilsyn. Det skal så langt det er mulig orienteres om hvem som skal føre tilsynet, ikke bare hvilken tjeneste i kommunen som har ansvaret.²⁶ For at barnet skal kunne medvirke, er det viktig at barnet får god informasjon om hva tilsyn innebærer og hvem som fører tilsyn. Barnets foreldre må også få slik informasjon. Dersom det ikke er hensyn som taler mot det, bør barnets foreldre også få informasjon om hvem som skal føre tilsyn med barnet, jf. siste punktum i fjerde ledd. Dette foreslås nå forskriftsfestet, uten at det er ment å innebære en materiell endring i hvem som skal få informasjon. Barnet må videre få informasjon om hva opplysningene de gir til tilsynspersonen skal brukes til. Det er viktig at det går klart frem at barnet fritt kan ta opp eventuelle problemer eller utfordringer i fosterhjemmet. Informasjonen må være tilpasset barnets alder og modenhet.

Av dagens forskrift fremgår at informasjon skal gis ved barnevernstjenestens godkjenning av fosterhjemmet. Departementet foreslår å videreføre dette.

Når det gjelder tilsyn med barn i fosterhjem med særlige forutsetninger, jf. barnevernsloven § 6-3 første ledd, foreslår departementet å videreføre dagens ordning med at statsforvalteren fører tilsyn. Disse fosterhjemmene er å anse som et alternativ til institusjon, og har derfor vært omfattet av de tilsynsreglene som gjelder for institusjoner. Departementet ser at det kan argumenteres for at kommunen skal føre tilsyn også med disse hjemmene, men mener det ikke er hensiktsmessig å endre på dette ansvaret nå. Tiltaket kan kun benyttes overfor barn som ellers ville fått tilbud om opphold på institusjon, og tiltaket benyttes i svært liten grad. Departementet har derfor kommet til at det på nåværende tidspunkt ikke er ønskelig å overføre ansvaret for tilsyn med disse hjemmene, til kommunen.

Departementet viser til forslaget i § 16.

²⁶ Rundskriv Q-1/2014 Merknader til forskrift om fosterhjem §§ 8 og 9 – Tilsyn med barn i fosterhjem

9.3 Tilsynsperson

Gjeldende rett

Den som skal føre tilsyn med et barn i fosterhjem, omtales som tilsynsperson.

Fosterhjems kommunen har ansvar for å gi tilsynsoppgaver til personer som er egnet til å utføre oppgaven, jf. forskrift om fosterhjem § 8 fjerde ledd. Det skal legges vekt på å gi tilsynsoppgaver til personer som kan utføre oppgaven over tid.

Hva som skal til for å være egnet vil bero på en konkret vurdering, der blant annet forutsetninger for å kunne skape åpenhet i møte med barnet er sentralt. Det må ved valg av tilsynspersoner derfor legges stor vekt på å finne personer som er egnet til å kunne skape tillit under tilsynet.²⁷ Det vil ofte være en fordel om samme person over tid kan føre tilsyn med det enkelte barn. Kontinuitet vil kunne gjøre det lettere for barnet å etablere tillit til tilsynspersonen, og slik være åpen om hvordan det har det i fosterhjemmet. Kjennskap til barnet og fosterforeldrene over tid vil også kunne bidra til bedre kvalitet på tilsynspersonens observasjoner under tilsynet.²⁸

Den som fører tilsyn skal ha en tilstrekkelig uavhengig funksjon overfor barnevernstjenesten og fosterforeldrene, jf. forskrift om fosterhjem § 8 fjerde ledd. Det er fosterhjems kommunen som skal sikre dette. Det skal tilstrebes at tilsynspersonen har samme kulturelle eller språklige tilhørighet som barnet eller besitter kompetanse i minoritetsbarns eget språk eller kultur, jf. forskriften § 8 fjerde ledd siste punktum.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår å videreføre innholdet i dagens § 8 fjerde til sjette ledd, og § 9 tredje ledd annet punktum flg, i ny § 17. Forslaget innebærer ingen materielle endringer, men noen strukturelle og språklige endringer. Forslaget vil etter departementets vurdering gjøre innholdet i reglene om tilsyn lettere tilgjengelig. Det foreslås å samle fosterhjems kommunens ansvar for å velge tilsynspersoner, krav til tilsynspersoner og ansvar for opplæring og veiledning av tilsynspersoner, i én bestemmelse.

I *første ledd* foreslår departementet å videreføre fosterhjems kommunens ansvar for å gi tilsynsoppgaver til personer som er egnet til å utføre tilsynsoppgaven, og at det skal legges vekt på om vedkommende kan ha oppgaven over tid. Det kan gjøre det lettere for barnet å oppnå tillit og trygghet i tilsynssituasjonen dersom samme person kan utføre tilsynet, og bidra til bedre kvalitet i observasjoner. Det er imidlertid ikke et krav at samme person kan føre tilsynet over tid.

Hva som ligger i egnethetskravet må bero på en konkret, skjønnsmessig vurdering i det enkelte tilfellet. Men ofte vil det i kravet ligge en forutsetning om at den som fører tilsyn har nødvendig erfaring og/eller kunnskap om arbeid med barn. Det er imidlertid ikke et ubetinget krav til forutgående erfaring og kunnskap om arbeid med barn. Det er viktig å se kompetansekravene til tilsynspersonene i sammenheng med kommunens opplærings- og

²⁷ Rundskriv Q-1/2014 Merknader til forskrift om fosterhjem §§ 8 og 9 – Tilsyn med barn i fosterhjem

²⁸ Ibid

veiledningsansvar. En god opplæring vil sikre nødvendig kompetanse ved utøvelsen av tilsynet.

I tredje punktum foreslås å videreføre at det skal velges tilsynspersoner som har en tilstrekkelig uavhengig funksjon overfor barnevernstjenesten og fosterforeldrene. Uavhengighet er nødvendig for å etablere legitimitet og troverdighet i tilsynssituasjonen, og er et viktig element ved vurderingen av om tilsynet kan anses som forsvarlig. Dersom barnet for eksempel bor i et fosterhjem i omsorgskommunen, og tilsynspersonen har tilknytning til barneverntjenesten, må uavhengigheten ivaretas ved tilsynspersonen uansett ikke har hatt direkte befatning med barnevernssaken.

Avslutningsvis i første ledd fremgår at det, der hensynet til barnet ikke taler mot det, skal tilstrebes at tilsynspersonen har samme kulturelle eller språklige tilhørighet som barnet eller har kompetanse i barnets kulturelle eller språklige bakgrunn. Første del om at hensynet til barnet ikke skal tale mot det, er nytt. Formålet bak bestemmelsen er å legge til rette for barnets medvirkning, og det foreslås å ta inn dette, for å tydeliggjøre at det ikke nødvendigvis alltid vil være slik at en tilsynsperson med samme tilhørighet som barnet, er det barnet selv ønsker. Det må gjøres en konkret vurdering i den enkelte situasjon, og det må legges til rette for barnets medvirkning, jf. barnevernsloven § 1-4. Øvrige språklige endringer er ikke ment å utgjøre noen realitetsendring. Innholdet tilsvarer ellers dagens § 8 fjerde ledd.

Det foreslås språklige forenklinger som ikke er ment å innebære noen realitetsendring. For eksempel fremgår det av første punktum at det er *fosterhjems kommunens* ansvar å velge tilsynspersoner. Det fremstår derfor ikke som nødvendig å gjenta underveis i leddet at ansvaret som omtales ligger til fosterhjems kommunen.

I *annet ledd* foreslår departementet å videreføre fosterhjems kommunens ansvar for å gi tilsynspersoner nødvendig opplæring og veiledning, samt momenter om hva opplæringen blant annet skal omfatte. Fosterhjems kommunen er faglig ansvarlig for tilsynspersonene, og må sikre at de får nødvendig opplæring og veiledning før og under tilsynsarbeidet. I annet punktum angis en ikke uttømmende oppstilling av hva opplæringen skal omfatte. Hva som er nødvendig opplæring, vil kunne variere ut fra individuelle forutsetninger og behov. Alle tilsynspersoner må imidlertid få en grunnleggende opplæring om blant annet tilsynsfunksjonen, kunnskap om omsorgssvikt, det å samtale med barn, rapportskriving, barnets rettigheter og barneverntjenestens ansvar for barnet. For å kunne gjennomføre gode tilsyn, må tilsynspersonen ha systemforståelse og rolleforståelse kombinert med kunnskap om barn. I nødvendig opplæring ligger det at tilsynspersonen må gis generell kunnskap og kompetanse, blant annet om barns rettigheter, om å samtale med barn i en krevende og utsatt livssituasjon, om omsorgssvikt, om barneverntjenestens ansvar for den enkelte plassering, og om kommunens tilsynsansvar og tilsynsfunksjonen som sådan. Det må også gis tilstrekkelig opplæring til å kunne forstå og samhandle med barn på en god og hensiktsmessig måte. Videre må tilsynspersonen få nødvendig opplæring i å skrive tilfredsstillende rapporter etter tilsynsbesøkene. Kommunen må også sørge for nødvendig veiledning i forbindelse med gjennomføring av tilsyn for det enkelte barn. Kunnskap om barnet og fosterhjemmet er en viktig forutsetning for forsvarlig gjennomføring av tilsyn.

Forslaget tilsvarer dagens § 8 femte ledd, og er i samsvar med barnevernsloven § 9-10 siste setning.

Departementet viser til forslaget i § 17.

9.4 Utføring av tilsyn

Gjeldende rett

Hvordan tilsyn gjennomføres, er viktig for at barnet skal klare å oppnå tillit til tilsynspersonen, og at tilsynspersonen skal få god nok kjennskap til barnet. Både innholdet og hyppighet på besøkene, er av betydning for dette.

Det følger av forskrift om fosterhjem § 9 første ledd første punktum at det skal føres tilsyn så ofte som nødvendig for å oppnå formålet med tilsynet, men minimum fire ganger i året. Regelmessige tilsynsbesøk er nødvendig for å kunne føre et forsvarlig tilsyn med barn i fosterhjem. I noen tilfeller vil det være nødvendig å føre tilsyn mer enn fire ganger i året. Det vil for eksempel kunne være behov for hyppigere tilsyn i den første fasen etter plassering. Fosterhjems kommunen har ansvar for at det til enhver tid vurderes hvor ofte det er nødvendig å føre tilsyn med det enkelte barns situasjon i fosterhjem.

Dersom fosterhjems kommunen vurderer forholdene i fosterhjemmet som gode, barnet er over 15 år, samtykker og har bodd i fosterhjemmet i mer enn 2 år, kan tilsynets omfang reduseres til minimum to ganger i året, jf. § 9 første ledd annet punktum. Fosterhjems kommunen må fatte vedtak om å redusere omfanget av tilsyn. Det er også en forutsetning at omsorgskommunen samtykker til slik reduksjon, jf. § 9 første ledd tredje punktum. Det er barnevernstjenesten i omsorgskommunen som har ansvaret for barnet, og oppfølgingen av barnet og fosterhjemmet, og omsorgskommunen vil ha viktig og nødvendig informasjon som må tas med i en vurdering av om det er forsvarlig å redusere omfanget av tilsynet. Det er derfor et vilkår at barnevernstjenesten i omsorgskommunen er enig i at to årlige tilsyn er tilstrekkelig.

Det skal føres tilsyn med om barnet får forsvarlig omsorg i fosterhjemmet og om forutsetningene som ligger til grunn for plasseringen blir fulgt opp, jf. § 9 tredje ledd første punktum, jf. § 8 annet ledd. Tilsynspersonen skal ta kontakt med det enkelte barn ved tilsynsbesøk, og barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter skal gis anledning til å gi uttrykk for hvordan det har det i fosterhjemmet. Hvordan kontakten mellom tilsynspersonen og barnet skal foregå, må ta hensyn til barnets alder og modenhet. Det skal legges til rette for samtale med barnet uten at fosterforeldrene er til stede. Dersom barnet ikke ønsker å snakke med tilsynspersonen, skal barnet slippe det. Tilsynspersonen skal også snakke med fosterforeldrene som ledd i tilsynet. Som forberedelse til tilsynet, må tilsynspersonen få nødvendig informasjon fra barnevernstjenesten.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår å videreføre dagens regler om utføring av tilsyn, men anbefaler språklige og strukturelle endringer, samt en presisering. Forslaget i § 18 tilsvarer i stor grad dagens § 9 første til fjerde ledd. Bestemmelsen regulerer hvordan tilsynet skal utføres,

inkludert antall tilsynsbesøk, og at tilsynet innebærer å ta kontakt med og legge til rette for samtale med barnet.

Første ledd tilsvare delvis dagens § 9 første ledd, første setning, og andre ledd. Forslaget i første ledd viderefører at det skal føres tilsyn med barnets situasjon i hjemmet, med en henvisning til forskriftens § 16 som regulerer hva målet med tilsynet er, og at tilsynspersonen skal få tilgang til fosterhjemmet så ofte som nødvendig. Omfanget av tilsynsbesøk, foreslås regulert i tredje ledd, se nedenfor.

Det er gjort noen strukturelle endringer fra dagens forskrift. Departementet vurderer at det er hensiktsmessig å samle at tilsynspersonen skal føre tilsyn med barnets situasjon, og at det skal gis adgang til fosterhjemmet, i samme ledd. Departementet vurderer at de to tingene henger så tett sammen, at det er naturlig å omtale de i sammenheng. Forslaget innebærer ingen materiell endring. Dagens § 9 første ledd, regulerer *fosterhjems kommunens* ansvar for å føre tilsyn med barnet så ofte som nødvendig. Departementet foreslår å endre dette, til at det er *tilsynspersonen* som skal føre tilsyn med barnets situasjon i fosterhjemmet. Dette er ikke ment å innebære en materiell endring. Det fremgår tydelig at forslaget § 17 at det er fosterhjems kommunen som har ansvar for at det føres tilsyn med at barnet får forsvarlig omsorg i fosterhjemmet. Departementet mener det er mer naturlig å benytte *tilsynspersonen* i § 18 om utføring av tilsyn, da det er tilsynspersonen som faktisk utfører tilsynet, på vegne av fosterhjems kommunen.

Annet ledd viderefører innholdet i dagens § 9 tredje ledd, om at tilsynspersonen skal ta kontakt med barnet, og at barn som er i stand til å danne seg egne meninger skal kunne gi uttrykk for sitt syn på forholdene i fosterhjemmet. Det skal videre legges til rette for samtale med barnet uten at fosterforeldrene er til stede. Det er gjort noen språklige endringer. Det foreslås å innta at barnet *fritt* skal kunne gi uttrykk for sitt syn på forholdene i fosterhjemmet. Dette er i tråd med § 1-4 om barnets rett til medvirkning i ny barnevernslov. Departementet vurderer at *fritt* tydeliggjør viktigheten av at barnet må kunne uttrykke seg så åpent og ærlig som mulig om hvordan det har det. Tilsynspersonen må gjennomføre samtaler med barnet på en ivaretagende og barnevernlig måte. Departementet foreslår videre at det presiseres i bestemmelsen at barnet skal gis informasjon om videre oppfølging og om hvordan opplysninger fra barnet kan bli benyttet. Hva denne informasjonen skal bestå av vil avhenge av hva saken gjelder. Dette er i tråd med barnevernsloven § 1-4 annet ledd om at barnet skal informeres om hva opplysninger fra barnet kan brukes til.

Tredje ledd viderefører innholdet i dagens § 9 første ledd om antall tilsynsbesøk. Departementet foreslår at det fortsatt skal føres tilsyn så ofte som nødvendig, og minimum fire ganger i året. Å besøke barnet i fosterhjemmet er avgjørende for å kunne gjøre en vurdering av forholdene i fosterhjemmet, og hvordan barnet har det der. Noen ganger kan fire besøk være tilstrekkelig, andre ganger kan det være behov for flere. Det kan for eksempel være behov for hyppigere besøk i starten av et fosterhjemsopphold, eller om det oppstår hendelser som kan gjøre situasjonen ekstra sårbar for barnet. Det er fosterhjems kommunens ansvar til enhver tid å vurdere hvor ofte det er nødvendig å føre tilsyn med barnets situasjon i fosterhjemmet.

Det foreslås å videreføre adgangen til å redusere antall tilsynsbesøk til minimum to ganger i året. Det er en forutsetning for å redusere antall tilsyn at barnet samtykker, at forholdene i fosterhjemmet er gode, at barnet er fylt 15 år, og har bodd i fosterhjemmet i mer enn to år. Det er fosterhjems kommunen som kan vedta å redusere antall tilsyn. Omsorgskommunen må samtykke til reduisering av antall tilsynsbesøk. Det er gjort mindre språklige endringer.

Departementet viser til forslaget i § 18.

9.5 Tilsynsrapport

Gjeldende rett

Tilsynsrapporten er en svært viktig kilde til informasjon for omsorgskommunen, i deres oppfølging av fosterbarnet, og i vurderingen av om hjemmet fortsatt oppfyller vilkårene for godkjenning som fosterhjem. Det er derfor viktig at de som skal utføre tilsynet gis nødvendig opplæring og veiledning om utforming av rapportene og hva disse skal inneholde.

Det skal skrives rapport etter hvert tilsynsbesøk, jf. § 9 fjerde ledd. Rapporten skal gi en vurdering av barnets situasjon i fosterhjemmet, og skal blant annet beskrive hvilke forhold vurderingene bygger på, om det har vært samtale med barnet, hva som har kommet frem i samtaler med barnet, og om det bør innhentes ytterligere informasjon fra miljøer som barnet er i. Tilsynspersonens egne, selvstendige vurderinger av om barnet får forsvarlig omsorg i fosterhjemmet, og om forutsetningene for oppholdet blir fulgt opp, må fremkomme.

Tilsynspersonen må i sin rapport omtale oppfølgingen av konkrete forutsetninger som fremkommer i relevante grunnlagsdokumenter og planer for barnets situasjon.

Tilsynspersonen skal umiddelbart sende rapporten til fosterhjems kommunen, som skal kontrollere at rapporten gir tilstrekkelig informasjon til at formålet med tilsynet må anses ivaretatt, jf. § 9 femte ledd. Det bør normalt ikke gå mer enn en uke fra rapporten er mottatt, til den er kontrollert. Fosterhjems kommunen har et selvstendig ansvar for å følge opp rapportene. Dersom fosterhjems kommunen vurderer at rapporten har mangler, skal tilsynspersonen skrive en tilleggsrapport, og om nødvendig foreta supplerende vurderinger. Når endelig rapport er godkjent av fosterhjems kommunen, skal den umiddelbart sendes til barnevernstjenesten i omsorgskommunen, og i kopi til barnevernstjenesten i fosterhjems kommunen. Dersom et barn har frivillig opphold i fosterhjem, skal rapporten også sendes barnets foreldre. Dersom rapporten viser alvorlige mangler i barnets omsorgssituasjon, skal kopi av rapporten også sendes til statsforvalteren som har tilsynsansvar for barnets omsorgskommune.

Når barnevernstjenesten i omsorgskommunen mottar en tilsynsrapport, skal den følges opp, og de skal umiddelbart følge opp forhold som gir grunn til bekymring. Dersom barnevernstjenesten vurderer at det foreligger bekymringsfulle eller uklare forhold ved barnets omsorgssituasjon, må de foreta nødvendige undersøkelser for å avklare forholdene. Fosterhjems kommunen skal ved etterfølgende tilsyn kontrollere at forholdene er fulgt opp.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår å videreføre innholdet i dagens § 9 fjerde til sjette ledd, i ny § 19 i forskriftsforslaget slik at det som gjelder rapportering samles i en egen bestemmelse. Det gjøres ingen materielle endringer, men språklige og strukturelle endringer.

Første ledd tilsvarer dagens § 9 fjerde ledd første setning, om at det skal skrives rapport etter hvert tilsyn. Videre foreslås det å videreføre hva rapporten skal gi en vurdering av.

Rapportene som skrives etter hvert tilsynsbesøk, er en svært viktig kilde til informasjon for barnevernstjenesten, både med tanke på oppfølging av fosterhjemmet, og med tanke på om hjemmet fortsatt oppfylder vilkårene for godkjenning. Departementet foreslår en momentliste, for å gi bedre tilgjengelighet og oversikt. Det følger av forslaget at rapporten skal gi en vurdering av barnets situasjon i fosterhjemmet, og at rapporten skal omtale forhold vurderingene av barnets situasjon bygger på, hvordan barnet er gitt mulighet til å uttrykke sine synspunkter, om det har vært samtaler med barnet og innholdet i disse, og om det bør innhentes ytterligere informasjon fra miljøer som barnet er i. Forslaget er ikke ment å innebære noen realitetsendring, men en forenkling av språk, og mer oversiktlig struktur.

Annet ledd viderefører dagens § 9 fjerde ledd, siste setning, og femte ledd, om hvem som skal ha tilsynsrapporten, og kontroll av rapporten. Dette innebærer at tilsynspersonen skal sende rapporten til fosterhjems kommunen umiddelbart etter den er skrevet. Fosterhjems kommunen skal kontrollere at rapporten gir tilstrekkelig informasjon til at formålet med tilsynet anses ivaretatt. Vurderer fosterhjems kommunen at rapporten har mangler, skal tilsynspersonen skrive en tilleggsrapport, og om nødvendig foreta supplerende vurderinger. Når rapporten er godkjent, skal fosterhjems kommunen videresende rapporten til barnevernstjenesten i omsorgskommunen, og i kopi til barnevernstjenesten i fosterhjems kommunen. Selv om ansvaret for godkjenning av fosterhjem er flyttet fra fosterhjems kommunen til omsorgskommunen, kan kommunene avtale at fosterhjems kommunen skal godkjenne fosterhjem for det enkelte barn. Det vil for eksempel kunne tenkes tilfeller hvor fosterhjemmet ligger langt fra omsorgskommunen, og at det derfor er mest praktisk at det er fosterhjems kommunen som foretar godkjenning av hjemmet. Departementet opprettholder derfor at rapporten også skal sendes i kopi til barnevernstjenesten i fosterhjems kommunen. Dersom rapporten viser alvorlige mangler i barnets omsorgssituasjon, skal fosterhjems kommunen sende kopi av rapporten til statsforvalter som har ansvar for tilsyn med barnets omsorgskommune.

Tredje ledd tilsvarer dagens § 9 sjette ledd. Barnevernstjenesten i omsorgskommunen skal følge opp rapporten, og umiddelbart følge opp forhold som gir grunn til bekymring. Fosterhjems kommunen skal ved etterfølgende tilsyn kontrollere at forholdene er fulgt opp. Departementet foreslår å ta ut «sørge for» i dagens sjette ledd, første setning. Departementet vurderer det som tilstrekkelig, og språklig klarere, at det står at barnevernstjenesten i omsorgskommunen umiddelbart skal «følge opp forhold som gir grunn til bekymring». Dette er ikke ment å innebære noen materiell endring.

Departementet viser til forslaget i § 19.

10 Ikrafttredelse

Departementet foreslår en ikrafttredelsesbestemmelse i § 20. Departementet tar sikte på at forskriften trer i kraft i løpet av våren 2023. Fra tidspunktet forskriften trer i kraft oppheves dagens forskrift om fosterhjem.

11 Økonomiske og administrative konsekvenser

11.1 Innledning

Forslaget til ny forskrift om fosterhjem viderefører i stor grad gjeldende rett, men det foreslås også noen nye bestemmelser, noen presiseringer av gjeldende rett og noen materielle endringer. Departementet vurderer at forslagene samlet sett ikke vil medføre vesentlige administrative eller økonomiske konsekvenser. Departementet vil likevel gi en nærmere vurdering av noen av endringsforslagene under.

11.2 Oppfølging av barn i fosterhjem

Departementet foreslår å forskriftsfeste at hvert barn skal ha sin egen kontaktperson i barnevernstjenesten. Departementet legger til grunn at de aller fleste barn i fosterhjem i dag har en egen saksbehandler i barnevernstjenesten. Dette kan også utledes av det forvaltningsrettslige kravet til forsvarlig saksbehandling. Det er imidlertid nytt å innta i fosterhjemsforskriften at barnet har rett til en kontaktperson hos barnevernstjenesten. Departementet foreslår videre å presisere at kontaktpersonen aktivt skal arbeide for å etablere og opprettholde en god relasjon til barnet. Dette kravet kan utledes av barnevernstjenestens plikt til å følge opp barnet i fosterhjemmet, jf. barnevernsloven § 9-6 første ledd.

Å arbeide for å opprettholde gode relasjoner er sentralt for å kunne følge opp barnet på en god måte, og må etter departementets vurdering ses som en forutsetning for at barnevernstjenesten skal være i stand til å ivareta sitt oppfølgingsansvar, og for å kunne ivareta sitt omsorgsansvar i de tilfellene barnevernstjenesten har overtatt omsorgen. I mange tilfeller vil det også være hensiktsmessig at saksbehandleren også er kontaktpersonen, slik at det ikke er nødvendig å endre organisering i barnevernstjenesten. Departementet legger til grunn at forslaget ikke vil medføre administrative eller økonomiske konsekvenser av betydning.

11.3 Plan om oppfølging av fosterfamilier

Det følger av barnevernsloven § 9-6 annet ledd at barnevernstjenesten i omsorgskommunen har ansvar for å følge opp fosterfamilien, så lenge barnet er i fosterhjemmet.

Oppfølgingsansvaret er nærmere konkretisert i gjeldende forskrift § 7 annet ledd.

Forslagene om oppfølging av fosterfamilien i forskriften er i all hovedsak tydeliggjøring og presisering av gjeldende rett. Forslaget om at det skal lages en plan for oppfølging av fosterfamilien er imidlertid nytt. Hva en slik plan bør inneholde er derimot ikke nytt.

At innholdet i hva oppfølgingen av fosterfamilien skal bestå av skriftliggjøres i en plan, kan innebære utvikling og endring av arbeidsmetodene i barnevernstjenesten. Særlig i en overgangsperiode kan dette føre til merarbeid. Å skrive planen kan også isolert sett gi noe merarbeid. Samtidig kan det å lage en skriftlig plan gi bedre oversikt, informasjon og forutsigbarhet i oppfølgingen av fosterfamilien. Bedre dokumentasjon av tiltak kan også

tydliggjøre målene underveis og bidra til kontinuitet. Det vil også være ressursbesparende ved for eksempel bytte av saksbehandler. Departementet legger til grunn at gode, skriftlige prosesser og økt forutsigbarhet samlet sett kan bidra til mer effektiv ressursbruk, og vurderer at forslaget ikke vil ha vesentlige økonomiske konsekvenser.

11.4 Oppfølgingsbesøk

Det følger av dagens forskrift § 7 tredje ledd, at barnevernstjenesten skal besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig, for å kunne oppfylle sitt ansvar for å følge opp barnet og fosterhjemmet etter § 7 første og andre ledd. Det stilles krav til minimum fire årlige besøk. Antall besøk kan reduseres dersom barnevernstjenesten vurderer forholdene som gode, og barnet har bodd i fosterhjemmet i mer enn to år.

Departementet foreslår ikke materielle endringer i kravet til oppfølgingsbesøk som gjelder kommunen, men foreslår å forskriftsfeste at kravet også skal gjelde Bufetat i deres oppfølging av fosterhjem etaten tilbyr, jf. forslag til § 9 fjerde ledd. Det er ingen tilsvarende bestemmelse om dette i dag, men det følger allerede av loven at Bufetat har ansvar for å følge opp spesialiserte fosterhjem og hjem som tilbys i akuttsituasjoner. Antall besøk i forslaget antas ikke å overstige det Bufetat i dag tilbyr av oppfølging til hjemmene de har oppfølgingsansvar for. Selv om det er nytt å innta et krav til oppfølgingsbesøk for Bufetat, legger departementet til grunn at kravet ikke innebærer administrative eller økonomiske konsekvenser for Bufetat.

12 Utkast forskrift om fosterhjem

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Formålet med forskriften er å gi barn i fosterhjem et trygt og godt hjem med forsvarlig omsorg, at barnet blir behandlet hensynsfullt og med respekt for sin integritet, og å bidra til at barnet får ivaretatt sine rettigheter i medhold av barnevernsloven.

Forskriften skal bidra til at fosterforeldrene settes i stand til å utøve sitt ansvar for barnet.

§ 2 Virkeområde

Forskriften gjelder ved opphold i private hjem som ivaretar omsorgen for barn på grunnlag av vedtak etter barnevernsloven, jf. barnevernsloven § 9-1. Dette inkluderer ordinære fosterhjem, spesialiserte fosterhjem, hjem som tar imot barn på kort varsel som følge av en akuttsituasjon, og fosterhjem med særlige forutsetninger.

For fosterhjem med særlige forutsetninger gjelder ikke forskriftens § 6 og §§ 16-19. Øvrige bestemmelser gjelder så langt de passer.

§ 3 Samarbeid

Barnevernstjenesten og fosterforeldrene skal samarbeide om å gi barn i fosterhjem et trygt og godt hjem med forsvarlig omsorg.

Fosterforeldrene skal så langt som mulig samarbeide med foreldrene og andre som skal ha samvær og kontakt med barnet. Fosterforeldrene skal også samarbeide med tjenesteytere som skal bistå barnet og fosterforeldrene.

Kapittel 2 Valg og godkjenning av fosterhjem

§ 4 Krav til fosterforeldre

Fosterforeldre skal ha særlig evne, tid og overskudd til å gi barn et trygt og godt hjem, jf. barnevernsloven § 9-3.

Fosterforeldre skal legge frem uttømmende og utvidet politiattest, jf. barnevernsloven § 12-11 fjerde ledd og forskrift om politiattest i barnevernet § 3.

Fosterforeldre skal gjennomføre grunnleggende opplæring, jf. barnevernsloven § 16-3 tredje ledd a. Opplæringen skal være i tråd med nasjonale faglige anbefalinger.

§ 5 Valg av fosterhjem til det enkelte barn

Barnevernstjenesten i omsorgskommunen skal velge et fosterhjem som er egnet til å ivareta det enkelte barns behov, jf. barnevernsloven § 9-5, og legge avgjørende vekt på hensynet til barnets beste. Barnevernstjenesten skal i sin vurdering ta hensyn til barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn. Barnet skal få forståelig informasjon og gis anledning til å medvirke ved valg av fosterhjem, jf. barnevernsloven § 1-4.

Fosterforeldrene skal ha de nødvendige forutsetninger for å ivareta det enkelte barns særlige behov. Når barnevernstjenesten vurderer dette, må de se hen til:

- a. Barnets egenart
- b. Barnets behov for å opprettholde kontakt med familie, nettverk og nærmiljø
- c. Formålet med fosterhjemstiltaket og forventet varighet
- d. Fosterforeldrenes omsorgs- og samarbeidsevner
- e. Fosterforeldrenes familie- og livssituasjon, herunder alder, helse, økonomi, bolig og sosialt nettverk

Barnevernstjenesten skal innhente opplysninger om fosterforeldrenes helsetilstand.

Barnevernstjenestens vurdering av om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem, jf. barnevernsloven § 9-4, skal dokumenteres.

Ved valg av fosterhjem utenfor omsorgskommunen skal barnevernstjenesten undersøke om fosterhjemskommunen har informasjon om fosterhjemmet.

Barnevernstjenesten skal informere barnets foreldre om mulig valg av fosterhjem. Barnets foreldre har rett til å uttale seg om valg av fosterhjem. Foreldrenes mening skal tas med i barnevernstjenestens vurdering.

Når det gjelder fosterhjem med særlige forutsetninger, jf. barnevernsloven § 6-3, ivaretar Bufetat det ansvar som følger av første til tredje ledd.

§ 6 Omsorgskommunens godkjenning av fosterhjem

Barnevernstjenesten i omsorgskommunen skal godkjenne fosterhjemmet før barnet flytter inn, med mindre godkjenning ikke lar seg gjennomføre i en akutsituasjon. Fosterhjemmet skal i slike tilfeller godkjennes så snart som mulig etter at barnet har flyttet inn. Fosterhjemmet kan bare godkjennes dersom omsorgskommunen har undersøkt fosterhjemmet og funnet at fosterforeldrene oppfyller de generelle kravene i § 4, og at fosterhjemmet har de nødvendige forutsetninger for å ivareta barnets behov, jf. § 5.

Ved godkjenning av fosterhjem utenfor omsorgskommunen, skal barnevernstjenesten informere fosterhjems kommunen.

§ 7 Inngåelse av fosterhjemsavtale

Omsorgskommunen skal bruke mal for fosterhjemsavtale når det skal inngås avtale mellom fosterforeldrene og barnevernstjenesten etter vedtak om omsorgsovertakelse, jf. barnevernsloven § 9-7. I andre tilfeller skal malen benyttes så langt den passer.

Avtalen skal om mulig inngås før barnet flytter inn i fosterhjemmet. Barnevernstjenesten og fosterforeldrene skal gjennomgå avtalen minimum en gang i året og foreta eventuelle endringer.

Kapittel 3 Oppfølging av barn i fosterhjem og av fosterfamilien

§ 8 Oppfølging av barnet

Barnevernstjenesten skal følge opp det enkelte barns situasjon i fosterhjemmet. Ansvaret gjelder alle barn som bor i fosterhjem.

Oppfølgingen av barnet skal være helhetlig og tilpasset barnets behov, og ta utgangspunkt i barnevernstjenestens plan for oppfølging av barnet, jf. barnevernslovens kapittel 8. Barnevernstjenesten må ha regelmessig kontakt med barnet, og tett kontakt hvis barnets situasjon tilsier det. Barnet skal få medvirke ved valg av kommunikasjonsform og hyppighet i kontakt med barnevernstjenesten. Barnevernstjenesten må også ha tett kontakt med fosterhjemmet for å kunne følge opp barnet.

Hvert barn i fosterhjem skal ha en kontaktperson i barnevernstjenesten. Kontaktpersonen skal aktivt arbeide for å etablere og opprettholde en god relasjon til barnet, og ha kunnskap om barnets sak.

Barnevernstjenesten skal dokumentere oppfølgingen av barnet og sine vurderinger av om barnet får hjelp og omsorg.

§ 9 Oppfølging av fosterfamilien

Barnevernstjenesten har ansvar for å følge opp fosterfamilien, så lenge barnet er i fosterhjemmet, jf. barnevernsloven § 9-6 annet ledd.

Barnevernstjenestens oppfølging av fosterfamilien skal være helhetlig og tilpasset fosterfamiliens behov. Barnevernstjenesten skal gi nødvendig råd, veiledning og støtte til fosterforeldrene og fosterforeldrenes egne barn. Barnevernstjenesten må jevnlig vurdere om det er behov for økonomiske, praktiske eller faglige virkemidler.

Barnevernstjenesten skal lage en plan for oppfølging av fosterfamilien. Planen skal endres ved behov, i samarbeid med fosterforeldrene.

Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvar for å følge opp hjem som etaten tilbyr etter barnevernsloven § 16-3 annet ledd bokstav a og c, jf. barnevernsloven § 9-6 annet ledd annet punktum. Bufetat må gi nødvendig informasjon til omsorgskommunen, som har ansvaret for å følge opp barnet, jf. § 8.

§ 10 Oppfølgingsbesøk

Barnevernstjenesten skal besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig for å kunne ivareta sitt ansvar etter §§ 8 og 9, men minimum fire ganger i året.

Barnevernstjenesten skal legge til rette for at barnet fritt kan uttale seg om alle sider ved oppholdet i fosterhjemmet, og gi barnet informasjon om hvordan opplysninger fra barnet kan bli benyttet.

Dersom barnevernstjenesten vurderer forholdene i fosterhjemmet som gode, og barnet har bodd i fosterhjemmet i mer enn to år, kan barnevernstjenesten vedta å redusere antall besøk til minimum to ganger i året. Barnevernstjenesten skal legge til rette for at barnet fritt får gi uttrykk for sine meninger, før antall besøk reduseres, jf. barnevernsloven § 1-4.

Bestemmelsen gjelder tilsvarende for Barne-, ungdoms- og familieetaten for å ivareta sitt ansvar etter § 9 fjerde ledd.

§ 11 Informasjon til barnet og fosterhjemmet

Barnevernstjenesten skal gi barnet tilpasset informasjon om hva det vil si å bo i fosterhjem, og om bakgrunnen for at barnet bor i fosterhjem. Barnevernstjenesten skal avklare med fosterforeldrene hvordan barnet skal bli informert.

Barnevernstjenesten skal gi fosterforeldrene informasjon som er nødvendig for at fosterforeldrene skal kunne ivareta omsorgen for barnet.

Barnevernstjenesten skal gi nødvendige opplysninger til barnehage, skole og andre instanser fosterforeldrene skal samarbeide med. Barnevernstjenesten skal orientere fosterforeldrene om opplysninger barnevernstjenesten har formidlet til barnehage, skole og andre instanser fosterforeldrene skal samarbeide med. Etter avtale med barnevernstjenesten kan fosterforeldrene formidle denne informasjonen.

Barnevernstjenesten skal avklare hvilke opplysninger om barnet som kan gis til fosterforeldrenes egne barn, familie og øvrig nettverk.

§ 12 Flytting av barnet fra fosterhjemmet

Barnevernstjenesten skal informere fosterforeldrene så tidlig som mulig dersom de vurderer det aktuelt å flytte barnet ut av fosterhjemmet.

Barneverns- og helsenemnda kan gi fosterforeldrene adgang til å klage på vedtak om flytting etter barnevernsloven § 5-5, jf. barnevernsloven § 9-8 annet ledd. Sentrale momenter i nemndas vurdering er blant annet tilknytningen mellom barnet og fosterforeldrene, hvor lenge barnet har bodd i fosterhjemmet og årsak til flyttingen.

Kapittel 4 Fosterforeldres ansvar

§ 13 Omsorg for barnet

Fosterforeldrene utøver omsorgen for barnet på vegne av barnevernstjenesten etter vedtak fra barnevernstjenesten eller barneverns- og helsenemnda, eller på vegne av foreldrene etter vedtak fra barnevernstjenesten om frivillig opphold i fosterhjem. Omsorgen skal være forsvarlig og utøves innenfor de rammene barnevernstjenesten fastsetter, jf. barnevernsloven § 5-4, og i samarbeid med foreldrene dersom oppholdet er frivillig.

Ved tvil om hvem som skal ta en avgjørelse som gjelder barnet, skal spørsmålet tas opp med barnevernstjenesten.

Fosterforeldrene skal legge til rette for at barnet får medvirke i alle forhold som vedrører barnet i fosterhjemmet i henhold til barnevernsloven § 1-4. Fosterforeldrene skal høre hva barnet har å si, og legge vekt på barnets synspunkter i samsvar med dets alder og modenhet. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine meninger. Barnet skal selv kunne bestemme i personlige spørsmål så langt det er mulig, jf. barnevernsloven § 9-2.

§ 14 Informasjon til barnevernstjenesten og tilgang til fosterhjemmet

Dersom det inntreffer forhold ved barnet i fosterhjemmet eller i fosterhjemmet for øvrig som barnevernstjenesten bør kjenne til, skal fosterforeldrene så snart som mulig informere barnevernstjenesten. Det samme gjelder forhold knyttet til barnets familie og nettverk.

Fosterforeldrene kan for kortere perioder la barnet være hos personer de har tillit til, og barnet kan delta på kortere turer og lignende med slike personer. Feriereiser, barnepass eller lignende utover dette må avklares med barnevernstjenesten. Fosterforeldrene skal informere barnevernstjenesten i god tid dersom de skal flytte til nytt bosted.

Fosterforeldrene skal så tidlig som mulig informere barnevernstjenesten ved samlivsbrudd, og samarbeide med barnevernstjenesten for å ivareta barnet. Barnevernstjenesten må samtidig vurdere kontakten barnet skal ha med fosterforeldrene og eventuelt inngå avtale med fosterforeldrene om dette.

Fosterforeldrene skal gi barnevernstjenesten og barnets tilsynsperson adgang til hjemmet og til de opplysninger som er nødvendige for å kunne følge opp barnet og fosterfamilien, og føre tilsyn med barnet.

§ 15 Taushetsplikt

Fosterforeldre har taushetsplikt om de forhold de får kjennskap til om barnet og barnets familie, jf. barnevernsloven § 13-1 første og annet ledd. Taushetsplikten gjelder også etter at barnet har flyttet fra fosterhjemmet.

Fosterforeldre kan gi opplysninger til barnehage, skole, andre offentlige instanser og helsepersonell når det er nødvendig for at fosterforeldrene skal kunne utøve omsorgen for barnet i det daglige.

Barnevernstjenesten må avklare hvilke opplysninger om barnet som uten hinder av taushetsplikten kan gis til fosterforeldrenes familie og øvrig nettverk. Ved frivillige opphold må det i tillegg avklares med barnets foreldre hvilke opplysninger som kan gis.

Kapittel 5 Tilsyn

§ 16 Tilsyn med barn i fosterhjem

Fosterhjems kommunen skal føre tilsyn med at barnet får forsvarlig omsorg, og at forutsetningene i vedtaket følges opp. Dette omfatter også tilsyn med at barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn ivaretas på en hensiktsmessig måte, herunder samiske barns særskilte rettigheter.

Fosterhjems kommunen skal føre tilsyn med barn i fosterhjem fra barnet flytter inn i fosterhjemmet, og frem til barnet fyller 18 år. Det skal gå klart frem av fosterhjems kommunens delegasjonsreglement hvilken instans i kommunen som skal føre tilsynet.

Fosterhjems kommunen og omsorgskommunen kan skriftlig avtale at omsorgskommunen skal føre tilsyn.

Omsorgskommunen skal ved godkjenning av fosterhjemmet, orientere både barnet og fosterforeldrene om fosterhjems kommunens ansvar for tilsynet og hvem som skal føre tilsyn. Barnet skal informeres om at det når som helst kan ta opp problemer i fosterhjemmet eller i forholdet til barnevernstjenesten. Barnets foreldre må også få slik informasjon. Dersom det ikke er hensyn som taler mot det, bør foreldrene få informasjon om hvem som skal føre tilsyn.

§ 17 Tilsynsperson

Fosterhjems kommunen skal gi tilsynsoppgaver til personer som er egnet til å utføre oppgaven. Det skal legges vekt på om tilsynspersonen kan ivareta oppgaven over tid. Tilsynspersonen skal ha en tilstrekkelig uavhengig funksjon overfor barnevernstjenesten og fosterforeldrene. Der hensynet til barnet ikke taler mot det, skal det tilstrebes at tilsynspersonen har samme kulturelle eller språklige tilhørighet som barnet, eller har kompetanse i barnets kulturelle eller språklige bakgrunn.

Fosterhjems kommunen skal gi tilsynspersonen nødvendig opplæring og veiledning. Opplæringen skal blant annet omfatte rammene for barnevernstjenestens ansvar for barnet, tilsynsfunksjonen, samtaler med barn, kunnskap om omsorgssvikt, rapportskrivning og barnets rettigheter.

§ 18 Utføring av tilsyn

Tilsynspersonen skal føre tilsyn med barnets situasjon i fosterhjemmet, jf. § 16, og skal ha tilgang til fosterhjemmet så ofte som nødvendig.

Tilsynspersonen skal ta kontakt med barnet. Barn som er i stand til å danne seg egne meninger skal fritt kunne gi uttrykk for sitt syn på forholdene i fosterhjemmet. Tilsynspersonen skal legge til rette for samtale med barnet uten at fosterforeldrene er til

stede. Barnet skal gis informasjon om videre oppfølging og om hvordan opplysninger fra barnet kan bli benyttet.

Tilsynspersonen skal føre tilsyn med barnet så ofte som nødvendig, og minimum 4 ganger i året. Er forholdene i fosterhjemmet gode, og barnet samtykker, kan fosterhjems kommunen vedta å redusere tilsynet til minimum to ganger i året for barn som er fylt 15 år og som har bodd i fosterhjemmet i mer enn to år. Barnevernstjenesten i omsorgskommunen skal samtykke til reduisering av antall tilsyn.

§ 19 Rapportering

Tilsynspersonen skal utarbeide rapport etter hvert tilsyn. Rapporten skal gi en vurdering av barnets situasjon i fosterhjemmet, og skal omtale

- a) forhold vurderingene av barnets situasjon bygger på
- b) hvordan barnet er gitt mulighet til å uttrykke sine synspunkter, om det har vært samtaler med barnet og innholdet i disse
- c) om det bør innhentes ytterligere informasjon fra miljøer som barnet er i

Rapporten sendes umiddelbart til fosterhjems kommunen som kontrollerer at rapporten gir tilstrekkelig informasjon til at formålet med tilsynet må anses ivaretatt. Har rapporten mangler, skal tilsynspersonen skrive tilleggsrapport, og om nødvendig foreta supplerende vurderinger. Fosterhjems kommunen videresender godkjent rapport til barnevernstjenesten i omsorgskommunen, og kopi til barnevernstjenesten i fosterhjems kommunen. Når rapporten viser alvorlige mangler i barnets omsorgssituasjon, skal fosterhjems kommunen sende kopi av rapporten til statsforvalter.

Barnevernstjenesten i omsorgskommunen skal følge opp rapporten, og umiddelbart følge opp forhold som gir grunn til bekymring. Fosterhjems kommunen skal ved etterfølgende tilsyn kontrollere at forholdene er fulgt opp.

Kapittel 6 Ikrafttredelse

§ 20 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft xx. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift av 18. desember 2003 nr. 1659 om forskrift om fosterhjem.